

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

Διπλωματική Εργασία

**ΟΙ ΝΕΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΕΣ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ: ΝΕΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ Η ΟΧΙ;**

**ΜΑΡΑ ΕΛΕΝΗ-ΕΥΓΕΝΙΑ
ΑΜ:ΜΘ/75025**

Πειραιάς, 2009

*Αφιερώνεται στη Λέλα και τη Μαίρη, για όλα όσα προσέφεραν και με
οδήγησαν εδώ.*

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω αρχικά την επιβλέπουσα καθηγήτρια κα. Μαίρη Μπόση, όχι μόνο για την

επιστημονική της συμβολή και καθοδήγηση, αλλά και για την ευγένεια και το ενδιαφέρον που επέδειξε στο πρόσωπό μου, κατά το διάστημα της εκπόνησης της παρούσας εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της τριμελούς επιτροπής κ.Π.Λιάκουρα και κ. Α. Τζιαμπίρη.

Τέλος, το σύζυγό μου για την υπομονή του και την έμπρακτη συμπαράστασή του, καθόλη τη διάρκεια των σπουδών μου στο ΠΜΣ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες

Κεφάλαιο 1 (Διάρθρωση):

1. Σκοπός εργασίας
2. Προβληματική
3. Μεθοδολογία προσέγγισης
4. Δομή

Κεφάλαιο 2 -Διαφορές μεταξύ παραδοσιακής και νέας τρομοκρατίας

1. Εισαγωγή
2. Περί ορισμού της Τρομοκρατίας
3. Παραδοσιακή τρομοκρατία και υπερεθνικότητα
4. Νέα τρομοκρατία : νέο φαινόμενο ή απλά προσαρμοσμένο; Ομοιότητες και διαφορές

Κεφάλαιο 3 -Η Εξέλιξη της Διεθνούς τρομοκρατίας

1. Εισαγωγή
2. Η έννοια της Διεθνούς Τρομοκρατίας
3. Ιστορική Αναδρομή- Ιστορική εξέλιξη Δ.Τ.
 - 3.1 Πρώτα δείγματα
 - 3.2 19^{ος} και 20^{ος} αιώνας
 - 3.3 Αποικιακοί αγώνες και τρομοκρατία
 - 3.4 Η τρομοκρατία κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου
 - 3.5 Μεταψυχροπολεμική Τρομοκρατία- η αναζωπύρωση της θρησκευτικής τρομοκρατίας
4. Η αποτελεσματικότητα της τρομοκρατίας ως στρατηγικής
5. Επιπτώσεις στις Διεθνείς σχέσεις

Κεφάλαιο 4- Οι παράγοντες που επηρέασαν και εξακολουθούν να επηρεάζουν τη διεθνή τρομοκρατία

1. Εισαγωγή
2. Οι επιπτώσεις της λήξης του Ψυχρού Πολέμου στη Δ.Τ.
 - 2.1 Ο ρόλος του νέου οργανωμένου Εγκλήματος
 - 2.2 Η εύκολη πρόσβαση σε πολεμικό υλικό- Ο κίνδυνος των όπλων μαζικής καταστροφής
Η εμφάνιση του οργανωμένου εγκλήματος
3. Η άνοδος του εθνικού και θρησκευτικού φανατισμού
4. Παγκοσμιοποίηση και επιπτώσεις αυτής
5. Πολιτισμικοί και Ιδεολογικοί παράγοντες
6. Τεχνολογία -ΜΜΕ
7. Λοιπές αιτίες: Δημογραφικό-Μετανάστευση

Κεφάλαιο 5 – Οι επιπτώσεις της Δ.Τ. στη Διεθνή Πολιτική

- 1.Εισαγωγή
2. Ο Πόλεμος κατά της τρομοκρατίας (War on Terrorism)
3. Ο.Η.Ε
4. NATO
5. Ε.Ε.
 - 5.1 Νομοθετική πολιτική
 - 5.2 Δικαστική Συνεργασία με Η.Π.Α. - Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης
 - 5.3 Συνθήκη Prum
6. Συμπεράσματα

Κεφάλαιο 6- Η Νέα αποκεντρωμένη Τρομοκρατία

1. Τρομοκρατία και νέα τάξη πραγμάτων
2. Netwar - Πόλεμος Δικτύων
3. Το Δίκτυο της Αλ Κάιντα
4. Πειρατία
5. Συμπεράσματα

Κεφάλαιο 7- Επίλογος

Κεφάλαιο 1 (Διάρθρωση):

1.1 Σκοπός εργασίας

Με την παρούσα εργασία επιδιώκεται να εντοπισθούν και να ερευνηθούν οι νέες τάσεις της διεθνούς τρομοκρατίας, από το τέλος της ψυχροπολεμικής περιόδου μέχρι και σήμερα, καθώς και να αποτυπωθεί ο τρόπος με τον οποίο αυτές φαίνεται να επιδρούν στις ισορροπίες και θεσμούς της διεθνούς πραγματικότητας.

Ως εκ τούτου, η εργασία επικεντρώνεται στην εξέλιξη της διεθνούς τρομοκρατίας (τόσο σε επιχειρησιακό, όσο και σε ιδεολογικό επίπεδο), συμπεριλαμβανομένων των αλλαγών που έχουν επέλθει σε επίπεδο διεθνούς ασφάλειας, ενώ ταυτόχρονα επιχειρείται και μια οριοθέτηση της έννοιας της τρομοκρατίας. Για το λόγο αυτό γίνεται παράλληλα και η σύγκριση μεταξύ της λεγόμενης «παραδοσιακής» και «νέας» τρομοκρατίας. Απώτερος σκοπός είναι να διευκρινισθεί, κατά πόσον ο όρος «νέα τρομοκρατία» μπορεί να θεωρηθεί δόκιμος βάσει του πώς έχει εκδηλωθεί η διεθνής τρομοκρατία, κατά το εξεταζόμενο διάστημα. Κατ'επέκταση, η επισήμανση των κοινωνικοπολιτικών αλλαγών και των νέων οικονομικών φαινομένων που έχουν εμφανιστεί μεταψυχροπολεμικά, καθώς και η οριοθέτηση της τρομοκρατίας ως στρατηγικού εργαλείου άσκησης πολιτικής συνδράμουν στο βασικό στόχο.

1.2 Προβληματική

Όπως προαναφέρθηκε, υφίσταται ένας έντονος προβληματισμός μεταξύ ειδικών επί θεμάτων τρομοκρατίας, κατά πόσον οι στόχοι, η οργάνωση και η στρατηγική της τρομοκρατίας έχουν διαφοροποιηθεί από τη μετάβαση από το διπολικό σύστημα στη σημερινή πραγματικότητα. Τίθεται συνεπώς το εξής δίλημμα: η «νέα τρομοκρατία» που αντλεί τα κίνητρά της κυρίως από το θρησκευτικό εξτρεμισμό, λαμβάνει τη σκυτάλη από την «ιδεολογική τρομοκρατία» των δεκαετιών του 70 και του 80 ή απλώς συνιστά μια συνέχεια των, διαφοροποιημένων εν μέρει, κινήτρων και πρακτικών του παρελθόντος;

Η λογική που ακολουθείται είναι η εξής:

- Η «νέα τρομοκρατία» αντανάκλα ορισμένες διαφορές της διεθνούς τρομοκρατίας την τελευταία εικοσιπενταετία, αλλά τα βασικά χαρακτηριστικά της παραδοσιακής τρομοκρατίας δεν έχουν εκλείψει.
- Οι ιδιαίτερες συνθήκες που διαμορφώνονται την εκάστοτε ιστορική περίοδο επηρεάζουν τη φύση και τα κίνητρα της διεθνούς τρομοκρατίας
- Η δικτυακή τρομοκρατία, χαρακτηριστικό παράδειγμα της οποίας αποτελεί το μοντέλο της Αλ Κάιντα, συγκεντρώνει χαρακτηριστικά «παραδοσιακής τρομοκρατίας» του παρελθόντος, αλλά κατορθώνει να μεταλλάσσεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς, συνιστώντας συνεπώς, εν μέρει, ένα νέο φαινόμενο.

1.3 Μεθοδολογία Προσέγγισης

Ως κατεξοχήν μέθοδοι επιστημονικής έρευνας, η περιγραφή, η ανάλυση και η σύγκριση εφαρμόζονται και χρησιμοποιούνται στην παρούσα εργασία. Πιο συγκεκριμένα, η εργασία ξεκινάει με την ανάλυση των χαρακτηριστικών της παραδοσιακής-ιδεολογικής τρομοκρατίας και αυτών της «νέας τρομοκρατίας» με βάση πάντα τον ορισμό της έννοιας, ενώ παράλληλα επιχειρείται σύγκριση μεταξύ των δύο ειδών. Τέλος, περιγράφονται και αναλύονται οι επιπτώσεις της τρομοκρατίας στη διεθνή πολιτική, η εξέλιξη της τρομοκρατίας και ο τρόπος με τον οποίο μετουσιώθηκε σε ένα φαινόμενο που ενώ δανείζεται χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος και του ανταρτοπόλεμου κατορθώνει παράλληλα να ενσωματώσει την όποια ιδεολογία με το θρησκευτικό φανατισμό.

1.4 Δομή

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή

Το συγκεκριμένο κεφάλαιο θέτει το γενικότερο πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινηθεί η εργασία, την προβληματική, τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται και το πλάνο που ακολουθείται.

Κεφάλαιο 2: Διαφορές μεταξύ Παραδοσιακής και Νέας Τρομοκρατίας

Με το κεφάλαιο αυτό παράλληλα με τον ορισμό της τρομοκρατίας, γίνεται μια επισκόπηση της ανάπτυξης και των χαρακτηριστικών τόσο της παραδοσιακής, όσο και της νέας τρομοκρατίας. Οι τάσεις και οι αρχές και των δύο τίθενται σε σύγκριση και εντοπίζονται οι μεταξύ τους ομοιότητες και διαφορές.

Κεφάλαιο 3: Η Εξέλιξη της Διεθνούς Τρομοκρατίας

Στο τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια ιστορική επισκόπηση της διεθνούς τρομοκρατίας ως προς το ιδεολογικό, στρατηγικό κομμάτι αυτής και την αποτελεσματικότητα της ως «εργαλείο» ή «τεχνική» πολιτικής βίας. Εξετάζεται τέλος, η επίδραση που έχουν επιφέρει οι μεγάλες αλλαγές του διεθνούς συστήματος πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου.

Κεφάλαιο 4: Οι Παράγοντες που Επηρέασαν και Εξακολουθούν να Επηρεάζουν τη Διεθνή Τρομοκρατία.

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά στο πώς τα εκάστοτε πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά φαινόμενα λειτουργούν ως «πυροκροτητές» της τρομοκρατίας. Το πώς η ίδια η δομή και η εξέλιξη του διεθνούς συστήματος, η τεχνολογική ανάπτυξη αλλά και πολιτισμικοί – ιστορικοί παράγοντες «χρησιμοποιούνται» για τρομοκρατικούς σκοπούς.

Κεφάλαιο 5 : Οι Επιπτώσεις της Διεθνούς Τρομοκρατίας στη Διεθνή Πολιτική

Στο πέμπτο κεφάλαιο επιβεβαιώνεται ο τρόπος με τον οποίο οι νέες συνθήκες στον τομέα της ασφάλειας έχουν αλλάξει τα δεδομένα σε νομοθετικό, δικαστικό αλλά και κοινωνικό επίπεδο. Τίθεται το δίλημμα μεταξύ ελευθερίας και ασφάλειας.

Κεφάλαιο 6: Η Νέα Αποκεντρωμένη Τρομοκρατία

Με το έκτο κεφάλαιο, γίνεται μια εισαγωγή στο είδος της αποκεντρωμένης τρομοκρατίας και επιδιώκεται η παρουσίαση και ανάλυση των νέων μορφών αυτής που φαίνεται ότι έχουν ξεκάθαρη

διασύνδεση με το οργανωμένο και το κοινό έγκλημα.

Κεφάλαιο 7: Επίλογος

Ο επίλογος συνιστά την περίληψη και αποτίμηση της εργασίας: εξάγεται το τελικό συμπέρασμα: κατά πόσον έχει αλλάξει η φύση της διεθνούς τρομοκρατίας με την εμφάνιση της «νέας τρομοκρατίας» ή κατά πόσον η πλειονότητα των χαρακτηριστικών αυτής έχουν παραμείνει αναλλοίωτα.

Κεφάλαιο 2: Διαφορές μεταξύ Παραδοσιακής και Νέας Τρομοκρατίας

2.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, θα εντοπισθούν αρχικά οι αμφισημίες όσον αφορά στην έννοια της τρομοκρατίας, καθώς και οι δυσκολίες στο να υπάρξει μια κοινά αποδεκτή ερμηνεία και ορισμός της τρομοκρατίας. Θα ακολουθήσει μια σύντομη αναφορά στο φαινόμενο της παραδοσιακής τρομοκρατίας, τουτέστιν στην στηριζόμενη σε ιδεολογική βάση τρομοκρατία ή την επονομαζόμενη εθνικο-απελευθερωτική τρομοκρατία των δεκαετιών του 60-70.

Τέλος θα αναλυθεί το φαινόμενο της επονομαζόμενης «νέας Τρομοκρατίας», το οποίο άρχισε να εντοπίζεται από ακαδημαϊκούς και ειδικούς επί θεμάτων τρομοκρατίας, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 80, εμφάνιζε έναν παγκόσμιο προσανατολισμό και να εκδηλωνόταν με σαφώς μεγαλύτερη βιαιότητα. Αυτό το νέο είδος τρομοκρατίας χαρακτηρίστηκε από μια στροφή από την

ακροαριστερή, ιδεολογικά ορμώμενη τρομοκρατία προς μια πιο άκρως συντηρητική μορφή που στηριζόταν ως επί τω πλείστω σε θρησκευτικά κίνητρα.

2.2 Περί ορισμού της Τρομοκρατίας

Όρος διφορούμενος και φαινόμενο ανοικτό σε πολλαπλές ερμηνείες, η τρομοκρατία προσεγγίστηκε και συνεχίζει να προσεγγίζεται ποικιλοτρόπως, συνεπεία του πώς εκδηλώνεται και των μορφών που λαμβάνει: άλλοτε εθνική, διεθνής, επαναστατική, θρησκευτική, εθνική, μεμονωμένη ή ομαδική. Για τους μεν απελευθερωτική δράση, για τους δε εγκληματική πράξη[1].

Ο όρος τρομοκρατία (λατινική ρίζα terror) προέρχεται από το λατινικό ρήμα «terrere» που σημαίνει τρομάζω. Ως έννοια όμως, αποτελεί αναμφίβολα κατασκευάσμα της Γαλλικής Επανάστασης. Για το Ροβεσπιέρο «η τρομοκρατία δεν συνιστά τίποτε διαφορετικό από την άμεση, αυστηρή και άτεγκτη δικαιοσύνη».[2]

Εντούτοις, ως πρακτική, θεωρείται ότι η τρομοκρατία ξεκίνησε τον 1^ο αιώνα μ.Χ. στην Ιουδαία, όπου οι ζηλωτές Siccarī δολοφονούσαν σε κοινή θέα τους Ρωμαίους κατακτητές και τους συνεργάτες αυτών, ενώ παράλληλα δεν δίσταζαν να εκβιάζουν πλούσιους Εβραίους.[3]

Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, ο Bakunin στις « Αρχές της Επανάστασεως» έγραφε ότι: «μόνο η μεμονωμένα ή ομαδικά ασκούμενη τρομοκρατία δύναται να εκκαθαρίσει το ρωσικό έδαφος».[4] Η σύγχρονη σημασία που αποδίδεται στον όρο ανάγεται συνεπώς στους Ρώσους ριζοσπάστες του 1870. Ο Sergey Nechayev, ιδρυτής της «Λαϊκής Τιμωρίας» μάλιστα αυτοχαρακτηρίζεται ως τρομοκράτης. [5] Τέλος, ο γερμανός αναρχικός συγγραφέας Johann Most βοήθησε στη διάδοση της νέας έννοιας της λέξης με την έκδοση του έργου του «Συμβουλές για τρομοκράτες», το 1880.

Το φαινόμενο της τρομοκρατίας, ιδωμένο στη γεωγραφική, την πολιτική, τη θρησκευτική και την πολιτισμική του διάσταση, τυγχάνει πολλών ορισμών. Αυτό δεδομένου ότι υπεισέρχεται η έννοια του συμφέροντος, εθνικού ή και υπερεθνικού, η αντίληψη του οποίου διαφοροποιεί, εν τέλει, τον προσδιορισμό της ίδιας της έννοιας της τρομοκρατίας.

Το γεγονός ότι ο όρος τρομοκρατία είναι πολιτικά και συναισθηματικά φορτισμένος είναι αδιαμφισβήτητο και επιβεβαιώνεται ακριβώς από την απουσία και αδυναμία εύρεσης ενός κοινά αποδεκτού ορισμού από τη διεθνή κοινότητα. Ακαδημαϊκοί, πολιτικοί, διεθνείς οργανισμοί, ειδικοί

σε θέματα ασφαλείας χρησιμοποιούν όλοι διάφορους ορισμούς της τρομοκρατίας. Κάποιοι από αυτούς τους ορισμούς επικεντρώνονται στο *modus operandi* των τρομοκρατικών οργανώσεων, ενώ άλλοι δίνουν έμφαση στα κίνητρα και στα χαρακτηριστικά της τρομοκρατίας.

Στο βιβλίο τους *Πολιτική Τρομοκρατία*, οι Youngman και Schmidt ανέφεραν 109 ορισμούς της τρομοκρατίας, οι οποίοι προέρχονταν από έρευνα που έγινε με τη συνεργασία κορυφαίων ακαδημαϊκών του τομέα αυτού. Από τους ορισμούς αυτούς, οι συγγραφείς απομόνωσαν τα ακόλουθα επαναλαμβανόμενα στοιχεία, με τη σειρά της στατιστικής τους εμφάνισης στους ορισμούς:

Βία (εμφανίστηκε σε 83.5% των ορισμών, πολιτικό στοιχείο (65%), φόβος, έμφαση στον τρόπο (51%), απειλές (47%), ψυχολογικές επιπτώσεις και αναμενόμενες αντιδράσεις (41.5%), ασυμφωνία μεταξύ των στόχων και των θυμάτων (37.5%), σχεδιασμένη, συστηματική, οργανωμένη δράση (32%), μέθοδοι μάχης, στρατηγική, τακτικές (30.5%).

Στους συμμετέχοντες στην έρευνα τέθηκε το ερώτημα: «*Ποιες παράμετροι στον ορισμό της τρομοκρατίας παραμένουν άλυτες;*». Ακολουθούν κάποιες από τις απαντήσεις:

- Τα όρια ανάμεσα στην τρομοκρατία και άλλες μορφές πολιτικής βίας
- Το εάν η κρατική τρομοκρατία και η τρομοκρατία αντίστασης αποτελούν τμήματα του ίδιου φαινομένου
- Ο διαχωρισμός της τρομοκρατίας από απλές εγκληματικές πράξεις, από τον ανοιχτό πόλεμο ανάμεσα σε ομάδες που έχουν δώσει τη «συγκατάθεσή» τους για τον πόλεμο αυτό και από πράξεις που γίνονται από άτομα με διανοητικά προβλήματα
- Το εάν η τρομοκρατία αποτελεί υπο-κατηγορία των εξαναγκασμού / βίας/ δύναμης/ επιρροής
- Το εάν η τρομοκρατία γίνεται να είναι νόμιμη και ποιοι στόχοι δικαιολογούν τη χρήση της
- Η σχέση μεταξύ τρομοκρατίας και ανταρτοπόλεμου
- Η σχέση μεταξύ της τρομοκρατίας και του εγκλήματος

Το Νοέμβριο του 2004, μια αναφορά του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών περιέγραψε την τρομοκρατία ως μια πράξη «*που αποσκοπεί στο να προκαλέσει το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες σε πολίτες ή αμάχους με απώτερο στόχο τον εκφοβισμό του πληθυσμού ή τον εξαναγκασμό μίας κυβέρνησης ή ενός διεθνούς οργανισμού να προβεί ή να απέχει από οποιαδήποτε πράξη*» (εντούτοις, πρέπει να σημειωθεί ότι η αναφορά αυτή δε συνιστά διεθνή νόμο κάτι το οποίο επιβεβαιώνει για μια ακόμα φορά τη σοβαρή διαφορά απόψεων που

υφίσταται σε διεθνές επίπεδο για τον ορισμό της τρομοκρατίας). [6]

Περνώντας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο επίσημος ορισμός της τρομοκρατίας καθορίζεται από το Άρθρο 1 της Απόφασης Πλαίσιο για τον αγώνα κατά της τρομοκρατίας (2002). Σύμφωνα με αυτό, τα τρομοκρατικά αδικήματα συνιστούν είδος εγκληματικών αδικημάτων που καθορίζονται από συγκεκριμένο κατάλογο που περιλαμβάνει σοβαρά αδικήματα εις βάρος του ατόμου και της ιδιοκτησίας, τα οποία πιο συγκεκριμένα : «μπορεί να βλάψουν σοβαρά μια χώρα ή ένα διεθνή οργανισμό όταν διαπράττονται με σκοπό να εκφοβίσουν τον πληθυσμό ή να εξαναγκάσουν μια κυβέρνηση ή έναν διεθνή οργανισμό να προβεί ή να απέχει από οποιαδήποτε πράξη, να αποσταθεροποιήσουν ή να καταστρέψουν τις κύριες πολιτικές, συνταγματικές, οικονομικές ή κοινωνικές δομές μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού.»[7]

Με διαφορετική προσέγγιση επιχειρούν οι Ηνωμένες Πολιτείες να αποδώσουν τον όρο στο Patriot Act : Τρομοκρατία λοιπόν, συνιστούν οι δραστηριότητες που Α. περιλαμβάνουν πράξεις επικίνδυνες για την ανθρώπινη ζωή, οι οποίες συνιστούν παραβίαση των ποινικών νόμων των ΗΠΑ ή οποιουδήποτε άλλου κράτους Β. που εμφανίζονται ότι στοχεύουν στον εκφοβισμό ή στον εξαναγκασμό του άμαχου πληθυσμού, στην επιρροή της πολιτικής μιας κυβέρνησης μέσω εκφοβισμού ή εξαναγκασμού ή στο να επηρεάσουν τη συμπεριφορά μιας κυβέρνησης μέσω μαζικής καταστροφής, δολοφονίας ή απαγωγής και Γ. εφόσον λαμβάνουν χώρα, πρωταρχικά, εντός της εδαφικής δικαιοδοσίας των ΗΠΑ.[8]

Κλείνοντας, προκειμένου να επιβεβαιωθεί η πληθώρα των υφιστάμενων ορισμών παρατίθενται οι ορισμοί εκείνοι που προέρχονται από μερίδα ακαδημαϊκών, συγγραφέων και ειδικών επί θεμάτων τρομοκρατίας.

Σύμφωνα με τον Walter Laqueur στο βιβλίο του «The Age of Terrorism» : «Η τρομοκρατία συνιστά την παράνομη χρήση βίας για την εκπλήρωση ενός πολιτικού σκοπού όταν στοχεύει αθώο πληθυσμό.»

Οι Schmid και Longman (1988): « Η τρομοκρατία συνιστά μια μέθοδο επαναλαμβανόμενης βίαιης πράξης που χρησιμοποιείται από (ημι)παράνομους ομαδικούς ή κρατικούς ή μεμονωμένους δρώντες για προσωπικούς εγκληματικούς ή πολιτικούς λόγους, ενώ, αντίθετα από τη δολοφονία, οι άμεσοι στόχοι της βίαιης πράξης δε συνιστούν και τους κυρίως στόχους. Τα ανθρώπινα θύματα της βίας επιλέγονται τυχαία ή επιλεκτικά από ένα στοχευμένο πληθυσμό και χρησιμοποιούνται για τη διάδοση του μηνύματος. Οι τακτικές επικοινωνίας που βασίζονται στην απειλή και τη βία, μεταξύ του τρομοκράτη, των θυμάτων και των κυρίως στόχων χρησιμοποιούνται προκειμένου να

χειραγωγηθεί ο κυρίως στόχος (κοινώς το κοινό) μετατρέποντάς τον σε ένα στόχο τρόμου, αιτημάτων ή προσοχής ανάλογα με το αν αναζητείται πρωταρχικά ο εκφοβισμός, ο εξαναγκασμός ή η προπαγάνδα».[9]

Τέλος ο Daniel D. Novotny, (2007) θεωρεί ότι : *«μια πράξη συνιστά τρομοκρατική πράξη εάν και εφόσον Α. διαπράττεται από μεμονωμένο δρώντα ή ομάδα δρώντων, ιδιωτικά, δηλαδή χωρίς τη νόμιμη εξουσιοδότηση αναγνωρισμένου κράτους, Β. κατευθύνεται αδιακρίτως κατά αμάχων, Γ. ο στόχος είναι πολιτικός και Δ. ο στόχος αυτός επιδιώκεται μέσω άσκησης βίας που προκαλεί τρόμο».[10]*

Η τρομοκρατία σε κάθε περίπτωση ωθεί την εξέλιξη της έννοιας της νομιμοποίησης στο ακραίο της όριο: ο νόμος είμαι εγώ, η εξουσία δεν ζητείται, καταλαμβάνεται. Θεωρεί πως «απέναντι στην αυθαιρεσία της θεσμοθετημένης βίας, η βία που της αντιτάσσεται, είναι κατ' ανάγκη θεμιτή». Η νομιμοποίηση την οποία διεκδικεί ο τρομοκράτης απλώνεται σε πολλά επίπεδα. Προέρχεται πρώτον από την υποκειμενική αντίληψη περί υπάρξεως κάποιας αδικίας (κατεχόμενη ή χαμένη πατρίδα, γενοκτονία που έμεινε ατιμώρητη, εκμετάλλευση). Αποκρυσταλλώνεται έπειτα σε μια αρχή: η δεδομένη «αδικία» δικαιολογεί, με την ίδια της την ύπαρξη, την προσφυγή στα μέσα, με πρώτο τη βία, τα οποία επιτρέπουν τον τερματισμό της. Ενισχύεται επιπλέον από την ιδέα μιας συλλογικής υπόθεσης, η οποία συγκαλύπτει την υποκειμενικότητα της ενέργειας. Εν ολίγοις, η τρομοκρατία διακηρύσσει τη βαθειά συμφωνία της με τη λαϊκή θέληση, τον πραγματικό λαό.[11]

Παράλληλα, ο τρομοκράτης επιζητεί την αναγνώριση του πολιτικού κι άρα ανιδιοτελούς χαρακτήρα της δράσης του, την αποδοχή του δικαίου της υπόθεσής του και τέλος την εξασφάλιση αλληλεγγύης προς τη δραστηριότητά του, εκ μέρους τρίτων. Η τρομοκρατία, θα μπορούσε να ειπωθεί, εν τέλει, ότι αντλεί τη νομιμοποίησή της από την άρνηση της λογικής του κράτους. [12]

2.3 Παραδοσιακή τρομοκρατία και υπερεθνικότητα

Ενώ η τρομοκρατία αποτελεί ένα πολιτικό εργαλείο με συνεχή παρουσία καθόλη τη διάρκεια της πολιτικής ιστορίας, τις δεκαετίες του 60 και 70 έκαναν την εμφάνισή τους δύο είδη οργανώσεων : αυτά που κυρίως εμπνέονταν από την αντικαπιταλιστική ιδεολογία (Ερυθρές Ταξιαρχίες, RAF, Action Direct) και αυτά που αντλούσαν τα κίνητρά τους από τα αποσχιστικά εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα (ETA, PLO, IRA).

Κατά τη διάρκεια της ίδιας ιστορικής περιόδου έκαναν την εμφάνισή τους και οι επονομαζόμενες τρομοκρατικές οργανώσεις του ενός θέματος (single issue) όπως οργανώσεις για τα δικαιώματα των ζώων.[13]

Οι παραδοσιακές οργανώσεις επιχειρούσαν από ορισμένα κρησφύγετα ή κέντρα και η επιχειρησιακή τους ζώνη καθώς και η απειλή που συνιστούσαν, ήταν περιορισμένες. Όσον αφορά στην επιλογή των όπλων, η παραδοσιακή τρομοκρατία στηριζόταν στη χρήση του εκρηκτικού μηχανισμού και του όπλου. Εκτός από τις περιπτώσεις εκείνες όπου τα παραδοσιακά κινήματα εξελίχθηκαν σε εξέγερση ή εμφύλιο πόλεμο, οι οργανώσεις διατηρούσαν την αρχή της περιορισμένης άσκησης βίας. Επιχειρούσαν με τις ελάχιστες αναγκαίες δυνάμεις και υπολόγιζαν ότι η βία χωρίς διακρίσεις θα αποξένωνε τους υποστηρικτές τους και θα υπέσκαπτε τους ισχυρισμούς τους για νομιμοποίηση από το ευρύ κοινό [14].

Η οργανωτική δομή των οργανώσεων της παραδοσιακής τρομοκρατίας θεωρείτο ιεραρχική με την ύπαρξη συγκεκριμένου οργάνου διοίκησης και ελέγχου και κατ'επέκταση μια ξεχωριστή δομή. Εντούτοις, παρουσίαζε και στοιχεία αποκεντρωμένου ή δικτυακού συστήματος οργάνωσης που εξυπηρετούσε την ad hoc συνεργασία με ιδεολογικούς εταίρους, όπως π.χ. την εκπαίδευση ή την προμήθεια οπλισμού. Παρότι όμως οι οργανώσεις αυτές εξέφραζαν τον κοινό μακροπρόθεσμο στόχο τους για παγκόσμια επανάσταση, παρέμεναν ξεχωριστές οντότητες.

Προχωρώντας στην υπερεθνική διάσταση της τρομοκρατίας, θα πρέπει να επισημανθεί ότι μάλλον δεν αποτελεί και τόσο σύγχρονο φαινόμενο. Η σέκτα των Ασασίνων για δύο αιώνες από το 1090 μέχρι το 1258, καταφέρνει να σπείρει τον τρόμο στο πολιτικό επίπεδο στην περιοχή του Machrek που εκτίνεται από το Λίβανο ως το Ιράκ. Η δράση τους είναι γνωστή και στην Ευρώπη από το 14^ο αιώνα ενώ η λέξη Ασασίνος παρέμεινε ως η παραπομπή μιας σέκτας δολοφόνων. [15]

Επίσης, στην αλλαγή του 19^{ου} αιώνα, η αναρχική βία διεθνοποιείται μέσω της δημιουργίας τυχαίων δεσμών μεταξύ ατόμων που μοιράζονται μια κοινή ιδεολογία. Οι Ιταλοί αναρχικοί αναπτύσσουν σχέσεις με τους Ισπανούς και Αμερικανούς ομολόγους τους ενώ οι Ρώσοι αναρχικοί χρησιμοποιούν τη Φινλανδία ως μετόπισθεν βάση.

2.4 Νέα τρομοκρατία : νέο φαινόμενο ή απλά προσαρμοσμένο; Ομοιότητες και διαφορές

Παραδοσιακά η τρομοκρατία είχε συγκεκριμένους στόχους : δημόσια κτήρια (δράση αναρχικών, αριστεριστών, εθνικιστών) ή προσωπικότητες (απαγωγές, δολοφονίες).

Πέρασε όμως σε άλλο επίπεδο από τη στιγμή που χρησιμοποιήθηκε από τις υπερεθνικές τρομοκρατικές οργανώσεις που αναζητούσαν το πιο εντυπωσιακό χτύπημα που θα προκαλούσε τη διεθνή κοινή γνώμη. Πλέον η μεταφορά του τόπου της σύγκρουσης συνιστά την αιχμή του δόρατος της τρομοκρατικής μάχης, η οποία εμπίπτει σε ένα ρεύμα παγκοσμιοποίησης των συναλλαγών και προέκτασης των επικοινωνιών.[16]

Η υπερεθνικότητα της τρομοκρατίας όμως δε συνιστά ένα τοπικό ή μονολιθικό φαινόμενο. Τα επόμενα χρόνια και οι εθνικιστικές επιδιώξεις χρησιμοποιούν αυτή τη μορφή πολιτικής βίας. Έτσι εμφανίζεται η ισλαμική τρομοκρατία και η τρομοκρατία της Μέσης και Εγγύους ανατολής. Η δράση των οργανώσεων μεταφέρεται εκτός της περιοχής τους, είτε για να αντιμετωπισθεί το εμπόδιο που ορισμένες χώρες θέτουν στην ανάπτυξή τους, είτε για να ευαισθητοποιήσουν τη διεθνή κοινότητα σχετικά με τις επιδιώξεις τους. Οι θέσεις των δυτικών κρατών υπέρ των αντιπάλων του ενός ή του άλλου κινήματος, επιφέρουν αντίποινα εις βάρος των δυτικών συμφερόντων οπουδήποτε και αν αυτά βρίσκονται.

Όμως, η υπερεθνική βία δεν κατευθύνεται αποκλειστικά κατά της Δύσης. Ο όποιος προδότης του ζητήματος που υποστηρίζεται κάθε φορά (εθνική απελευθέρωση, τοπική ηγεμονία, ισλαμισμός) μπορεί να αποτελέσει, όπου και αν βρίσκεται, στόχο τρομοκρατικής επίθεσης. Οι υπερεθνικές οργανώσεις δρουν βάσει δύο τακτικών : α) εναντίον προσωπικοτήτων ή συγκεκριμένων συμφερόντων (πολιτικών, διπλωματών, επιχειρηματιών, αερογραμμών, συμβολικών χώρων) και β) μέσω της διάπραξης επιθέσεων που εμπίπτουν στο είδος των δολοφονικών τρομοκρατικών επιθέσεων κατά αμάχων, με στόχο τη δημοσιοποίηση της παρουσίας τους. Τέλος, η υπερεθνικότητα συνεπάγεται τη σύνδεση διαφόρων ομάδων παγκοσμίως, ήτοι η παράνομη δράση πολλαπλασιάζεται, γίνεται ανοικτή και υπάρχει ομοψυχία.[17]

Υπάρχει πλέον μια σύνδεση μεταξύ τρομοκρατικών οργανώσεων που μοιράζονται, εάν όχι τα ίδια ιδεώδη, τουλάχιστον μια παρόμοια ιδέα του αγώνα, μια κοινή γνώση της παρανομίας, μια χρήση παρόμοιων μεθόδων και κατ'επέκταση μια παρόμοια ανάγκη για χρήση υλικού και υποστήριξης (η υλικοτεχνική υποστήριξη, άντληση ανθρώπινου δυναμικού που αναπτύσσονται τόσο στο εσωτερικό του κράτους προέλευσης, όσο και στο εξωτερικό).[18]

Σε αντίθεση με τα παραδοσιακά τρομοκρατικά κινήματα που συνήθως αποτελούνταν από εκατοντάδες ή χιλιάδες μέλη, οι νέες τρομοκρατικές οργανώσεις μπορεί να είναι πολύ μικρές αποτελούμενες από ελάχιστα άτομα ή ακόμα και με ένα μόνο μέλος. Όσο πιο μικρή είναι η ομάδα

τόσο πιο ακραία μπορεί να είναι και τόσο πιο πολύ απομακρύνεται από τη λογική και είναι πιο δύσκολο να εντοπιστεί. [19] Επιπλέον, οι νέοι τρομοκράτες δεν είναι αυστηρά ιεραρχημένοι κάτι που καθιστά περαιτέρω δύσκολο τον εντοπισμό και τη σύλληψη τους. Στο παρελθόν, οι τρομοκρατικές οργανώσεις ακολουθούσαν την οργανωτική δομή επιχείρησης, δηλαδή τη δομή πυραμίδας και οριζόντιας ή κάθετης ιεραρχίας. Αντίθετα, σήμερα επικρατεί το μοντέλο των ρευστών και χωρίς δομή οργανώσεων, τύπου Αλ Κάιντα. Αυτή η έλλειψη ιεραρχίας δεν σημαίνει και μικρότερη αποτελεσματικότητα. Αντιθέτως, η επιθυμία των μελών των συγκεκριμένων τρομοκρατικών οργανώσεων να συμμετάσχουν σε επιθέσεις αυτοκτονίας συνεπάγεται, από εδώ και στο εξής, άγνωστες προοπτικές ολέθρου.[20]

Κεφάλαιο 3 : Η Εξέλιξη της Διεθνούς Τρομοκρατίας

3.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα ερευνηθούν, κατά κύριο λόγο, οι έννοιες της διεθνούς και υπερεθνικής τρομοκρατίας. Η αρχή θα γίνει με μια ιστορική αναδρομή στην έννοια της τρομοκρατίας ως έκφραση πολιτικής βίας, από την στιγμή που πρωτοεμφανίστηκε έως και το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Η τρομοκρατία άρχισε να αποτελεί κομμάτι της δυναμικής του διεθνούς πολιτικού συστήματος, μόλις τη δεκαετία του 60. Αυτό γιατί μέχρι τότε, περιοριζόταν στις εσωτερικές διαμάχες και αντιμετωπιζόταν ως ένα πρόβλημα επιβολής του νόμου, ενώ από το 1970 εξελίχθηκε σε ζήτημα διεθνούς ασφάλειας. Η επιρροή της λήξης του Ψυχρού Πολέμου στη διεθνή τρομοκρατία, έχει εξάλλου συνδεθεί με την «εξαφάνιση» του ιδεολογικού κινήτρου και την εμφάνιση νέων ιδεών που θέλουν την τρομοκρατία στην υπηρεσία της στρατηγικής.

Το ζήτημα της αποτελεσματικότητας της τρομοκρατίας ως στρατηγικής θα εξεταστεί σε συνάρτηση με τις «επιτυχίες» της και θα επισημανθούν συγκεκριμένα παραδείγματα που αποδεικνύουν τον αντίκτυπο σε διεθνές επίπεδο.

3.2 Η έννοια της διεθνούς και υπερεθνικής τρομοκρατίας

Δεν θα ήταν άτοπο να υποστηριχθεί ότι ο πιο διαδεδομένος ορισμός της διεθνούς τρομοκρατίας είναι αυτός της Κυβέρνησης των ΗΠΑ : «Ο όρος διεθνής τρομοκρατία συνεπάγεται την τρομοκρατία που εμπλέκει πολίτες ή επικράτεια περισσότερων του ενός κρατών»[21]. Εντούτοις, οι σύγχρονες

οργανώσεις συχνά δρουν αποκλειστικά σε μια χώρα ή περιοχή και πρακτικά οι τρομοκρατικές «εκστρατείες» περνούν τα σύνορα καθώς οι τρομοκράτες αναζητούν πολιτική υποστήριξη, χρηματοδότηση εξοπλισμό και καταφύγιο έξω από τις χώρες τους[22]

Η διεθνής τρομοκρατία θα μπορούσε να κατηγοριοποιηθεί ως εξής:

- Ως τμήμα μιας ευρύτερης εγχώριας εξέγερσης ή ως έκφραση «καθαρής» διεθνούς τρομοκρατίας
- Διεξαγόμενη από αυτόνομους μη κρατικούς δρώντες
- Ως κρατική τρομοκρατία που διεξάγεται από άτομα που ελέγχονται από ανεξάρτητο κράτος
- Διεξαγόμενη από το κράτος που χρησιμοποιεί τους δικούς του λειτουργούς[23]

Πέραν όμως από τη διάκριση μεταξύ εγχώριας και διεθνούς τρομοκρατίας, έχει αναπτυχθεί και η έννοια της υπερεθνικής τρομοκρατίας. Με το συγκεκριμένο όρο γίνεται αναφορά στους τρομοκράτες « οι οποίοι έχουν διεθνή δράση με απώτερο στόχο την παγκόσμια επανάσταση ή την εγκαθίδρυση μιας επαναστατικής υπερεθνικής παγκόσμιας τάξης»[24]. Σήμερα, η υπερεθνική τρομοκρατία βασίζεται κυρίως σε αποκεντρωμένες εγχώριες οργανώσεις που εμπνέονται από το ριζοσπαστικό Ισλάμ και υπό την έννοια αυτή θα μπορούσε και η εγχώρια τρομοκρατία να εκληφθεί ως «υπερεθνική»[25]

3.3 Ιστορική αναδρομή – εξέλιξη Διεθνούς Τρομοκρατίας

Η τρομοκρατία δεν συνιστά από μόνη της αυτοσκοπό, αλλά ένα μέσο άσκησης πολιτικής επιρροής ή διατήρησης πολιτικής ισχύος. Έχει λάβει ποικίλες μορφές καθόλη τη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας, εντούτοις δεν έχασε ποτέ το κατεξοχήν χαρακτηριστικό της που δεν είναι άλλο από την εκμετάλλευση των αμάχων για την εξυπηρέτηση της πολιτικής, ανάλογα με τις εκάστοτε επικρατούσες ιστορικές, θρησκευτικές και πολιτισμικές συνθήκες.

3.3.1 Πρώτα δείγματα διεθνούς τρομοκρατίας

Πολύ νωρίς στην ανθρώπινη ιστορία υπήρξαν οργανωμένες ομάδες, οι οποίες ασκούσαν οργανωμένη τρομοκρατία. Όπως προαναφέρθη, ένα πρώιμο παράδειγμα τρομοκρατικής οργάνωσης συνιστούσαν οι Sicari, Εβραίοι ζηλωτές, οι οποίοι επιτίθονταν στους εχθρούς τους,

πλούσιους Εβραίους και Ρωμαίους στο φως της ημέρας χρησιμοποιώντας ένα κοντό σιλέτο (sica). Τον 11^ο αιώνα μ.Χ., το τάγμα των Ασσασίνων, μουσουλμανική σέκτα των Ισμαηλιτών με ιδρυτή τον Hassan I Sabah χρησιμοποιούσε πολλές τρομοκρατικές τακτικές προκειμένου να επιβληθεί κυρίως στους Σουνίτες της Συρίας και άλλων Αραβικών κρατών, αλλά και στους Σταυροφόρους εχθρούς του : κατάληψη οχυρωμάτων στα ορεινά, δολοφονίες, παραπλάνηση. [26] Η αίρεση των στραγγαλιστών thuggee υπηρετών της θεάς Κάλι, που δρούσε στην Ινδία από τον 13 έως τον 19^ο αιώνα, αν και θα μπορούσε να θεωρηθεί εγκληματική οργάνωση, συνιστά παράλληλα και το τελευταίο παράδειγμα θρησκευτικά εμπνεόμενης τρομοκρατίας. [27]

3.3.2 19^{ος} και 20^{ος} αιώνας

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η εποχή της σύγχρονης διεθνούς και μη τρομοκρατίας σηματοδοτείται από την παρουσία των αναρχικών περί τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, οι οποίοι θεωρούσαν ότι η άρχουσα τάξη θα ανατρεπόταν ως αποτέλεσμα μιας αυθόρμητης εξέγερσης των μαζών. Οι αναρχικοί αντιπροσώπευαν ένα διεθνές κίνημα και χρησιμοποιούσαν τη δολοφονία αρχηγών κρατών ως τακτική. [28]

Μια από τις γνωστότερες αναρχικές οργανώσεις ήταν η Ρωσική Επαναστατική Οργάνωση Narodnaya Volya (Λαϊκή Θέληση), η οποία οργάνωσε και εκτέλεσε τη δολοφονία του Τσάρου Αλεξάνδρου Β'. Σε ανοιχτή επιστολή της στο διάδοχο, η εκτελεστική επιτροπή της οργάνωσης δήλωνε ότι: *η τρομοκρατία συνιστούσε ένα αναγκαίο κακό και ότι το μόνο που επεδίωκαν ήταν γενική αμνηστία και ένα νέο σύνταγμα που θα εξασφάλιζε συνταγματικές ελευθερίες.*

Με την πάροδο του χρόνου όμως και τη σύσταση του Σοσιαλιστικού Επαναστατικού Κόμματος, το 1900, ξεκίνησε ένα δεύτερο κύμα τρομοκρατίας. Αντίθετα από τη Λαϊκή Θέληση, η πολιτική του δράση συνδύαζε εργοστασιακές απεργίες με την αγροτική εξέγερση, ενώ ταυτόχρονα υποστήριζε την τρομοκρατική δράση, γεγονός που επιβεβαιώνεται και με τη δημιουργία της στρατιωτικής πτέρυγας του, «Boevaya Organisatsia» - Μαχητικής οργάνωσης. Η σημαντικότερη διαφορά όμως έγγειτο στο ό,τι ενώ η δράση της «Λαϊκής Θέλησης» επικεντρωνόταν στις δύο μεγαλύτερες πόλεις, η τρομοκρατία της Σοσιαλιστικής Επανάστασης περιλάμβανε ολόκληρη τη χώρα, εκμεταλλευόμενη και την κοινωνική ανοχή στο φαινόμενο που απουσίαζε τα προηγούμενα χρόνια. [29]

3.3.3 Αποικιακοί Αγώνες και Τρομοκρατία

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα αλλά κυρίως με τη λήξη των δύο Π.Π. και την έναρξη των αποικιακών εθνοαπελευθερωτικών πολέμων, αποδείχθηκε ότι η τρομοκρατία συνιστούσε μια αρκετά αποτελεσματική στρατηγική, κατορθώνοντας να πείσει τις τότε Μεγάλες Αποικιακές Δυνάμεις (Βρετανία-Γαλλία- Γερμανία-Ιταλία) να παραχωρήσουν την εξουσία στον εγχώριο πληθυσμό. Αν και εμπίπτει στην κατηγορία της εθνικής τρομοκρατίας, η «χρήση» της για απελευθερωτικούς σκοπούς και το γεγονός ότι συναντάται με τα ίδια χαρακτηριστικά σε διαφορετικά γεωγραφικά μήκη και πλάτη την καθιστά ένα διεθνές φαινόμενο.

Η περίπτωση του IRA συνιστά ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Με πρωτεργάτη τον Michael Collins, ο IRA στηρίχθηκε σε μια ιδιοφυή και άκρως αποτελεσματική στρατηγική επαναστατικής «τρομοκρατίας» κατά του παραρτήματος των μυστικών υπηρεσιών της Βρετανικής Αστυνομίας και των πληροφοριοδοτών τους (120 νεκροί αστυνομικοί -200 τραυματίες). Στην επαρχία προχώρησε στη δημιουργία κινούμενων φαλαγγών (flying columns) με στόχο την πρόκληση σοβαρών απωλειών στον εχθρό. Εντούτοις και ο IRA είχε σοβαρές απώλειες. Η ανακωχή δεν έγινε δεκτή από όλους, η Ιρλανδία οδηγήθηκε σε εμφύλιο και ο IRA κηρύχθηκε παράνομος.

Από το 1919-1922, ο IRA συνιστούσε τη στρατιωτική πτέρυγα ενός εθνοαπελευθερωτικού κινήματος. Λάμβανε οικονομική υποστήριξη από τις ΗΠΑ, και πέτυχε όχι μόνο γιατί οι συνθήκες το ευνοούσαν αλλά γιατί παρέλυσε τις εχθρικές μυστικές υπηρεσίες και έσπειρε κλίμα τρομοκρατίας και ανομίας, συνειδητοποιώντας πως οι κλασσικές τεχνικές ανταρτοπόλεμου δεν θα είχαν επιτυχία στην περίπτωση της Ιρλανδίας.[30]

Η τρομοκρατία ήταν επίσης ένα από τα κυριότερα όπλα που χρησιμοποίησαν οι αλγερινοί εθνικιστές του FLN-ALN (Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου-Εθνικού Απελευθερωτικού Στρατού) καθώς και οι αντίπαλοι τους του MNA (Εθνικού Αλγερινού Κινήματος). Προκάλεσε φυσικά την «αντιτρομοκρατική» απάντηση των Γάλλων της Αλγερίας, ή περισσότερο μια τρομοκρατία αντιποίνων. Τρία ήταν τα στάδια : εμφάνιση και επιδείνωση των επιθέσεων από το Νοέμβριο του 1954 έως τον Ιανουάριο του 1957, καταστολή από τις δυνάμεις ασφαλείας από το 1957 έως το 1960, αναζωπύρωση και συγκρούσεις αυξανόμενης έντασης από το Δεκέμβριο του 1960 έως τον Ιούνιο του 1962.[31]

Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ανταρτοπόλεμος και στοιχεία τρομοκρατίας συμβάδιζαν κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, ανάλογα και με τις κοινωνικές ιδιαιτερότητες. [32] Κυρίως όμως

πρέπει να γίνει αναφορά στην εμφάνιση του όρου «μαχητή της ελευθερίας» που έρχεται σε αντίθεση με τον όρο «τρομοκράτης». Αυτό, δεδομένου ότι οι αγώνες αυτοί θεωρούνταν νομιμοποιημένοι ένοπλοι αγώνες και όχι τρομοκρατικές εκστρατείες. Εντούτοις, ο όρος αυτός θα μπορούσε να παραπέμπει στον απώτερο σκοπό, ενώ η τρομοκρατία αφορά ξεκάθαρα στο μέσο επίτευξης του συγκεκριμένου σκοπού.[33]

3.3.4 Η διεθνής τρομοκρατία κατά τον Ψυχρό Πόλεμο

Μετά την εμφάνιση διαφόρων κομμάτων διαμαρτυρίας πρόθυμων να χρησιμοποιήσουν βία για την επίτευξη των στόχων τους, κατά τις δεκαετίες 60-70, πραγματοποιήθηκε μια αναζωπύρωση της τρομοκρατίας. Αυτή διευκολύνθηκε από τους εκάστοτε ιστορικούς παράγοντες, κυρίως την αμερικανική ανάμειξη στο Βιετνάμ και τον πόλεμο του 1967 στη Μέση Ανατολή, μετά τον οποίο η PLO επέλεξε να βασιστεί στην τρομοκρατία ως ένα επιπλέον όπλο του αγώνα της. [34]

Η τρομοκρατία άρχισε να εξελίσσεται σε ζήτημα διεθνούς ασφαλείας με τις συχνές αεροπειρατείες παλαιστινιακών οργανώσεων, μια κινητή μορφή του ευρέως διαδεδομένου σεναρίου της ομηρίας και των οδοφραγμάτων. Η επίθεση του 1972 κατά της ομάδας του Ισραήλ, στους Ολυμπιακούς του Μονάχου, κατόρθωσε να δώσει στην τρομοκρατία και τους Παλαιστινίους παγκόσμια προβολή. Θα μπορούσε κανείς να πει ότι κατά το εν λόγω διάστημα διευρύνθηκε το «κίνητρο» της διεθνούς τρομοκρατίας από καθαρά πολιτικό για την απόκτηση αυτοδιάθεσης, σε ένα ευρύτερο «κίνητρο» που περιλάμβανε τον θρησκευτικό και οικονομικό παράγοντα.[35] Η λήξη της εν λόγω περιόδου έρχεται με την κατάρρευση του Κομμουνισμού και τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου.

3.3.5 Μεταψυχροπολεμική Τρομοκρατία- η αναζωπύρωση της θρησκευτικής τρομοκρατίας

Είκοσι με τριάντα χρόνια πριν, η παγκόσμια τρομοκρατία είχε κυρίως κοσμικό προσανατολισμό και έμπνευση: ακροαριστερή, ακροδεξιά ή ακραία εθνικιστική. Έκτοτε, υπήρξε μια παγκόσμια αναβίωση ακραίων θρησκευτικών κινήματων, γεγονός που είχε σημαντική επίδραση στην εξέλιξη της τρομοκρατίας σήμερα.[36]

Επί παραδείγματι, το 1968 (χρονιά που θεωρείται ορόσημο της σύγχρονης διεθνούς τρομοκρατίας και ταυτίζεται με την πρώτη πολιτική αεροπειρατεία από το μέτωπο για την απελευθέρωση της Παλαιστίνης, στην πτήση της El Al), η πλειονότητα των ενεργών αναγνωρισμένων διεθνών τρομοκρατικών οργανώσεων δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως θρησκευτικού προσανατολισμού. Μόνο μετά το 1980, ως αποτέλεσμα των επιπτώσεων της Ιρανικής Επανάστασης, κάνουν την εμφάνισή τους οι πρώτες σύγχρονες θρησκευτικά εμπνεόμενες τρομοκρατικές οργανώσεις, αντιστοιχώντας όμως σε δύο από τις 64 ενεργές οργανώσεις το συγκεκριμένο έτος. Εντούτοις, δώδεκα χρόνια μετά, ο αριθμός των θρησκευτικά εμπνεόμενων τρομοκρατικών οργανώσεων εξαπλασιάστηκε αντιπροσωπεύοντας το $\frac{1}{4}$ (11 από τις 48). Η τάση αυτή όχι μόνο συνέχισε αλλά επιταχύνθηκε. Μέχρι το 1995, αντιστοιχούσαν σχεδόν στις μισές από τις 58 γνωστές εν ενεργεία τρομοκρατικές οργανώσεις.

Αν και οι «κοσμικοί» τρομοκράτες θεωρούν γενικά την τυφλή βία ανήθικη και αντιπαραγωγική, εκείνοι που εμπνέονται από τη θρησκεία, τη θεωρούν όχι μόνο ηθικά δικαιολογημένη, αλλά απαραίτητη μέθοδο για την επίτευξη των στόχων τους. Συνεπώς, η θρησκεία χρησιμεύει ως μια νομιμοποιητική δύναμη- εφόσον μεταφέρεται από κάποιο ιερό κείμενο ή από τον κλήρο που μιλάει ως εκπρόσωπος του θείου. Η κληρική έγκριση είναι πολύ σημαντική για τους τρομοκράτες και τα θρησκευτικά πρόσωπα συχνά θεωρούνται απαραίτητα για να «ευλογήσουν» τις τρομοκρατικές επιχειρήσεις πριν την εκτέλεσή τους. Π.χ. η οργάνωση των Εβραίων μεσσιανικών τρομοκρατών που το 1984 σχεδίασε την ανατίναξη του Τεμένους του Βράχου στην Ιερουσαλήμ (του τρίτου σημαντικότερου προσκυνήματος του Ισλάμ), ελπίζοντας να προκαλέσουν έναν κατακλυσμικό πυρηνικό πόλεμο που θα οδηγούσε στην εκμηδένιση των Αράβων εχθρών του Ισραήλ, είχε καταστήσει σαφές ότι δεν θα έθετε σε εφαρμογή το σχέδιο χωρίς συγκεκριμένη ευλογία από ραβίνο. Επίσης, οι βομβιστές στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου είχαν λάβει συγκεκριμένο φετβά (fatwa) από το Σεΐχη Ομάρ Αμπντέλ Ραχμάν.[37]

Παρόλο που η θρησκευτικά εμπνεόμενη τρομοκρατία, φαίνεται να έχει πλέον ταυτιστεί με την ισλαμική θρησκεία, κυρίως εξαιτίας των γεγονότων της 11ης Σεπτεμβρίου, δεν πρέπει να αμελείται ότι ακόμα και από τις αρχές του Ψυχρού Πολέμου μέχρι και σήμερα, έβρισκε πρόσφορο έδαφος και σε άλλες θρησκείες.

Αρχές δεκαετίας του 1940, ιδρύθηκαν από τον υποστράτηγο Orde Charles Wingate (που υποστήριζε μια σιωνιστική αναγέννηση για θρησκευτικούς λόγους) τα ειδικά νυχτερινά αποσπάσματα (Special Night Squads), τα οποία συγκροτούνταν από Βρετανούς στρατιώτες και Εβραίους εθελοντές, όπως ο Yigal Allon (μετέπειτα στρατηγός του ισραηλινού στρατού, εκ των

σχεδιαστών του Πολέμου των Έξι Ημερών του 1967 και πρωθυπουργός του Ισραήλ-1969). Τότε επίσης, με αντίστοιχη βιαιότητα εναντίον του αραβικού πληθυσμού, έδρασαν και οι νεοϊδρυθείσες εβραϊκές ένοπλες οργανώσεις «Χαγκανά», «Ομάδα Στερν» και «Ιργκούν». Η «Ιργκούν», θεωρούμενη στη Δύση ως τρομοκρατική οργάνωση, έμεινε στην ιστορία κυρίως για την πολύνεκρη βομβιστική επίθεση του ξενοδοχείου «King David» στην Ιερουσαλήμ στις 22 Ιουλίου 1946 και τη σφαγή στο Παλαιστινιακό χωριό Ντέρ Γιασίν στις 9 Απριλίου 1948 (που πραγματοποίησε μαζί με την Ομάδα Στερν)[38].

Μια άλλη περίπτωση είναι το φαινόμενο που απαντάται στην Ινδία, με το μεγαλύτερο μέρος της τρομοκρατίας να συγκεντρώνεται στο Κασμίρ και το Πουντζάμπ, όπου η θρησκευτική και φυλετική διαμάχη χρονολογείται από τις ημέρες της διαίρεσης της χώρας και παλαιότερα. Η γενική στρατηγική των εξτρεμιστών ισλαμιστών ήταν, από τότε, η επίθεση και δολοφονία των Ινδών και Σιχ προκειμένου να τους εξαναγκάσουν να εγκαταλείψουν το Κασμίρ, αλλά και οι απαγωγές και δολοφονίες τουριστών.[39]

Εντούτοις, η δημιουργία της Αλ Κάιντα, της Σουνιτικού προσανατολισμού οργάνωσης, είναι αυτή που ουσιαστικά σηματοδοτεί την ανάδυση ενός υπερεθνικού μοντέλου τρομοκρατικής οργάνωσης ικανής να δρα σε παγκόσμιο επίπεδο. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται επίσης, από την επικράτηση των επιθέσεων αυτοκτονίας, την αντίδραση κατά της παγκοσμιοποίησης και την αυξημένη συνεργασία με το οργανωμένο έγκλημα, καθώς και την έντονη ανησυχία για πιθανή χρήση μη συμβατικών όπλων από τις τρομοκρατικές οργανώσεις με στόχο τυφλά χτυπήματα που θα προκαλέσουν μεγάλο αριθμό θυμάτων.

Η θρησκευτική βία είναι περισσότερο ολέθρια από την πολιτική βία, κυρίως λόγω της δραστηριοποίησης διαφορετικών μηχανισμών, αξιών νομιμότητας και δικαίωσης της έννοιας της ηθικής που επηρεάζουν και υποκινούν τον «άγιο τρομοκράτη». Για το θρησκευόμενο τρομοκράτη η βία είναι πάνω από όλα ιερή πράξη ή θείο καθήκον. Με λίγα λόγια, η θρησκεία χρησιμοποιείται για να δικαιώσει και να δικαιολογήσει την πρακτική της βίας. [40]

Το φαινόμενο της αναζωπύρωσης του θρησκευτικού φανατισμού εξετάζεται πιο διεξοδικά στο επόμενο κεφάλαιο (4.3), παράλληλα με τους λοιπούς παράγοντες που τροφοδοτούν το φαινόμενο της τρομοκρατίας.

3.4 Η αποτελεσματικότητα της τρομοκρατίας ως στρατηγική

Παρόλο που η τρομοκρατία δεν μπορεί να θεωρηθεί συνολικά επιτυχής ως στρατηγική, δεν θα πάψει να υφίσταται όσο παραμένουν ανεπίλυτα τα βαθύτερα αίτια αυτής. Παρακάτω θα εξεταστούν λοιπόν παραδείγματα «επιτυχούς» άσκησης της τρομοκρατίας και ο αντίκτυπος που είχαν τα εκάστοτε τρομοκρατικά κινήματα στις διεθνείς σχέσεις.

Η τρομοκρατία είναι μια τεχνική που δύναται να προσαρμοστεί σε διαφορετικές συνθήκες και ιστορικές περιόδους και παράλληλα να διατηρεί την ικανότητά της ως πολλαπλασιαστής ισχύος δια μέσου της εκμετάλλευσης του παράγοντα του φόβου. Η ανάπτυξη της διεθνούς τρομοκρατίας έχει αποδείξει ότι η ισχυρότερη παρότρυνση για να χρησιμοποιηθεί είναι η αλλαγή των υφιστάμενων συνθηκών μέσω της χρήσης βίας ή της απειλής χρήσης βίας. Παρόλο που τα κίνητρα, οι στρατηγικές και οι τακτικές της τρομοκρατίας εξελίσσονται, όλοι οι τρομοκράτες ανέκαθεν επεδίωκαν την επιτάχυνση της ιστορίας.

Αν και η τρομοκρατία παρέμεινε δημοφιλής στρατηγική μέθοδος καθόλη τη διάρκεια της ιστορίας, οι μόνες περιπτώσεις κατά τις οποίες παρακρατικές οργανώσεις κατόρθωσαν να επιτύχουν τους μακροπρόθεσμους πολιτικούς σκοπούς τους μέσω αυτής, ήταν κατά τη διάρκεια εθνοαπελευθερωτικών αγώνων.[41] Χαρακτηριστικά παραδείγματα οι περιπτώσεις Ισραήλ και Αλγερίας και γενικότερα τα κινήματα των δεκαετιών του 50 και 60.

Ενώ υπάρχουν λίγες περιπτώσεις όπου η τρομοκρατία, από μόνη της, ήταν επιτυχής στην εκπλήρωση των στρατηγικών στόχων, είναι πάρα πολλές εκείνες όπου επιτυγχάνονται οι βραχυπρόθεσμοι στόχοι σε επίπεδο τακτικής, π.χ. το κέρδος σε επίπεδο δημοσιότητας, η απόδοση λύτρων, ή η απελευθέρωση κρατουμένων συντρόφων. Μια παρατεταμένη τρομοκρατική επιχείρηση δύναται επίσης, να απειλήσει την ασφάλεια αδύναμων κρατών και τη σταθερότητα των κυβερνήσεων τους. Επιπλέον, στις περιπτώσεις της Σρι Λάνκα και της Κολομβίας, η τρομοκρατία κατόρθωσε να καταστήσει ακυβέρνητες ευρύτερες περιοχές του κράτους.[42]

3.5 Οι επιπτώσεις της τρομοκρατίας στις διεθνείς σχέσεις

Παρόλο που οι τρομοκράτες συνιστούν παράνομους δρώντες και καταδικάζονται από την πλειονότητα των κρατών, η διεθνής τρομοκρατία κατόρθωσε να αποτελεί τμήμα των διεθνών σχέσεων. Είναι εξάλλου γεγονός ότι η τρομοκρατία επηρεάζεται σαφώς από τη φύση του διεθνούς συστήματος, την εκάστοτε χρονική περίοδο, αλλά και τις εθνικές και διεθνείς πολιτικές συγκεκριμένων κρατών-δρώντων αυτού.

Οι τρομοκρατικές οργανώσεις συνιστούν μη κρατικούς δρώντες που σχηματίζουν δεσμούς, λειτουργούν από κοινού και επιδρούν ανεξάρτητα στην κρατική πολιτική. Η καταστροφική ικανότητα των σημερινών τρομοκρατικών δικτύων έχει αυξήσει την ισχύ τους και τους ανέδειξε σε σημαντικούς δρώντες του πολιτικού συστήματος. [43]

Η τρομοκρατία είναι ικανή να έχει επίδραση στις διεθνείς σχέσεις και σε μη καθαρά τακτικό επίπεδο. Στο σύγχρονο διεθνές σύστημα συνιστά έναν από τους «δρώντες» στις μη κρατικές συγκρούσεις που περιλαμβάνουν άτακτα στρατεύματα.[44] Οι επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου συνιστούν το κατεξοχήν παράδειγμα, αλλάζοντας τον τρόπο με τον οποίο οι ΗΠΑ, μοναδική υπερδύναμη, αντιμετωπίζει την εθνική της ασφάλεια και τους στόχους της εξωτερικής της πολιτικής. Άλλα παραδείγματα είναι:

- Η ομηρία της Πρεσβείας των ΗΠΑ στο Ιράν από Ιρανούς εξτρεμιστές φοιτητές στις 4 Νοεμβρίου του 1979. Κατά τη διάρκεια των 444 ημερών της κρίσης, η ικανότητα παρέμβασης των ΗΠΑ σε άλλα ζητήματα στη Μέση Ανατολή είχε αδρανήσει [45]
- Η αποχώρηση των δυνάμεων των ΗΠΑ, που ήταν τμήμα πολυεθνικής ειρηνευτικής δύναμης, από το Λίβανο μετά τις βομβιστικές επιθέσεις στις 23 Οκτωβρίου 1983 από ισλαμιστές που κόστισαν τη ζωή σε 241 πεζοναύτες [46]
- Η δολοφονία του ισραηλινού πρωθυπουργού Γιτζάκ Ράμπιν, που επηρέασε το αποτέλεσμα των ισραηλινών εκλογών του 1996 και κατέπλετσε την έκβαση της ειρηνευτικής διαδικασίας στη Μέση Ανατολή. [47]

Κεφάλαιο 4. Οι Παράγοντες που Επηρέασαν και Εξακολουθούν να Επηρεάζουν τη Διεθνή Τρομοκρατία

4.1 Εισαγωγή

Όπως έχει προαναφερθεί, η διεθνής τρομοκρατία επηρεάζεται από τις εκάστοτε κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που επικρατούν εντός του διεθνούς συστήματος, τις ιστορικές αλλαγές, αλλά παράλληλα

και τις εξελίξεις σε τεχνολογικό επίπεδο σε συνδυασμό με οικονομικούς και πολιτισμικούς παράγοντες. Στο κεφάλαιο αυτό λοιπόν, εξετάζονται όλοι αυτοί οι παράγοντες και αναλύεται το πώς και το γιατί έφθασαν στο να είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με το φαινόμενο της διεθνούς τρομοκρατίας, συμβάλλοντας στην όποια μετεξέλιξή της.

4.2. Οι επιπτώσεις της λήξης του Ψυχρού Πολέμου στη Διεθνή Τρομοκρατία

Στις αρχές του 1990, υπήρξε η εντύπωση ότι η τρομοκρατία θα μπορούσε να καμφθεί ή να πάψει να υφίσταται. Πράγματι, μετά την Ιρανική Επανάσταση του 1979 και τον πόλεμο του Αφγανιστάν που συνιστούν σημεία καμπίς στην ιστορία της διεθνούς τρομοκρατίας, το 1991 με τον Κόλπο στον Περσικό, παρατηρήθηκε μια μείωση στις τρομοκρατικές επιθέσεις. Σε αυτό συνέβαλε και η κατάρρευση της ΕΣΣΔ που στέρησε από τους τρομοκράτες σημαντικά οφέλη σε επίπεδο χρηματοδότησης και οπλισμού.

Εντούτοις, στο θέατρο του Αφγανιστάν, με την υποστήριξη της CIA που θέλησε να ταπεινώσει τους Σοβιετικούς στην τελευταία ψυχροπολεμική αναμέτρηση, ανδρώθηκε μια νέα γενιά τρομοκρατών, βετεράνων δηλαδή του Αφγανιστάν, οι οποίοι κατάφεραν να εξαγουν τη δική τους Τζιχάντ σε ολόκληρο τον κόσμο.[48]

Μια επανεκτίμηση στους κινδύνους ασφαλείας που αντιμετώπιζε η Δύση τη συγκεκριμένη εποχή, έδειξε ότι απειλές στην εθνική ασφάλεια προέρχονταν από πολλές μικρές και άμορφες πηγές, κυρίως μη κρατικούς δρώντες που εμπλέκονταν στην τρομοκρατία, το οργανωμένο έγκλημα και τη ναρκοδιακίνηση. Παρόλο που οι απειλές αυτές προϋπήρχαν, εμπλουτίστηκαν από ψυχροπολεμικές εκτιμήσεις, κάτι που εξηγεί μερικώς τη συνέχιση της τρομοκρατίας ως τακτικής και στρατηγικής μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.[49]

Η λήξη του Ψυχρού Πολέμου στέρησε από τις ΗΠΑ ,όχι μόνο έναν εχθρό, αλλά και τις βασικές αρχές οργάνωσης πάνω στις οποίες είχαν στηρίξει την εξωτερική τους πολιτική για τέσσερις δεκαετίες. Για πολλούς Αμερικανούς της τεράστιας γραφειοκρατίας στο κομμάτι της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, ήταν δύσκολο να αποδεχθούν τη λήξη του και από το φόβο της αλλαγής, η πολεμική ρητορική παρέμενε ζωντανή καθόλη τη δεκαετία και έπειτα. Ορισμένοι αναλυτές ισχυρίζονταν μάλιστα ότι ο φόβος των ξένων ιδεών-άλλοτε του κομμουνισμού, τώρα του

ισλαμικού φονταμεταλισμού- διαβρώνει το σκεπτικό των επίσημων αρχών. Η ανάγκη της καταπολέμησης απειλητικών δυνάμεων, άλλοτε της ΕΣΣΔ, τώρα του Ιράν και του Ιράκ, παραμένει διαβρωτική και η προτίμηση για στρατιωτική παρέμβαση με στόχο την επίτευξη των πολιτικών σκοπών συνεχίζει να υφίσταται.[50]

4.2.1 Ο ρόλος του νέου οργανωμένου Εγκλήματος

Το νέο οργανωμένο έγκλημα αρχίζει, επίσης, να διαμορφώνεται ως θέμα μετά την κατάρρευση των πολιτικών συστημάτων των κρατών του υπαρκτού σοσιαλισμού και κυρίως της ΕΣΣΔ. Οι μεταβολές που επήλθαν σε αυτά εισήγαγαν με εντυπωσιακή ταχύτητα ένα νέο είδος βίας. Το διεθνές οργανωμένο έγκλημα δεν εκπορευόταν πλέον από τις παραδοσιακές οικογένειες της Ιταλίας, αλλά από τη Ρωσία και τις πρώην σοσιαλιστικές δημοκρατίες.

Το νέο οργανωμένο έγκλημα απασχολεί ιδιαίτερα τους Διεθνείς Οργανισμούς και τους μηχανισμούς της διεθνούς ασφάλειας και ο λόγος έγκειται στη νέα γκάμα υλικών και ουσιών που διακινούνται : πυρηνικά, χημικά, βιολογικά υλικά. [51]

Σήμερα, λόγω της παγκοσμιοποίησης, τρομοκράτες και εγκληματίες χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο ο ένας τις υπηρεσίες του άλλου, για την προμήθεια του ανάλογου υλικού ή τεχνολογίας. Οι εγκληματικές οργανώσεις προμηθεύουν τους τρομοκράτες με όπλα και ορισμένες φορές παρέχουν και τους ειδικούς για τη χρήση αυτών. Ορισμένες τρομοκρατικές οργανώσεις που ελέγχουν περιοχές παραγωγής ναρκωτικών (π.χ. η FARC, το Φωτεινό Μονοπάτι και η Αλ Κάιντα) υπήρξαν οι κύριοι προμηθευτές, έστω και έμμεσα, των διεθνών εγκληματικών οργανώσεων.

Η παγκοσμιοποίηση διεύρυνε τη δυνητική αγορά για τους λαθροδιακινητές και δημιούργησε μια αυξημένη δυνατότητα κερδοσκοπίας από τη διακίνηση εκρηκτικών, βιολογικών, χημικών και ραδιενεργών μηχανισμών. Πλέον, η προσέγγιση αγοραστή-πωλητή είναι δραματικά ευκολότερη. Ακόμη, οι τρομοκράτες χρησιμοποιούν και τους μηχανισμούς ξεπλύματος χρήματος και τις αγορές ναρκωτικών που εκμεταλλεύεται το παραδοσιακό οργανωμένο έγκλημα, προκειμένου να αυξήσουν αλλά και να συγκαλύψουν εισοδήματα που χρησιμοποιούνται για την υποστήριξη της δράσης τους. Το συμπέρασμα είναι ότι οι μαύρες αγορές είναι ιδιαίτερα απειλητικές γιατί δεν ρυθμίζονται και παρόλο που δεν οδηγούν απευθείας σε τρομοκρατική δράση, αυξάνουν το δυνητικό οπλοστάσιο των τρομοκρατών. [52]

4.2.2 Η εύκολη πρόσβαση σε πολεμικό υλικό- Ο κίνδυνος των όπλων μαζικής καταστροφής

Η διάλυση των στρατιωτικών δομών στην ΕΣΣΔ και τις υπόλοιπες χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας, οδήγησε στη διάθεση πληθώρας οπλικών συστημάτων στη διεθνή μαύρη αγορά. Δεν αποκλείεται από πολλούς αναλυτές μάλιστα, στρατιωτικοί και επιστήμονες σε πυρηνικές εγκαταστάσεις, λόγω της ένδειας στην οποία είχαν περιέλθει, να έχουν βοηθήσει το οργανωμένο έγκλημα στην παράνομη διακίνηση όπλων.

Το τέλος της αναμέτρησης έφερε αλλαγές στην παγκόσμια ισορροπία δυνάμεων, διαμορφώνοντας ένα νέο παγκόσμιο χάρτη με μικρούς πολέμους και διάσπαρτες εντάσεις που στην πλειοψηφία τους είναι ένοπλες και στις οποίες χρησιμοποιούνται οπλικά συστήματα από την παράνομη διακίνηση όπλων. [53]

Περνώντας στην πιθανότητα χρήσης πυρηνικών υλικών από τρομοκράτες, αυτή κυμαίνεται από την ουσιαστική χρήση πυρηνικών όπλων έως την τοποθέτηση ραδιενεργών υλικών με σκοπό τη μόλυνση υδραγωγείων, κοινόχρηστων χώρων και υδάτινων πόρων. Πρόκειται για δολιοφθορές που η επαναφορά τους στη φυσική κατάσταση απαιτεί εκατοντάδες χρόνια. [54] Βέβαια, υπάρχει και η δυνατότητα επίθεσης σε πυρηνικό εργοστάσιο αλλά και η χρήση βρώμικων βομβών, δηλαδή αυτοσχέδιων εκρηκτικών μηχανισμών σχεδιασμένων να διασπείρουν ραδιενεργό υλικό σε μια ευρεία περιοχή, υλικό που μπορεί να έχει αποκτηθεί νομίμως ή μη. Εντούτοις, εκτιμάται με βεβαιότητα ότι είναι σχεδόν αδύνατο για μια τρομοκρατική οργάνωση να προχωρήσει σε διάσπαση ραδιενεργών υλικών για δημιουργία βόμβας χωρίς κρατική υποστήριξη, λόγω της πολυπλοκότητας, της επικινδυνότητας και του υψηλού τεχνολογικού κόστους.[55]

Αντίθετα, οι τρομοκράτες δεν χρειάζεται να έχουν προχωρημένες επιστημονικές γνώσεις προκειμένου να χρησιμοποιήσουν χημικά όπλα. Μάλιστα τα χημικά έχουν χαρακτηριστεί κατά καιρούς ως «η ατομική βόμβα του φτωχού». Παρόλο που η παραγωγή σημαντικής ποσότητας απαιτεί εξειδικευμένο προσωπικό και εξοπλισμό, οι τρομοκράτες δεν χρειάζεται να έχουν μαζικό αριθμό θυμάτων για να εκφοβίσουν τον πληθυσμό. Η επίθεση του Aum Shinrikyo με σαρίν στο μετρό του Τόκιο π.χ., είχε μόνο 12 θύματα, θεωρείται όμως επιτυχημένη, καθώς επέφερε μια τεράστια αναστάτωση στις μετακινήσεις και έσπειρε τον τρόπο στον πληθυσμό. Άλλες πιθανές μορφές χημικής τρομοκρατίας αφορούν σε επιθέσεις σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις κοντά σε

πυκνοκατοικημένες περιοχές ή επιθέσεις σε τρένα ή φορτηγά που μεταφέρουν μεγάλες ποσότητες τοξικών υλών.[56]

Τέλος, και τα βιολογικά όπλα θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα πλεονέκτημα για τους τρομοκράτες. Αυτό γιατί πολλές εύκολα μεταδιδόμενες ασθένειες παράγονται εύκολα σε εργαστηριακές συνθήκες, ενώ θεραπεύονται δύσκολα, και λόγω έλλειψης μηχανισμών ανίχνευσης των συμπτωμάτων και των αιτιών, περιορίζεται η δυνατότητα αναγνώρισης του χρόνου και τόπου επίθεσης.[57] Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν τα περιστατικά του Οκτωβρίου του 2001 στις ΗΠΑ, με φακέλους που περιείχαν άνθρακα, τα οποία απέδειξαν πώς μια μικρή ποσότητα υλικού μπόρεσε να παραλύσει τα ταχυδρομεία της χώρας και να κλείσει σημαντικές κρατικές εγκαταστάσεις.[58]

4.3 Η άνοδος του εθνικού και θρησκευτικού φανατισμού

Η κατάρρευση του κομμουνισμού δημιούργησε ένα σημαντικό κενό εξουσίας το οποίο σηματοδότησε ουσιαστικά τη λήξη της παραδοσιακής αριστερής και δεξιάς ιδεολογίας.

Παρόλο που καθόλη τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα υπήρξαν τρομοκρατικά κινήματα που αναζητούσαν πολιτική εξουσία στηριζόμενα στην εθνική αιτιολογία, η λήξη της διπολικής σύγκρουσης δημιούργησε ένα κενό το οποίο γέμισαν νέες εθνικές συγκρούσεις. Αυτό γινόταν πιο εμφανές στον αγώνα μεταξύ εθνικών ομάδων στα Βαλκάνια, μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας. Η τρομοκρατία που στηρίζεται σε εθνικά-εθνικιστικά ή αποσχιστικά κίνητρα συνεχίστηκε επίσης και σε άλλες περιοχές όπως την Τσετσενία, το Κασμίρ, τη Σρι Λάνκα, την Ισπανία και την Τουρκία. [59]

Η εμπνεόμενη από εθνικά ερείσματα τρομοκρατία έχει συνήθως ένα ξεκάθαρο πολιτικό ή εδαφικό σκοπό που, αν και δεν δικαιολογείται πάντα, μπορεί να γίνει αντικείμενο διαπραγμάτευσης. Αντίθετα με τις οργανώσεις ιδεολογικού ή θρησκευτικού προσανατολισμού, ο στόχος αυτών των τρομοκρατών αφορά στα κέρδη, εντός του πλαισίου του παραδοσιακού διεθνούς συστήματος των εθνών-κρατών.[60]

Όσον αφορά στην εμπνεόμενη από θρησκευτικά κίνητρα τρομοκρατία, η σημερινή απειλή της διεθνούς τρομοκρατίας προέρχεται κυρίως από το μουσουλμανικό εξτρεμισμό. Εντούτοις, παρόλο που υπάρχει το θρησκευτικό κίνητρο, οι σκοποί του μουσουλμανικού φονταμεταλιστικού κινήματος (ή κινήματος της Ισλαμικής Τζιχάντ) είναι πρωταρχικά πολιτικοί. Το εν λόγω κίνημα συνιστά τμήμα μιας ευρύτερης αντι-εκσυγχρονιστικής τάσης και μιας τάσης κατά της παγκοσμιοποίησης, που οφείλεται στις εντάσεις μεταξύ πλουσίων και φτωχών κρατών και μεταξύ των ελίτ και των μη προνομιούχων τάξεων στις μουσουλμανικές χώρες. [61]

Οι διάφορες οργανώσεις της Ισλαμικής Τζιχάντ μοιράζονται ως κοινή τακτική τη χρήση βίας, με στόχο την περαιτέρω εδραίωση Ισλαμικών κρατών στη Μέση Ανατολή, αλλά έχουν διακυμάνσεις ως προς το εθνικό, θρησκευτικό και εδαφικό παράγοντα. Οι οργανώσεις αυτές έχουν πιθανότατα διασυνδέσεις με άλλες τρομοκρατικές οργανώσεις και ίσως λειτουργούν ως παραρτήματα της Αλ Κάιντα. Όπως και άλλες τρομοκρατικές οργανώσεις μπορεί να ξεκινήσουν ως οργανώσεις με ξεκάθαρη ιεραρχική δομή. Εντούτοις, τείνουν να εξελίσσονται σε χαλαρά συνδεδεμένες ομάδες ή πυρήνες που δρουν ανεξάρτητα, έχοντας μια υποτυπώδη ή και καθόλου ιεραρχία. Η κοινή τους δέσμευση όμως παραμένει η διεξαγωγή Ιερού Πολέμου που θεωρείται ότι έχει εγκριθεί ή διαταχθεί από τον ισλαμικό νόμο. [62]

Η αναβίωση του Ισλάμ ξεκίνησε το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, ως ένα μη βίαιο κίνημα με στόχο την έκφραση δυσαρέσκειας για τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες στα Αραβικά κράτη, μετά την ανεξαρτητοποίησή τους. Εντός του σουνιτικού δόγματος, το πολιτικό Ισλάμ κυριεύθηκε από ριζοσπάστες ισλαμιστές που διέδιδαν πολεμικές και τρομοκρατικές τακτικές και που ενεπλάκησαν σε διάφορες διαμάχες, όπου υπήρχε μουσουλμανικός πληθυσμός. [63]

Το μαχόμενο Ισλάμ συνιστά μια φονταμεταλιστική, ουτοπική ιδεολογία, η οποία συχνά δικαιολογεί τη βία για ό,τι θεωρείται ως υπέρτατος σκοπός. Το κίνημα τρέφει βαθύ μίσος για οτιδήποτε Δυτικό, συμπεριλαμβανομένων των αρχών του καπιταλισμού, της ατομικότητας και του καταναλωτισμού. Οι υποστηρικτές αυτού επιδιώκουν να επιβάλλουν μια αυστηρή ερμηνεία του Κορανίου και της Σαρία[64] σε όλα τα μουσουλμανικά εδάφη. Επιδιώκουν επίσης την εγκαθίδρυση ενός ενιαίου μουσουλμανικού καθεστώτος υπό την ηγεσία ενός χαλίφη (Χαλιφάτο). Η Τζιχάντ που μεταφράζεται συχνά ως ιερός πόλεμος, θεωρείται το μέσο για την επίτευξη των σκοπών αυτών. Εντούτοις, ως λέξη προέρχεται από τη ρίζα του ρήματος προσπαθώ, έτσι αποδίδεται και ως ο αγώνας κατά της αδικίας ή της αθεΐας. [65]

Σύμφωνα με το Κοράνι και τα Χαντίθ[66], υπάρχουν τέσσερις τρόποι για να εκπληρωθεί το

καθήκον για Τζιχάντ: με την καρδιά, τη γλώσσα, το χέρι και το ξίφος. Όπως γίνεται αντιληπτό, η Τζιχάντ θεωρείται από τους περισσότερους μουσουλμάνους ως ένα από τα πρωταρχικά καθήκοντα του Ισλάμ. Εντούτοις, για ορισμένους ακραίους ισλαμιστές θεωρητικούς όπως οι Χασάν Αλ Μπάνα και Σαγίντ Κουμπι, η Τζιχάντ περιλαμβάνει την κατάλυση καθεστώτων, ακόμα και των μουσουλμανικών που αποτυγχάνουν να εφαρμόσουν τη Σαρία. Η άποψη αυτή επικυρώνει την τρομοκρατία ως νόμιμη μορφή της Τζιχάντ. Οι τρομοκρατικές οργανώσεις εκμεταλλεύονται συχνά τις διαφωνίες αναφορικά με τα είδη της Τζιχάντ, υποστηρίζοντας στους μέσους μουσουλμάνους ότι ο πόλεμος συνιστά τη μόνη αποδεκτή μορφή της Τζιχάντ. [67]

Η αιγυπτιακή οργάνωση «Μουσουλμανική Αδελφότητα» συνιστά τον ακρογωνιαίο λίθο για τα περισσότερα από τα σημερινά ισλαμιστικά κινήματα. Η οργάνωση, η οποία ιδρύθηκε από τον Χασάν Αλ Μπάνα, συνηγορούσε υπέρ της θεσμοθέτησης των ισλαμικών πιστεύω και αξιών. Σύντομα, αυτός και οι οπαδοί του ανέπτυξαν ένοπλους πυρήνες που επιτίθονταν σε αξιωματούχους και υποστηρικτές της κυβέρνησης, οδηγώντας το κίνημα στο να χαρακτηριστεί παράνομο. Μετά το θάνατο του, το 1949, η αδελφότητα εμπνεύστηκε από το θεωρητικό Σαγίντ Κουμπι[68], ο οποίος έδινε τις σωστές αιτιολογήσεις από το Κοράνι για την επίθεση εναντίον αρχηγών μουσουλμανικών κρατών που δεν ακολουθούσαν τη Σαρία.

Μετά την έκρηξη της αραβικής πετρελαϊκής αγοράς τη δεκαετία του 70, το μαχόμενο Ισλάμ αναπτύχθηκε εντυπωσιακά.

Περνώντας στο σιιτικό Ισλάμ τώρα, η Ιρανική Επανάσταση του 1979 οδήγησε σε μια αναβίωση της χρήσης της τρομοκρατίας, γεγονός το οποίο δημιούργησε μια πρόκληση για την επιρροή των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή και έφερε τον ισλαμικό φονταμεταλισμό στο επίκεντρο του διαλόγου για την ασφάλεια στη Δύση. Πιο συγκεκριμένα, στο Ιράν όπου εγκαθιδρύθηκε η πρώτη σύγχρονη ισλαμική δημοκρατία, ο Αγιατολάχ Χομείνι ανέτρεψε το κοσμικό καθεστώς και ίδρυσε ένα νέο ισλαμικό μαχητικό έθνος. Το μαχόμενο Ισλάμ δεν ήταν πλέον απλά μια ιδεολογία, αλλά είχε εμπνεύσει ένα κράτος.[69]

Το 1980, έκαναν την εμφάνισή τους δύο νέες τρομοκρατικές οργανώσεις: η Χεσμπολάχ στο Λίβανο και η Χαμάς στη Γάζα και τις κατεχόμενες περιοχές. Πολύ γρήγορα, οι δύο αυτές οργανώσεις που είχαν ακραίο μουσουλμανικό προσανατολισμό, απέκτησαν μεγαλύτερο εκτόπισμα από τις μικρότερες κοσμικές οργανώσεις με χριστιανούς επικεφαλής. Η Χεσμπολάχ συνδεδεμένη απευθείας με το Ιράν ήταν μια ξεκάθαρα σιιτική οργάνωση, ο δε ιδεολογικός ηγέτης αυτής Σεϊχης Φαντλάλα εξελίχθηκε ως ο Χομείνι του Λιβάνου.[70] Το 1988, η οργάνωση καλούσε πλέον για μια σύνθεση του μαχόμενου Ισλάμ και του παλαιστινιακού εθνικισμού δηλώνοντας ότι η Τζιχάντ κατά του Ισραήλ συνιστούσε καθήκον για όλους τους μουσουλμάνους.

Πλέον ενώ η απειλή του μαχόμενου Ισλάμ έχει φτάσει σε κάθε μουσουλμανική χώρα η περιοχή η οποία γνώρισε την πιο ραγδαία ανάπτυξη του τις τελευταίες δεκαετίες είναι τα παλαιστινιακά εδάφη.

Χαμάς είναι το ακρώνυμο για τον αραβικό τίτλο «Κίνημα Ισλαμικής Αντίστασης». Ιδρύθηκε το Δεκέμβρη του 1987 και συνιστά de facto παρακλάδι της Μουσουλμανικής Αδελφότητας. Η διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης της οργάνωσης και η ακόλουθη αντιπαλότητά της με την PLO οφείλονται στις τραγικές κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες στη Γάζα, αλλά και στις μεταξύ τους ιδεολογικές διαφορές. Η PLO ήθελε να εγκαθιδρύσει ένα κοσμικό Παλαιστινιακό κράτος, σε αντίθεση με τη βαθιά θρησκευτική ταυτότητα της Χαμάς. Η Χαμάς ήταν η κινητήριος δύναμη πίσω από την Ιντιφάδα. Το στρατιωτικό κομμάτι της, οι μαχητές του Κάσαμ, κατόρθωσε να σκοτώσει και να τραυματίσει Ισραηλινούς, κυρίως με τις πρώιμες επιθέσεις αυτοκτονίας. Η Χαμάς εντατικοποίησε τις επιθέσεις της την περίοδο 95-96 θέλοντας να αποδείξει ότι ήταν η μόνη δύναμη, από τη στιγμή που η PLO είχε εγκαταλείψει την τρομοκρατία [71]

4.4 Η παγκοσμιοποίηση και οι επιπτώσεις αυτής

Είναι κοινός τόπος ότι η παγκοσμιοποίηση κατέρριψε τα φράγματα της απόστασης και της γεωγραφίας, άλλαξε τις παραδοσιακές μορφές ιεραρχίες και επέτρεψε την εφαρμογή-επιβολή ξένων ιδεών.

Παράλληλα όμως, επέτρεψε στις τρομοκρατικές οργανώσεις να εκμεταλλευτούν την ευκολία στις μετακινήσεις, τα δίκτυα παγκόσμιας επικοινωνίας και την ηλεκτρονική μεταφορά χρημάτων. Το γεγονός αυτό λοιπόν τους επέτρεψε να ανοίξουν νέους διαύλους και να επιχειρούν παράλληλα σε διάφορες χώρες, με τον ίδιο σχεδόν τρόπο που χρησιμοποιεί το διεθνές εμπόριο και ο επιχειρηματικός κλάδος. [72]

Η επίπτωση της περαιτέρω παγκοσμιοποίησης σε σχέση με τις αναπτυσσόμενες χώρες συνοψίζεται σε τρία μοντέλα:

- Ενσωμάτωση/ένταξη στο παγκόσμιο σύστημα: οι χώρες αυτές χαρακτηρίζονται από ορθή διαχείριση στο μακροοικονομικό επίπεδο και από διαφάνεια στη διαχείριση των εσόδων τους, από λίγους ή καθόλου διαρθρωτικούς παράγοντες κινδύνου και προσελκύουν Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

- Απομόνωση/αποξένωση από το παγκόσμιο σύστημα: οι χώρες αυτές χαρακτηρίζονται από κακή επίδοση στο επίπεδο της οικονομικής διαχείρισης, με καθόλου ή μικρά αποθεματικά. Οι χώρες με κίνδυνο αστάθειας είναι, εν γένει, μη ελκυστικές σε Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, ενώ οι περισσότερες χώρες, που εμφανίζουν κίνδυνο αστάθειας, εμπίπτουν σε αυτήν την κατηγορία
- Ενσωμάτωση και αποξένωση, ταυτοχρόνως: οι χώρες αυτές χαρακτηρίζονται συχνά από Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, που συγκεντρώνονται σε οικονομικά κέντρα και εξειδικεύονται σε έναν ή δύο παραγωγικούς κλάδους. Κατά γενικό κανόνα, οι μη αστικές περιοχές υποφέρουν από έλλειψη επενδύσεων, ενώ τις χώρες αυτές χαρακτηρίζουν μεγάλες ανισότητες μεταξύ των διαφορετικών ομάδων και περιοχών.

Η διεύρυνση της παγκόσμιας οικονομίας τείνει να λειτουργεί υπέρ των χωρών με ισχυρό εσωτερικό δυναμικό και επαρκές χρηματοοικονομικό περιβάλλον, ικανό να προσελκύει τις ξένες επενδύσεις. Από την άλλη πλευρά, οι χώρες που χαρακτηρίζονται από αστάθεια ή από τον κίνδυνο της αστάθειας, συχνά δεν προσελκύουν τους ξένους επενδυτές. Οι τελευταίες παραμένουν αποσυνδεδεμένες από την παγκόσμια οικονομία, με αποτέλεσμα την περαιτέρω αποξένωση των κρατικών μορφωμάτων και των ομάδων που δεν μπορούν ή αρνούνται να ενταχθούν στο παγκόσμιο σύστημα. Η ελλιπής διαχείριση της παγκοσμιοποίησης, εν τέλει, δημιουργεί το κατάλληλο πεδίο για διεύρυνση των ανισοτήτων, τόσο μεταξύ όσο και στο εσωτερικών των κρατών, ενισχύοντας την πιθανότητα φαινομένων διαφθοράς και οργανωμένου εγκλήματος, ήτοι ισχυρών αποσταθεροποιητικών παραγόντων.[73]

Επί παραδείγματι, στα μουσουλμανικά κράτη, η παγκοσμιοποίηση οδήγησε στη διάβρωση των παραδόσεων και αξιών, σε πολιτική και οικονομική αναταραχή και την ένταση των ανισοτήτων. Σε συνδυασμό με ό,τι γίνεται αντιληπτό ως Δυτική απειλή, το γεγονός αυτό εμπέδωσε την πεποίθηση μεταξύ των μουσουλμάνων, ότι η θρησκευτική τους ταυτότητα πρέπει να προστατευθεί, γεγονός που με τη σειρά του πυροδότησε ακραίες ιδέες και τροφοδότησε την στρατολόγηση κινημάτων που προτίθεντο να χρησιμοποιήσουν τρομοκρατικές τακτικές. Επιπλέον, η παγκοσμιοποίηση ανέδειξε ένα νέο είδος ριζοσπαστών που δεν συνδέονται με ένα συγκεκριμένο κράτος, αλλά ανήκουν σε θρησκευτικού και άλλου τύπου υπερεθνικά δίκτυα. Κατά συνέπεια, οι σημερινές τρομοκρατικές οργανώσεις συνιστούν ένα προϊόν της παγκοσμιοποίησης και χρησιμοποιούν τα εργαλεία της για να επιτύχουν τους στόχους τους. Οι διαλυτικές επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης διευκολύνουν τα διεθνή δίκτυα, γεγονός που αυξάνει την πιθανότητα η υπερεθνική τρομοκρατία να πηγάζει από μακρινές συγκρούσεις. [74]

4.5 Πολιτισμικοί και Ιδεολογικοί παράγοντες

Δεδομένου ότι η διαδικασία της παγκόσμιας ενσωμάτωσης θα συνεχιστεί, η δυναμική της τρομοκρατίας και άλλων μορφών βίας στο διεθνές σύστημα θα παραμείνει. Η εποχή των κυρίαρχων αριστερών και δεξιών ιδεολογιών έχει ανατραπεί από τα νέα υπερεθνικά κινήματα που απηφούν την παραδοσιακή ιδεολογική κατηγοριοποίηση. Έτσι, μελετητές όπως ο Huntigton αντιπείνουν ότι η βία στο σύγχρονο διεθνές σύστημα θα μπορούσε να εξηγηθεί στο πλαίσιο «της σύγκρουσης των πολιτισμών», ενώ ο Karlan προέβλεψε την επιστροφή στη φυλαρχία, την αταξία και την αναρχία. [75]

Οι ιδέες του Huntigton είναι αξιοσημείωτες, όσον αφορά στη θρησκευτικά εμπνεόμενη τρομοκρατία, καθώς οι μεγαλύτερες θρησκείες συμβάλλουν στον πολιτισμικό καθορισμό των επικρατέστερων πολιτισμών του κόσμου. Επί παραδείγματι, η Αλ Κάιντα θεωρεί και προωθεί τον αγώνα του Ισλάμ κατά της Δύσης ως μια σύγκρουση των πολιτισμών και η ρητορική του μαχόμενου Ισλάμ διακηρύσσει ότι η αξία του Ισλάμ είναι ανώτερη του Δυτικού κόσμου.[76]

Οι πολιτισμικές διαφορές, κυρίως, και η βαρύτητα που έχουν στο επίπεδο του κοινωνικού ασυνειδήτου, δημιουργούν τις προϋποθέσεις εκείνες, που οδηγούν στην τρομοκρατική δράση περισσότερο ακόμη και από τους οικονομικούς παράγοντες, τους οποίους θα πρόκρινε μια συμβατική μαρξιστική ανάλυση του φαινομένου της *τρομοκρατίας*. Και μόνο τα παραδείγματα της βασκικής και ιρλανδικής τρομοκρατίας, αποδεικνύουν του λόγου το αληθές.

Στην περίπτωση της βασκικής τρομοκρατίας, έχουμε την κλασική περίπτωση μιας οικονομικώς ανθούσης κοινωνίας, η οποία καταφεύγει στην τρομοκρατία για καθαρά ιδεοληπτικούς λόγους, που αφορούν στον ισχυρό εθνικισμό των Βάσκων. Στην περίπτωση της Β. Ιρλανδίας υφίσταται, επίσης, ένα κυρίαρχο ιδεολογικό κίνητρο- εν προκειμένω μάλιστα- η εθνικιστική ιδεολογία ενισχύεται και από τη θρησκευτική.

Και στις δύο αυτές περιπτώσεις, λοιπόν, τα αίτια της τρομοκρατίας είναι πολιτισμικής φύσεως χωρίς, βεβαίως, τούτο να σημαίνει ότι υποτιμώνται οι κατά περίπτωση πολιτικές και οικονομικές συνθήκες. Το ίδιο θα ήταν να δυνατό να υποστηριχθεί για την περίπτωση της ισλαμιστικής τρομοκρατίας. Η κατάληξη «-ιστικής» δηλώνει ιδεοληψία, ή έστω, ιδεολογικής μορφής προσήλωση καθαρώς πολιτισμικού τύπου. Τη διαστροφή, δηλαδή, της Θρησκείας προς την Πολιτική και την παραστρατιωτική/τρομοκρατική δράση. Αναφορικώς με την ισλαμιστική τρομοκρατία, η οποία σήμερα αποτελεί και το σημαντικότερο παράγοντα διεθνούς συστημικής αποσταθεροποίησης, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι συμβάλλει ενισχυτικά και η θεολογική αμφισημία της ουσίας της εν

4.6 Τεχνολογία -MME

Αναμφισβήτητα η τρομοκρατία έχει επηρεαστεί και έχει εκμεταλλευτεί την τεχνολογική ανάπτυξη από τη δεκαετία του 80 και έπειτα, κυρίως όσον αφορά στο κομμάτι της μαζικής ενημέρωσης, των νέων τεχνολογιών (Διαδίκτυο) και του εξοπλισμού.

Οι τρομοκρατικές οργανώσεις ανέκαθεν απέδιδαν ιδιαίτερη σημασία στα Μ.Μ.Ε., δεδομένης της σημασίας της διαφήμισης και της ανάγκης να αποσπάσουν την προσοχή στον αγώνα τους. Συνεπώς, η εμφάνιση της δορυφορικής τηλεόρασης «εξόπλισε» τους τρομοκράτες με ένα εργαλείο που παρέχει άμεση παγκόσμια κάλυψη και συνεπώς τους επιτρέπει να μεγιστοποιήσουν το στοιχείο του φόβου και να προωθήσουν τους σκοπούς και τα αιτήματά τους.[78] Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η μετάδοση από το δορυφορικό δίκτυο Al Τζαζίρα των μαγνητοσκοπημένων μηνυμάτων του Μπιν Λάντεν, μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου.

Είναι συνήθης πρακτική της οργάνωσης, να προβάλλει βιντεοσκοπημένο υλικό από προηγούμενες επιτυχημένες επιθέσεις μαζί με εικόνες μουσουλμάνων πολιτών που υποφέρουν από τις Δυτικές δυνάμεις. Αυτό χρησιμεύει ως ένα ισχυρό εργαλείο στη στρατολόγηση νέων μελών και συμπαθούντων του αγώνα των τζιχάντι. Επίσης, το 2005, δημιούργησε ένα ραδιοφωνικό σταθμό, τη Φωνή του Χαλιφάτου, προκειμένου να μεταφέρει τη δική της ερμηνεία των διεθνών γεγονότων.[79]

Το διαδίκτυο επίσης, έχει εφοδιάσει τις τρομοκρατικές οργανώσεις με ένα πανίσχυρο εργαλείο, με το να συνδέει ομάδες όμοιας ιδεολογίας και με το να διευκολύνει τη δημιουργία δομών υποστήριξης μεταξύ των αλλοδαπών κοινοτήτων σε όλο τον κόσμο. Οι περισσότερες τρομοκρατικές οργανώσεις διατηρούν εξάλλου και ιστότοπους για τρομοκρατικούς σκοπούς. Οι ιστότοποι αυτοί διαδίδουν την ιδεολογία τους, το καταστατικό και τη δράση τους και χρησιμεύουν στη χρηματοδότηση της οργάνωσης ή τη στρατολόγηση νέων μελών. Επίσης, η αλληλογραφία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου χρησιμοποιείται για τη μετάδοση συγκεκριμένων οδηγιών, εντολών, φωτογραφιών ή τεχνικών λεπτομερειών, για τη προμήθεια όπλων ή για εκπαίδευση. [80]

Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι οι νέες τεχνολογίες προσέφεραν και έναν επιπλέον χώρο δράσης στους τρομοκράτες, αυτόν του κυβερνοχώρου.

Ο όρος κυβερνοτρομοκρατία (cyberterrorism) αναφέρεται στην πολιτικών κινήτρων δολιοφθορά των πληροφοριακών συστημάτων. Αν και μέχρι σήμερα δεν υπάρχει κοινά αποδεκτός ορισμός, όπως και στην περίπτωση της τρομοκρατίας, μια από τις πιο αποδεκτές αναφορές είναι αυτή της D.E. Denning ενώπιον της Ειδικής Επιτροπής για την Τρομοκρατία της Βουλής των Αντιπροσώπων των Η.Π.Α.: « Η Κυβερνοτρομοκρατία είναι η σύγκλιση της τρομοκρατίας και του κυβερνοχώρου. Γενικά θεωρούνται ως Κυβερνοτρομοκρατία, οι παράνομες επιθέσεις και απειλές επίθεσης εναντίον υπολογιστών, δικτύων και των αποθηκευμένων εκεί πληροφοριών, που αποβλέπουν στον εκβιασμό ή εξαναγκασμό μιας κυβέρνησης ή του πληθυσμού για την εξυπηρέτηση πολιτικών ή κοινωνικών στόχων.» *

Στην θεωρούμενη ως πρώτη επίθεση τρομοκρατών εναντίον του πληροφοριακού_συστήματος μιας χώρας, το 1998, από ένα παρακλάδι της LTTE[81], οι πρεσβείες της Σρι Λάνκα κατακλύστηκαν από χιλιάδες ηλεκτρονικά μηνύματα με τη φράση: « *Είμαστε οι Μαύροι Τίγρεις του διαδικτύου και αυτό γίνεται για να διακόψουμε τις επικοινωνίες σας*».

Παρόλο που τέτοιες «επιθέσεις» δεν έχουν ανθρώπινο κόστος, αλλά προκαλούν περισσότερο ενόχληση και οικονομικές ζημιές, πιστεύεται ότι οι τακτικές αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να περιπλέξουν και μεγιστοποιήσουν τις επιθέσεις στην πραγματική διάσταση. Θα μπορούσαν π.χ. να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές ισχύος σε μια βομβιστική επίθεση είτε με τη δημοσιοποίηση λάθος πληροφοριών στο διαδίκτυο με στόχο τη δημιουργία πανικού, είτε με τη πρόκληση δολιοφθοράς σε οικονομικά, επικοινωνιακά και άλλα δίκτυα. Μεγαλύτερη ανησυχία όμως προκαλεί η πιθανότητα διευρυμένης δολιοφθοράς, όπως η επίθεση χάκερ στους ηλεκτρικούς σταθμούς ενέργειας της Καλιφόρνια, το 2000.[82]

4.7 Λοιπές αιτίες: Δημογραφικό-Μετανάστευση

Ο παγκόσμιος πληθυσμός αναμένεται να αυξηθεί κατά 25% στα επόμενα χρόνια, εστιαζόμενος στις αναπτυσσόμενες οικονομίες της Κεντρικής και Ανατολικής Ασίας. Η αύξηση αυτή είναι αυτονόητο ότι θα προκαλέσει σειρά προβλημάτων, που θα ξεκινήσουν από την ανεπάρκεια των κρατικών δομών να δημιουργήσουν νέες, επαρκείς υποδομές (εξασφάλιση δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών, υπηρεσίες υγείας, προμήθεια πόσιμου ύδατος, παροχή θέσεων εργασίας) και θα ενταθούν λόγω των κοινωνικών αποκλεισμών, που δημιουργούνται από τη μεγάλη έκταση που θα λάβει η αστικοποίηση και η δημιουργία υπερτροφικών μητροπολιτικών κέντρων (κυρίως στις αναπτυσσόμενες οικονομίες). Οι αποκλεισμοί αυτοί θα εκφραστούν, είτε με τη δημιουργία εστιών εντάσεων στο εσωτερικό των μητροπολιτικών κέντρων, αλλά και εκδήλωσης των εντάσεων αυτών

μέσω τρομοκρατικών ενεργειών εναντίον του «ανεπαρκούς κράτους», ή/και με την αθρόα μετανάστευση εργατικού δυναμικού προς το εξωτερικό. [83]

Σύμφωνα με τις πλέον μετριοπαθείς προβλέψεις, ο πληθυσμός του πλανήτη θα αυξηθεί από 6,7 δισεκατομμύρια ανθρώπους σήμερα, σε 9 δισεκατομμύρια το 2050. Ωστόσο, το πρόβλημα δεν έγκειται στους απόλυτους αριθμούς του πληθυσμού, αλλά στην κατανομή του. Οι χώρες που θα δεχθούν τις μεγαλύτερες πιέσεις είναι εκείνες ακριβώς που δεν είναι σε θέση να τις αντιμετωπίσουν. Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα του Αφγανιστάν, της Λιβερίας, της Αιθιοπίας, του Κονγκό και της Υεμένης, των οποίων ο πληθυσμός θα υπερδιπλασιαστεί κατά τη διάρκεια των αμέσως προσεχών δεκαετιών. Υπό τις παρούσες συνθήκες, τα προαναφερθέντα κράτη δεν φαίνονται ικανά να ενσωματώσουν τους νεαρούς στην πλειοψηφία πολίτες που θα κατακλύσουν τις μεγαλουπόλεις τους. [84]

Πιθανότερο αποτέλεσμα της εν λόγω αδυναμίας, κατά τον Χέιντεν, θα είναι η στροφή των νέων προς τον φανατισμό και τη μισαλλοδοξία, ώστε να εκτονωθεί η οργή και η απελπισία που θα νιώσουν για την οικονομική τους δυσπραγία. Υπ' αυτήν την έννοια, η έλλειψη τροφής, εργασίας, στέγης και εκπαίδευσης για τις επόμενες γενιές του κορεσμένου πλανήτη μας θα καταστήσει τον αναπτυσσόμενο κόσμο φυτώριο της διεθνούς τρομοκρατίας. Πέραν αυτού όμως, μεγάλο μέρος του πλεονάζοντος πληθυσμού θα αναζητήσει καταφύγιο στον ανεπτυγμένο Βορρά και ιδιαίτερα στην Ευρώπη και την Αμερική. Δεδομένου μάλιστα ότι πολλά πλούσια κράτη αντιμετωπίζουν πρόβλημα υπογεννητικότητας, τα μεταναστευτικά κύματα που διαβλέπει ο επικεφαλής της αμερικανικής αντικατασκοπείας αναμένεται να μεταβάλουν σημαντικά την εθνο-θρησκευτική σύνθεση των δυτικών κοινωνιών. [85]

Κεφάλαιο 5- Οι Επιπτώσεις της Δ.Τ. στη Διεθνή Πολιτική Σήμερα

5.1 Εισαγωγή

Μετά την κατάργηση του διπολισμού και τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου, διαψεύστηκαν πολύ γρήγορα οι όποιες προσδοκίες για μακροχρόνια ειρήνη στο διεθνές περιβάλλον. Νέοι κίνδυνοι για τη διεθνή ασφάλεια ανέκυψαν τους οποίους οι βασικοί δρώντες του συστήματος, ήτοι οι ΗΠΑ, Η Ε.Ε, το ΝΑΤΟ και ο ΟΗΕ, προσπάθησαν να προσδιορίσουν και να αντιμετωπίσουν. Στις απειλές αυτές εντάσσεται και η διεθνής τρομοκρατία, η οποία συνιστά ένα νέο είδος αόρατου πολέμου, παγκόσμιου, χωρίς συγκεκριμένο πεδίο μάχης και χωρίς συγκεκριμένο στόχο.

Οι επιθέσεις της 11 Σεπτεμβρίου 2001 αποτέλεσαν το ορόσημο, αναδεικνύοντας τη διεθνή τρομοκρατία ως τον υπ' αριθμόν ένα κίνδυνο ασφαλείας στον κόσμο, ανεπτυγμένο και μη. Τίποτε πλέον, δεν θα ήταν ζήτημα καθαρά εθνικό, εσωτερικό ή καθαρά διεθνές.

Ακολούθως, οι συνέπειες διαχύθηκαν στο διεθνές σύστημα, επηρεάζοντας ριζικά την ισορροπία και την εξέλιξή του. Η «μετάλλαξη» της τρομοκρατίας επέδρασε καταλυτικά σε μια σειρά εξελίξεων που επηρέασαν κατ' αντιστοιχία το σύνολο του φάσματος των ζητημάτων της διεθνούς ασφαλείας, επαναπροσδιορίζοντας, επί της ουσίας, το «εννοιολογικό περιεχόμενο» της τελευταίας, βάσει:

- Της εξέλιξης της περί την τρομοκρατία ορολογίας, που χρησιμοποιούνταν έως τότε, καθώς η χρήση του όρου διευρύνθηκε στο πλαίσιο της εξυπηρέτησης πολιτικών σκοπιμοτήτων διεθνούς βεληνεκούς.
- Της εγκατάστασης του φαινομένου της τρομοκρατίας στον πυρήνα της έννοιας της διεθνούς ασφαλείας, καθώς η διεθνής ασφάλεια έτεινε να ταυτιστεί μαζί της.
- Του πλαισίου αντιμετώπισής της, καθώς η καταπολέμησή της δεν επαφίεται μόνο στις δικτυικές αρχές, δεδομένου ότι θεωρείται πλέον επιβεβλημένη η συμμετοχή των ένοπλων δυνάμεων.[86]

Αναζητώντας τις συνέπειες, σε πολιτικό επίπεδο θα ήταν δυνατό να αναφερθούν επιγραμματικά

και όχι ολοκληρωμένα, τα εξής :

- Διακυβεύεται η αποδόμηση των συμμαχιών των ΗΠΑ και της Δύσεως, συνολικά, με τα μετριοπαθή αραβικά κράτη. Οι εκατέρωθεν μονομερείς, μη κατάλληλοι χειρισμοί ενδέχεται, μακρόπνοα, να οδηγήσουν σε σύγκρουση Ισλάμ-Δύσεως.
- Αν και δεν μετεβλήθη ριζικά η κατανομή της ισχύος μεταξύ των πρωταγωνιστών της διεθνούς σκηνής, υπήρξαν σημαντικές επιπτώσεις στο διεθνές σύστημα και στην εξωτερική και εσωτερική πολιτική των κρατών.
- Η υψηλή στρατηγική της «πρωτοκαθεδρίας», του «νέο-απομονωτισμού» ή της «επιλεκτικής εμπλοκής» των ΗΠΑ μάλλον χάνουν σε αξιοπιστία και αναβαθμίζεται η πρακτική της «συλλογικής, συνεργατικής ασφαλείας» υπό την αιγίδα του ΟΗΕ. Η προσέγγιση των ΗΠΑ με την Ρωσία κατά την εκστρατεία στο Αφγανιστάν κατέληξε στο τέλος του Μαΐου του 2002 στο Συμβούλιο NATO-Ρωσίας, που εγγίζει την ένταξη της Μόσχας στη Συμμαχία. Μετά από δεκαετή αναζήτηση, η τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα αποτελούν πλέον τον «νέο εχθρό» του NATO και έτσι δικαιολογείται η συνέχιση της υπάρξεώς του και η προσαρμογή του στα νέα δεδομένα.
- Η ΕΕ με την Κοινή Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφαλείας και Αμύνης (ΚΕΠΑΑ) και τη συγκρότηση της Ευρωπαϊκής Δυνάμεως Ταχείας Αντιδράσεως (ΕΔΤΑ), γνωστής και ως «Ευρωστρατός», προσπαθεί να αχθεί, συν τοις άλλοις, σε ένα αποτελεσματικότερο σύστημα αστυνομείσεως, να θεσπίσει κοινούς κανόνες για τη μετανάστευση, το άσυλο, τους πρόσφυγες και τις μειονότητες. Έργο δύσκολο, αφού αντιπαρατίθενται η κοινή αντίληψη με τις εθνικές ιδιαιτερότητες και επιλογές, καθώς και το παραδοσιακό δίλημμα της ΕΕ : «ευρωπαϊκή ανεξαρτησία» ή υπαγωγή στις «ατλαντικές δομές». Με τον τρόπο αυτό δοκιμάζεται, βεβαίως, και το εγχείρημα για τη δημιουργία μιας Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) από θέση ισοτιμίας.
- Η τρομοκρατία, ως συστηματική επίθεση κατά των δημοκρατικών δομών των δυτικών κρατών, προξενεί πολιτική αστάθεια, φέρει τις κυβερνήσεις ενώπιον του διλήμματος ή να θεσμοθετήσουν και να ασκήσουν αποτελεσματική καταστολή ή να θεωρηθούν ανίκανες, και αλλοιώνει το φρόνημα των πολιτών. Ενδεχομένως φθείρει τους όρους της ομαλής δημοκρατικής διακυβερνήσεως, π.χ. με ανάδειξη τυχαίων ηγετών, με ανατροπή των κατακτήσεων του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων, που συγκροτούν τη βάση του πολιτισμού μας.[87]

Επιπλέον, παρά τις όποιες κοινές αξίες, Η.Π.Α. και Ε.Ε. εξακολουθούν να συγκρούονται σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και κυρίως στο ποια είναι η σωστότερη εμπλοκή στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας. Αυτή η σύγκρουση εξελίσσεται ακριβώς γιατί Η.Π.Α. και Ε.Ε. αναπτύσσουν διαφορετικές ιδέες δημοκρατίας: οι Η.Π.Α. διαθέτουν ένα ομοσπονδιακό μοντέλο με ισχυρό εκτελεστικό σκέλος, ενώ η Ε.Ε. βρίσκεται στη διαδικασία του να υιοθετήσει ένα συναινετικό και

μικτό μοντέλο «κοινωνικής δημοκρατίας» (social democracy), που ξεπερνάει την χαλαρή ομοσπονδία, με μια σαφώς πιο αδύναμη εκτελεστική εξουσία απ' ό,τι οι Η.Π.Α.[88]

Το γεγονός επίσης ότι οι Αμερικανοί βλέπουν εαυτούς σε έναν πόλεμο και οι Ευρωπαίοι σε έναν αγώνα, υποδηλώνει μια σημαντική διαφορά στο πώς καθορίζεται ο εχθρός και αποκαλύπτει διαιρέσεις ως προς το ποια ακριβώς στρατηγική και τακτική θα πρέπει να εφαρμοστεί στις διάφορες οργανώσεις και πώς θα συμφιλιωθούν αντίθετες πλευρές.

Η ρητορική για τα κράτη του άξονα του κακού τέλος, εγείρει ερωτήματα «δύο μέτρων και σταθμών», σύμφωνα με τα οποία άνομες εξωτερικές πολιτικές, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας ή έλλειψη δημοκρατικών πρακτικών από ορισμένες κυβερνήσεις απομονώνονται ενώ αντίστοιχες πράξεις συμμάχων των ΗΠΑ ή καθεστώτων που υποστηρίζονται από τις ΗΠΑ, ή των ίδιων των ΗΠΑ, γίνονται ανεκτές ή παραβλέπονται εντελώς.[89]

Παρακάτω, θα γίνει αναφορά στην αντίληψη που έχει διαμορφωθεί για το ζήτημα από τους προαναφερθέντες δρώντες και στα νομοθετικά ή κανονιστικά, κυρίως, βήματα στα οποία έχουν προχωρήσει για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

5.2 Ο Πόλεμος κατά της τρομοκρατίας (War on Terrorism)

Στις 20 Σεπτεμβρίου 2001, στην ομιλία του στο Κογκρέσο, ο τότε Αμερικανός Πρόεδρος George W. Bush έθεσε τις αρχές που θα καθόριζαν τη δράση των ΗΠΑ για τους επόμενους μήνες:

- Σημαντικότερος στόχος των ΗΠΑ αναδεικνύεται πλέον η ήττα της παγκόσμιας τρομοκρατίας
- Τα κράτη που περιθάλπουν τρομοκράτες θα αντιμετωπίσουν τη στρατιωτική δράση των ΗΠΑ
- Αν και σημαντική, η μεμονωμένη στρατιωτική δράση, δεν θα είναι το μόνο ή το σημαντικότερο μέσο καταπολέμησης της τρομοκρατίας
- Ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας θ'αποτελέσει μια περίπλοκη και μακροχρόνια μάχη, η οποία για να κερδισθεί θα χρειαστούν ενδεχομένως μήνες ή χρόνια και η οποία δεν θα λήξει με τη σύλληψη των υπεύθυνων της 11^{ης} Σεπτεμβρίου.
- Ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές εντός και εκτός ΗΠΑ κυρίως στους τομείς της άμυνας, εθνικής ασφάλειας και συλλογής πληροφοριών.

Η φράση όμως που περιγράφει καλύτερα το «δόγμα Bush» είναι : «Είτε είστε με εμάς, είτε με τους τρομοκράτες». [90]

Στη διαδικασία αντιμετώπισης της τρομοκρατίας, η αμερικανική κυβέρνηση δημιούργησε τέσσερις καταλόγους-εργαλεία, προκειμένου να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της προσπάθειάς της: The state sponsors of Terrorism, Foreign Terrorist Organisations (FTO), Executive Order 13224, The Terrorist Exclusion (TEL).

Εν συνεχεία στις 26 Οκτωβρίου 2001, ο αμερικανός πρόεδρος υπέγραψε έναν νέο αντιτρομοκρατικό νόμο γνωστός ως USA Patriot Act (Public law 107-56). Ο νέος νόμος αποτέλεσε προσθήκη στον παλαιότερο Antiterrorism and Effective Death Penalty Act of 1996, γνωστότερο ως νόμο Χελμς Μπάρτον. Με το Patriot Act δημιουργήθηκε ένας επιπλέον κατάλογος με οργανώσεις και άτομα που, κατά την άποψη των συντακτών του, σχετίζονται με τη διεθνή τρομοκρατία και διατηρείται το δικαίωμα σύλληψης ή απέλασης όποιου θεωρείται ότι εμπλέκεται στη διεθνή τρομοκρατία. [91]

Γενικότερα, ο νόμος συνιστά ένα περίπλοκο νομοθέτημα που καλύπτει ένα ευρύ νομικό φάσμα. Δημιουργεί νέα αδικήματα, νέες ποινές και περιλαμβάνει αρκετούς όρους που επιτρέπουν στην κυβέρνηση των ΗΠΑ και τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου να συντονίσουν καλύτερα την ανταλλαγή πληροφοριών και τις διαδικασίες εργασίας τους. Χωρίζεται σε 10 παραρτήματα-«τίτλους» (titles) και περιλαμβάνει εκατοντάδες μεμονωμένες αλλαγές στο νόμο των ΗΠΑ. Οι τίτλοι είναι ενδεικτικοί των σκοπών του νόμου:

1. Ενίσχυση της Εσωτερικής Ασφάλειας απέναντι στην Τρομοκρατία
2. Ενισχυμένες Διαδικασίες Παρακολούθησης
3. Εξάλειψη του Ξεπλύματος Χρήματος σε διεθνές επίπεδο και Αντιτρομοκρατικός Νόμος για τη Χρηματοδότηση του 2001
4. Προστασία των Συνόρων
5. Εξάλειψη Εμποδίων στην Έρευνα για την Τρομοκρατία
6. Παροχές για τα Θύματα της Τρομοκρατίας, Αξιωματικούς της Δημόσιας Ασφάλειας και τις οικογένειές τους
7. Αυξημένη ανταλλαγή πληροφοριών για την Προστασία των Σημαντικότερων Υποδομών
8. Ενίσχυση των ποινικών νόμων κατά της Τρομοκρατίας
9. Βελτίωση του τομέα Πληροφοριών
10. Ποικίλες Διατάξεις

Ο νόμος περιλαμβάνει διάφορες διατάξεις–κλειδιά που ενισχύουν τις κυβερνητικές αντιτρομοκρατικές προσπάθειες. Π.χ. εξουσιοδοτεί τον Πρόεδρο να παγώνει κεφάλαια οποιουδήποτε ατόμου, οργάνωσης ή χώρας, τα οποία υπόκεινται στη δικαιοδοσία των ΗΠΑ, όταν απειλείται η εθνική ασφάλεια των ΗΠΑ.

Δεδομένου ότι τέθηκε σε ισχύ λίγο μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου, οι πολέμιοι του υποστηρίζουν ότι δεν λήφθηκαν σοβαρά υπόψη η συνταγματικότητα και η επίδραση ορισμένων διατάξεων του νόμου. Επίσης, καθώς παρέχει στην κυβέρνηση πρωτοφανή εξουσία στην παρακολούθηση ατόμων, ορισμένοι υποστηρίζουν ότι συνιστά παραβίαση της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων (Bill of Rights), ότι παραβιάζει κυρίως τα δικαιώματα των μη πολιτών και ότι στοχεύει στο να φιμώσει τους πολιτικά διαφωνούντες. Επιπλέον, οι επικριτές αυτού θεωρούν ότι η διάταξη Sunset, η οποία ορίζει ότι ορισμένες διατάξεις είναι σε ισχύ μέχρι το 2005, επιβεβαιώνει, μέσω του παροδικού χαρακτήρα της, τις ανησυχίες για την συνταγματικότητα του νόμου. [92]

5.3 Ο.Η.Ε.

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, (6η Επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης), κατά πάγια πρακτική υιοθετούσε κάθε χρόνο Αποφάσεις, με τις οποίες κατεδικάζοντο έντονα οι τρομοκρατικές πράξεις και εκαλούντο τα κράτη - μέλη : α) να απέχουν με κάθε τρόπο από την ενίσχυση της τρομοκρατίας, β) να συνεργάζονται στενά για την πάταξη της τρομοκρατίας και γ) να επικυρώσουν όλες τις σχετικές διεθνείς συμβάσεις.

Κατά τη διετία 2000-2002, το Συμβούλιο Ασφαλείας υιοθέτησε μία σειρά δεσμευτικών Αποφάσεων {1267(1999), 1333(2000), 1363(2001), 1383(2001), 1386(2001), 1378(2001), 1390(2002)} ειδικά για την υπόθαλψη τρομοκρατικών οργανώσεων και την εκπαίδευση τρομοκρατών από το καθεστώς των Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν. Με τις Αποφάσεις αυτές, μεταξύ άλλων, καλούνται οι χώρες-μέλη των Η.Ε. να επιβάλουν κυρώσεις στο Αφγανιστάν και να δεσμεύσουν όλα τα ενεργητικά στοιχεία που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον Usama bin Laden και την Al Qaida.

Συνεπεία των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε., με την Απόφαση 1373 (2001) της 28ης Σεπτεμβρίου 2001, υιοθέτησε ομόφωνα συγκεκριμένες δράσεις, τις οποίες θα πρέπει να αναλάβουν οι χώρες-μέλη για αποτελεσματικότερη συνεργασία στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Οι δράσεις αυτές συνοπτικά αφορούν :

- στην απαγόρευση της καθ' οιονδήποτε τρόπο χρηματοδότησης των ακόμη και καθ' υπόνοια τρομοκρατικών πράξεων και οργανώσεων,
- στην έγκαιρη συνεργασία και ενημέρωση των υπολοίπων κρατών για ενδεχόμενες τρομοκρατικές δραστηριότητες,

- στην άρνηση ασύλου σε όποιους εμπλέκονται, έστω και έμμεσα σε τέτοιες δραστηριότητες,
- στην επιβολή αυστηρότατων ελέγχων έκδοσης ταξιδιωτικών εγγράφων και διασυνοριακής κυκλοφορίας προσώπων καθώς και σε σειρά άλλων πρωτοβουλιών των οποίων, σημειωτέον, ο χαρακτήρας είναι δεσμευτικός.

Επιπλέον, με την ίδια Απόφαση συστήθηκε η Επιτροπή για την αντιμετώπιση της Τρομοκρατίας (Counter Terrorism Committee), με τη συμμετοχή όλων των μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, η οποία και θα παρακολουθεί, μέσω περιοδικών εκθέσεων των χωρών - μελών, την εφαρμογή των προβλέψεων του διατακτικού της Απόφασης 1373.[93]

Τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ έχουν την ευθύνη να αποστέλλουν στην Επιτροπή τις αναφορές τους σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνουν για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας που ενέχεται σε επτά σημαντικά θέματα : τη νομοθεσία, τον έλεγχο των οικονομικών , τα τελωνεία, την μετανάστευση, τις απελάσεις, τις διωκτικές αρχές και το εμπόριο όπλων. [94]

5.4 N.A.T.O. -Βορειοατλαντικό Σύμφωνο

Η αντίδραση του NATO στις επιθέσεις εναντίον των Ηνωμένων Πολιτειών ήταν άμεση και αποφασιστική. Εντός 24 ωρών από τότε που έγιναν οι επιθέσεις, οι Σύμμαχοι επικαλέστηκαν το Άρθρο 5 της Συνθήκης της Ουάσιγκτον, τον όρο της συλλογικής άμυνας, για πρώτη φορά στην ιστορία του NATO. Λίγο αργότερα, απαντώντας σε αιτήματα των Ηνωμένων Πολιτειών, συμφωνήθηκε μια σειρά από αρχικά μέτρα υποστήριξης. Αυτά συμπεριελάμβαναν το ενισχυμένο μοίρασμα πληροφοριών πάνω στην τρομοκρατία· βοήθεια προς τους Συμμάχους και προς άλλα κράτη που ήταν εκτεθειμένα σε αυξημένες τρομοκρατικές απειλές, εξ αιτίας της υποστήριξής τους στην εκστρατεία εναντίον της τρομοκρατίας· την αυξημένη ασφάλεια σε εγκαταστάσεις στο έδαφος του NATO· την κάλυψη επιλεγμένων δυνάμεων του NATO που απαιτούντο για την υποστήριξη επιχειρήσεων εναντίον της τρομοκρατίας· γενικές άδειες υπερπήσεων για στρατιωτικές πτήσεις που σχετιζόντουσαν με επιχειρήσεις εναντίον της τρομοκρατίας κ.ο.κ.[95]

Από το 2001 και μετά, η Συμμαχία ανέπτυξε και διατύπωσε με σαφήνεια μια συνεπή πολιτική όσον αφορά στην τρομοκρατία. Η πολιτική αυτή, που διατυπώθηκε σε ανακοινώσεις των διασκέψεων κορυφής και σε υπουργικές συνόδους και σε αποφάσεις του Βορειοατλαντικού Συμβουλίου, συνδυάζει μια δυναμική καταδίκη της τρομοκρατίας σε όλες της τις μορφές, μια δέσμευση για ενότητα και αλληλεγγύη απέναντι σε αυτή την απειλή, και την αποφασιστικότητα να την

πολεμήσουν για όσο χρειαστεί. Καθώς οι τρομοκράτες επιδιώκουν να καταστρέψουν τις αρχές που ευρίσκονται στον πυρήνα της Συμμαχίας και που τις ίδιες αρχές τις συμμερίζονται οι Εταίροι, η διατήρησης της ενότητας και της αλληλεγγύης στον αγώνα εναντίον της τρομοκρατίας είναι ζωτικής σημασίας. [96]

Σχεδόν όλες οι γενικές ιδέες και τα δόγματα της Συμμαχίας αναθεωρήθηκαν κάτω από το πρίσμα της απειλής που δημιουργεί η τρομοκρατία. Το πλέον σημαντικό νέο Συμμαχικό έγγραφο σε σχέση με αυτή είναι η Στρατιωτική Γενική Ιδέα για Άμυνα εναντίον της Τρομοκρατίας που συμφωνήθηκε στη Σύνοδο Κορυφής της Πράγας. Με την έγκριση της Στρατιωτικής Γενικής Ιδέας, η άμυνα απέναντι στην τρομοκρατία έγινε αναπόσπαστο μέρος των αποστολών των δυνάμεων της Συμμαχίας.

Η Στρατιωτική Αντίληψη διατυπώνει την πιθανή συνεισφορά που μπορούν να κάνουν σε αυτό το πλαίσιο οι στρατιωτικές δυνάμεις της Συμμαχίας και επιτρέπει σε αυτές να προετοιμαστούν για τους επιχειρησιακούς τους ρόλους. Αναλόγως, και η άμυνα εναντίον της τρομοκρατίας συμπεριλαμβάνει δραστηριότητες από στρατιωτικές δυνάμεις, που βασίζονται σε αποφάσεις του Βορειοατλαντικού Συμβουλίου, για να βοηθήσει στην αποτροπή, την άμυνα, την αποδιοργάνωση και την προστασία από τρομοκρατικές επιθέσεις, ή από απειλές επιθέσεων, που κατευθύνονται από το εξωτερικό, εναντίον πληθυσμών, εδαφών, υποδομών και δυνάμεων, συμπεριλαμβάνοντας και τη δράση εναντίον τρομοκρατών και εναντίον εκείνων που τους φιλοξενούν. Αν ζητηθεί, οι στρατιωτικές δυνάμεις μπορούν επίσης να προσφέρουν βοήθεια στις εθνικές αρχές για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από τρομοκρατικές επιθέσεις, ειδικά στην περίπτωση που αυτές οι επιθέσεις περιέχουν τη χρήση χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών και/ή χημικών (CBRN) όπλων.

Σε αντίθεση με τις παλαιές εικασίες ότι το NATO ήταν απίθανο να δράσει έξω από τον Ευρωατλαντικό χώρο, η Στρατιωτική Γενική Ιδέα προβλέπει ότι οι δυνάμεις μπορούν να αναπτυχθούν οποτεδήποτε και οπουδήποτε είναι απαραίτητο, πάνω στη βάση μιας απόφασης από το Βορειοατλαντικό Συμβούλιο. Επίσης, προβλέπει και την πιθανότητα μιας στρατιωτικής ενέργειας του NATO, αν ζητηθεί ή εγκριθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, για την υποστήριξη ή ως μέρος των προσπαθειών της διεθνούς κοινότητας, συμπεριλαμβάνοντας και το πλαίσιο των επιχειρήσεων αντίδρασης σε κρίσεις. Έκτοτε αναθεωρήθηκαν ή έγινε λεπτομερής επεξεργασία σε άλλες στρατιωτικές γενικές ιδέες, δόγματα και σχέδια σε συμφωνία με την Στρατιωτική Γενική Ιδέα για Άμυνα εναντίον της Τρομοκρατίας.[97]

Σήμερα, η πολιτική αυτή επιτάσσει, όπως και αποφασίστηκε κατά τα αποτελέσματα της Συνόδου κορυφής του Βουκουρεστίου, την συνεχή πολιτική συμμετοχή όλων των κρατών μελών με όλα τα μέσα, όπως έχουν αυτά προκαθοριστεί στο «στρατηγικό πλάνο λειτουργίας του NATO, για τον

πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» (NATO's Military Concept for Defense against terrorism) . Τόσο ο κανονιστικός όσο και δογματικός-πολιτικός ρόλος του στρατηγικού αυτού δόγματος αποτελεί τον κινητήριο μοχλό επιχειρησιακής προετοιμασίας, ετοιμότητας, αλλά και συμμετοχής του NATO σε επιχειρήσεις όπως: η επιχείρηση «Active Endeavour», η συμμετοχή του NATO μέσω της ISAF στο Αφγανιστάν, η συμμετοχή του NATO στα Βαλκάνια, καθώς και συμμετοχής σε επίπεδο παροχής ασφάλειας σε μεγάλες επιχειρήσεις με χαρακτήρα υποστηρικτικό, αλλά και γεγονότα μεγάλης πολιτικής συμμαχίας όπως: ο υποστηρικτικός χαρακτήρας συμμετοχής του NATO στις επιχειρήσεις των Η.Π.Α στην Μεσόγειο, την Μέση Ανατολή αλλά και την παροχή προστασίας των ναυτικών δυνάμεων μεταφοράς στην Μεσόγειο, καθώς και την συμμετοχής παροχής προστασίας των NATOϊκών δυνάμεων με εναέρια μέσα (AWACS) κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004.

Σε επιχειρησιακό επίπεδο-στρατιωτικό και τεχνολογικό επίπεδο, το στρατηγικό δόγμα λειτουργίας του NATO κατά της τρομοκρατίας, επέβαλε την δημιουργία «αξιολόγησης απειλής», «threat Assessment», πιθανοτήτων τρομοκρατικής ενέργειας. Στα σημεία αυτά εντοπίστηκαν ως τρεις οι βασικοί λόγοι απειλής με τρομοκρατικά μέσα: 1) ο θρησκευτικός εξτρεμισμός 2) Πολιτικές ανακατατάξεις σε μή-σταθερά πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά κράτη 3) τα καταστροφικά μέσα με τα οποία οι πιθανοί τρομοκράτες να προσπαθήσουν να επιβληθούν.

«Η αξιολόγηση της απειλής της τρομοκρατίας», είναι αυτή που καθορίζει συνεπώς ακόμα και σε σημερινές πολιτικές του NATO την επιχειρησιακή ετοιμότητα, λειτουργία και ανανέωση των NATOϊκών δυνάμεων. Η επιχειρησιακή ετοιμότητα προκαθορίζει 4 τομείς στρατιωτικής συμμετοχής των δυνάμεων: 1) αμυντική συμμετοχή του NATO κατά της τρομοκρατίας 2) διαχείριση των κρίσεων όταν συμβεί ένα τρομοκρατικό γεγονός 3) στρατιωτική αντίδραση των NATOϊκών δυνάμεων με κατεξοχήν επιθετικά μέσα 4) στρατιωτική συνεργασία τόσο μεταξύ κρατών μελών όσο και συνεργαζομένων με την Συμμαχία, όπως είναι σήμερα η Ρωσία.[98]

5.5 Ευρωπαϊκή Ένωση

Μετά την 11^η Σεπτεμβρίου, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (για πρώτη φορά) υιοθέτησε ένα γενικό ορισμό της τρομοκρατίας, ο οποίος συμπεριελήφθη στη Κοινή Απόφαση στις 27 Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με την εφαρμογή ειδικών μέτρων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, καθώς και στην Απόφαση-Πλαίσιο για την Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας στις 13

Ιουνίου 2002. Οι περισσότερες τρομοκρατικές πράξεις που αναφέρονται στον ορισμό αποτελούν αδικήματα του κοινού ποινικού δικαίου, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως τρομοκρατικές, συνέπεια της συγκεκριμένης πρόθεσης του δράστη. Η αντικειμενική υπόσταση της τρομοκρατίας συνίσταται στη τέλεση μιας από τις προβλεπόμενες πράξεις (π.χ. προσβολή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας, απαγωγή, κατάληψη αεροσκάφους) όπως προσδιορίζονται κατά τα εθνικά δίκαια, ενώ η υποκειμενική υπόσταση πληρούται με τη συνδρομή αφενός του δόλου τέλεσης των πράξεων αυτών, αφετέρου του ειδικού δόλου που απαιτείται. [99]

5.5.1 Νομοθετική πολιτική

Βεβαίως, η διεθνοποίηση της τρομοκρατίας είχε προ πολλού αρχίσει ν'απασχολεί την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (κυρίως κατά τις δεκαετίες 60-70), καθώς βρέθηκε αντιμέτωπη με σωρεία τρομοκρατικών επιθέσεων και φαινομένων. Θα είναι χρήσιμο λοιπόν να εξεταστεί η νομοθετική πολιτική που ακολουθήθηκε από την Κοινότητα και εν συνεχεία από την Ένωση επί των θεμάτων τρομοκρατίας, πριν και μετά την καταλυτική ημερομηνία της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, αλλά και σε συνάρτηση με τις επόμενες ημερομηνίες τρομοκρατικών επιθέσεων, σε ευρωπαϊκό πλέον έδαφος.

A. Πριν την 11^η Σεπτεμβρίου

Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 26 Ιουνίου 1976, να ιδρύσει μια διακυβερνητική συνεργασία (TREVI) μεταξύ των κρατών-μελών στους τομείς της εσωτερικής ασφάλειας και της δημόσιας τάξης, κατόπιν πρωτοβουλίας του Ηνωμένου Βασιλείου συνιστά την πρώτη κίνηση της τότε Ε.Κ. στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Εν συνεχεία, στις 27 Ιανουαρίου 1977, υιοθετήθηκε η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Καταστολή της Τρομοκρατίας, η οποία απέβλεπε στη κατάργηση ενός σοβαρού εμποδίου, αυτού της άρνησης της έκδοσης λόγω της πολιτικής φύσεως της προσβολής. [100]

Η απάλειψη των ελέγχων εντός των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προβλεπόταν στη Συμφωνία του Schengen το 1985 και εφαρμόστηκε με τη σχετική Σύμβαση το 1990, έφερε τα κράτη σε στενότερη συνεργασία αναφορικά με τις ποινικές υποθέσεις, ενώ το Σύστημα Πληροφοριών Schengen διευκόλυνε τη μετακίνηση δεδομένων μεταξύ των κρατών. Με τη Συνθήκη του Maastricht το 1992, ιδρύθηκε η συνεργασία των κρατών-μελών στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας. Στο άρθρο Κ 1 π.9 αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι τα Κράτη-Μέλη έχουν ως κοινό μέλημα την αστυνομική συνεργασία με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Ως

κατάλληλο μέσο συνίσταται η ανταλλαγή πληροφοριών στα πλαίσια της Europol. Η Europol ιδρύθηκε το 1995 ως ένας σημαντικός θεσμός για τη πρόληψη και την καταστολή του εγκλήματος.[101]

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1^η Μαΐου 1999, είναι η πρώτη η οποία ρητά δηλώνει ότι η αποτελεσματική πρόληψη και καταστολή της τρομοκρατίας θα συμβάλλει στη διατήρηση και στην ανάπτυξη μιας περιοχής ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Tampere στις 15/16 Οκτωβρίου 1999, ίδρυσε ένα νέο Σχέδιο Δράσης στο τομέα της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας στις ποινικές υποθέσεις, αξιοποιώντας τις διαπιστώσεις της Συνθήκης του Άμστερνταμ.[102]

B. Μετά την 11^η Σεπτεμβρίου

Στις 21 Σεπτεμβρίου 2001, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διακήρυξε το Σχέδιο Δράσης για τον Αγώνα κατά της Τρομοκρατίας, θέτοντας την τρομοκρατία ως κορυφαία προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεσμεύοντας τα κράτη-μέλη να συνεργαστούν για τη καταπολέμηση της. Εν προκειμένω, οι στόχοι του Σχεδίου Δράσης περιλαμβάνουν τη συνεργασία και την ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών με τις Η.Π.Α., την επιτάχυνση και την εντατικοποίηση της συνεργασίας των αστυνομικών και των δικαστικών αρχών των κρατών-μελών, ιδίως με την εισαγωγή του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, καθώς και τη δημιουργία μιας αντιτρομοκρατικής ομάδας στο πλαίσιο της Europol.[103]

Από το 2001 μέχρι σήμερα, τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν υιοθετήσει μια σειρά μέτρων για την προστασία τους απέναντι στην τρομοκρατία. Η αντιτρομοκρατική νομοθεσία που συντάχθηκε και θεσπίστηκε μετά την 11^η Σεπτεμβρίου από τα κράτη-μέλη, εμφανίζει πολλά σημεία συντονισμού και συγκλίσεως έχοντας πολλές πτυχές, καθώς επιδιώκει το μετασχηματισμό όχι μόνον του ποινικού δικαίου αλλά και των νόμων που διέπουν τις τηλεπικοινωνίες, την αστυνόμευση και την μετανάστευση. Ενώ τα κράτη-μέλη παραμένουν υπεύθυνα για τον έλεγχο της λειτουργίας των αστυνομικών δυνάμεων, των υπηρεσιών πληροφοριών και των δικαστικών αρχών, ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ενισχυθεί στους τομείς της ανταλλαγής πληροφοριών, του σχηματισμού κοινών νομοθετικών πλαισίων και της ανάπτυξης της συνεργασίας των κρατών-μελών. [104]

Μετά το τρομοκρατικό κτύπημα της 11ης Μαρτίου στη Μαδρίτη, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των

Βρυξελλών (25-26 Μαρτίου 2004) αποφάσισε να αναθεωρήσει το πρόγραμμα δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, θέτοντας τους εξής στρατηγικούς στόχους: επιδίωξη μεγαλύτερης διεθνούς συναίνεσης και εντατικοποίηση των διεθνών προσπαθειών κατά της τρομοκρατίας· περιορισμό της πρόσβασης των τρομοκρατών σε χρηματοδοτικούς και άλλους οικονομικούς πόρους· μεγιστοποίηση της ικανότητας των φορέων της Ε.Ε. και των κρατών μελών να προβαίνουν στον εντοπισμό, την ανάκριση και τη δίωξη τρομοκρατών και να προλαμβάνουν τρομοκρατικές επιθέσεις· προστασία της ασφάλειας των διεθνών μεταφορών και εξασφάλιση αποτελεσματικών συστημάτων συνοριακών ελέγχων· ενίσχυση της ικανότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών να αντιμετωπίζουν τις συνέπειες τρομοκρατικής επίθεσης· και καταπολέμηση των παραγόντων οι οποίοι συμβάλλουν στην υποστήριξη της τρομοκρατίας και τη στρατολόγηση νέων στελεχών. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διακήρυξε ότι, στο πνεύμα της ρήτρας αλληλεγγύης που προβλέπεται στο άρθρο 1-43 του σχεδίου Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος για την Ευρώπη, τα κράτη μέλη και τα προσχωρούντα κράτη θα ενεργούν από κοινού με πνεύμα αλληλεγγύης και θα ενεργοποιούν όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, συμπεριλαμβανομένων στρατιωτικών πόρων, εάν κάποιος εξ αυτών δεχθεί τρομοκρατική επίθεση.[105]

Τα τρομοκρατικά χτυπήματα στο Λονδίνο τον Ιούλιο του 2005, έθεσαν τον αγώνα κατά της τρομοκρατίας στην κορυφή της ατζέντας της Βρετανικής Προεδρίας, (Ιούνιο μέχρι τον Δεκέμβριο του 2005). Έτσι το Δεκέμβριο του 2005, υιοθετήθηκε η νέα αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η αναθεωρημένη έκδοση της κυκλοφόρησε στις 13 Φεβρουαρίου 2006.

Στη νέα αυτή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η τρομοκρατία αναγνωρίζεται ως απειλή για την ασφάλεια και τις αξίες των δημοκρατικών κοινωνιών και θεωρείται αδικαιολόγητη κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες. Για το λόγο αυτό, η στρατηγική προϋποθέτει συντονισμένη και συλλογική δράση των κρατών-μελών με πνεύμα αλληλεγγύης. Οι τέσσερις πυλώνες στους οποίους αναπτύσσεται η στρατηγική είναι η πρόληψη, η προστασία, η δίωξη και η απάντηση, οι οποίοι αναλύονται παρακάτω.

Πρόληψη (“Prevent”)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να εμποδίσει τα άτομα να στραφούν στην τρομοκρατία και να προλάβει τη δημιουργία μιας νέας γενιάς τρομοκρατών, δίνει έμφαση στην καταπολέμηση των παραγόντων που συμβάλλουν στη βίαιη ριζοσπαστικοποίηση και στρατολόγηση τρομοκρατών. Ανάμεσα στις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της πρόληψης είναι ο εντοπισμός και η καταπολέμηση μεθόδων, μέσω των οποίων ασκείται η τρομοκρατική προπαγάνδα.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι με τη νέα αντιτρομοκρατική της στρατηγική, η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει ιδιαίτερη σημασία στην ενίσχυση δημοκρατικών θεσμών και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς αντιλαμβάνεται ότι σε συνθήκες καταπάτησης τους, έλλειψης εκπαίδευσης και κακής διακυβέρνησης, παρέχεται πρόσφορο έδαφος για τη δημιουργία τρομοκρατικών κινημάτων.

Προστασία (“Protect”)

Στον τομέα της προστασίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποβλέπει τόσο στην ενίσχυση των υποδομών, οι οποίες είναι δυνατόν να καταστραφούν σε περίπτωση τρομοκρατική επίθεσης, όσο και στη μείωση των ενδεχόμενων ζημιών και του αριθμού των πιθανών θυμάτων. Ανάμεσα στις προτεραιότητες της στρατηγικής βρίσκεται η προστασία των συνόρων και των μεταφορών. Η εξέλιξη της τεχνολογίας με την εισαγωγή των βιομετρικών στοιχείων στις ταυτότητες και τα διαβατήρια εκτιμάται ότι αυξάνει την αποτελεσματικότητα των συνοριακών ελέγχων και παρέχει μεγαλύτερη ασφάλεια στους πολίτες. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Συνόρων (FRONTEX) θα έχει σημαντικό ρόλο στην εκτίμηση κινδύνων και στην ενίσχυση της εποπτείας των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος, με την καθιέρωση του Συστήματος Πληροφοριών VISA καθώς και του Συστήματος Πληροφοριών Schengen δεύτερης γενιάς επιτρέπεται η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών-μελών.

Δίωξη (“Pursue”)

Στον τομέα αυτό, στόχος της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τόσο η εξασφάλιση της εθνικής ασφάλειας των κρατών-μελών όσο και η ασφάλεια της Ένωσης, όπως συμφωνήθηκε και με το Πρόγραμμα της Χάγης. Για αυτό και κρίνεται απαραίτητη η πλήρης εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας καθώς και η επικύρωση σχετικών διεθνών Συνθηκών και Συμβάσεων. Εργαλεία όπως το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης, κρίνονται απαραίτητα για τη δίωξη των τρομοκρατών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων μεταξύ των κρατών-μελών καθώς επίσης και στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αστυνομικών και δικαστικών αρχών τους, ιδίως μέσω της Europol και της Eurojust.

Απάντηση (“Response”)

Σύμφωνα με τον τέταρτο πυλώνα της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής της Ένωσης, τα κράτη-μέλη θα πρέπει να μεριμνήσουν για την ασφάλεια των πολιτών τους καθώς και για τη βοήθεια των θυμάτων. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να συνεργαστούν μεταξύ τους αλλά και με διεθνείς οργανισμούς προκειμένου να εξετάσουν τις αποτελεσματικότερες πρακτικές, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν άμεσα σε περίπτωση τρομοκρατικού χτυπήματος .[106]

Όπως γίνεται αντιληπτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη-μέλη έχουν προβεί στη λήψη μιας σειράς μέτρων με σκοπό τη διευκόλυνση του εντοπισμού και της δίωξης υπόπτων για τρομοκρατικές πράξεις, αλλά και την ανάπτυξη της συνεργασίας στην ανταλλαγή πληροφοριών. Τα μέτρα αυτά ποικίλλουν και αφορούν την καθιέρωση προφίλ τρομοκρατών, την αναγραφή βιομετρικών στοιχείων στις ταυτότητες, την ηλεκτρονική παρακολούθηση και τον έλεγχο των τηλεπικοινωνιών καθώς και την μετάδοση προσωπικών δεδομένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Η.Π.Α. και σε τρίτες χώρες. Οι πρωτοβουλίες αυτές, αναμφίβολα, περιορίζουν για τις ανάγκες της ασφάλειας θεμελιώδη δικαιώματα, όπως το δικαίωμα του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής

Αξίζει, επίσης, να αναφέρουμε ότι σύμφωνα με το άρθρο 18 της Σύμβασης για την Ευροπρι (1995), αναγνωρίζεται η δυνατότητα μετάδοσης προσωπικών δεδομένων που έχουν καταγραφεί από τις υπηρεσίες της ακόμα και σε κράτη που δεν είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως οι Η.Π.Α., υπό την προϋπόθεση της ύπαρξης ενός κατάλληλου πλαισίου προστασίας για τα προσωπικά δεδομένα στο κράτος που τα λαμβάνει. Οι Η.Π.Α. δεν έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη προστασία των ατόμων από την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων (1981), ενώ η ποιότητα των εγγυήσεων που παρέχουν είναι αμφίβολη.[107]

5.5.2 Δικαστική Συνεργασία με Η.Π.Α. - Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης

Το Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης αποτελεί ένα από τα πρώτα μέτρα κανονιστικού χαρακτήρα που έλαβε η Ευρωπαϊκή Ένωση μετά την 11^η Σεπτεμβρίου στο πλαίσιο της στράτευσής της στην καταπολέμηση της διεθνούς τρομοκρατίας. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την απόφαση-πλαίσιο 2002/584/JAI του Συμβουλίου της ΕΕ της 13^{ης} Ιουνίου 2002, στόχος του νέου εντάλματος σύλληψης και των νέων διαδικασιών παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών είναι να καταστεί η διαδικασία ταχύτερη και απλούστερη: εν ολίγοις καταργείται κάθε πολιτική και διοικητική διαδικασία υπέρ της δικαστικής διαδικασίας.

Πιο αναλυτικά:

ΠΡΑΞΗ

Απόφαση-πλαίσιο 2002/584/JAI του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό

ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ κρατών μελών

ΣΥΝΟΨΗ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε κάλεσε τα κράτη μέλη να καταστήσουν την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης ακρογωνιαίο λίθο ενός πραγματικού ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου. Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης που προτάθηκε από την Επιτροπή αποσκοπεί στην αντικατάσταση του ισχύοντος συστήματος έκδοσης, επιβάλλοντας σε κάθε εθνική δικαστική αρχή (δικαστική αρχή εκτέλεσης) να αναγνωρίσει, εξ αυτού τούτου του γεγονότος, και μέσω ελάχιστων ελέγχων, την αίτηση παράδοσης προσώπου την οποία υποβάλλει η δικαστική αρχή άλλου κράτους μέλους (δικαστική αρχή έκδοσης). Από την 1η Ιανουαρίου 2004, η απόφαση-πλαίσιο πρέπει να αντικαταστήσει τα ισχύοντα σχετικά έγγραφα όπως:

- την Ευρωπαϊκή Σύμβαση έκδοσης του 1957, καθώς και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την καταστολή της τρομοκρατίας του 1978 όσον αφορά την έκδοση·
- τη συμφωνία της 26ης Μαΐου 1989 μεταξύ των δώδεκα κρατών μελών, σχετικά με την απλούστευση της διαβίβασης των αιτήσεων έκδοσης·
- τη Συνθήκη σχετικά με την απλουστευμένη έκδοση του 1995·
- τη Σύμβαση για την έκδοση του 1996
- τις σχετικές διατάξεις της συμφωνίας του Σένγκεν .

Ωστόσο, τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να συνάπτουν και να εφαρμόζουν διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες στο μέτρο που οι συμφωνίες αυτές διευκολύνουν ή απλουστεύουν ακόμα περισσότερο τις διαδικασίες παράδοσης. Η εφαρμογή των προαναφερθεισών συμφωνιών δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να θίγει τις σχέσεις μεταξύ των άλλων κρατών μελών που δεν συμμετέχουν στη συμφωνία.

Γενικές αρχές

Η παρούσα απόφαση-πλαίσιο καθορίζει το «ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης», καθώς και κάθε δικαστική απόφαση που εκδίδει κράτος μέλος για τη σύλληψη ή την παράδοση από άλλο κράτος μέλος προσώπου με σκοπό: την άσκηση ποινικής δίωξης, την εκτέλεση ποινής και την εκτέλεση μέτρου ασφαλείας στερητικού της ελευθερίας.

Το ένταλμα εφαρμόζεται όταν υπάρχει:

- οριστική καταδίκη με φυλάκιση ή με μέτρο ασφαλείας διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων μηνών
- αξιόποινη πράξη για την οποία προβλέπεται ποινή φυλάκισης ή μέτρο ασφαλείας διάρκειας

ανώτερης του έτους .

Τα αδικήματα, υπό τον όρο ότι τιμωρούνται στο κράτος μέλος έκδοσης με μέγιστη ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριετή, τα οποία μπορούν να οδηγήσουν σε παράδοση χωρίς έλεγχο του διπλού αξιόποινου της πράξης είναι μεταξύ άλλων: η τρομοκρατία, η εμπορία ανθρώπων, η διαφθορά, η συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, η παραχάραξη, η ανθρωποκτονία, ο ρατσισμός και η ξενοφοβία, ο βιασμός, η εμπορία κλεμμένων οχημάτων, η καταδολίευση συμπεριλαμβανομένης και της απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας.

Για τις εγκληματικές πράξεις πλην των προαναφερθεισών, η έκδοση μπορεί να υποβληθεί στον όρο ότι η πράξη για την οποία ζητείται παράδοση αποτελεί αξιόποινη πράξη κατ' εφαρμογή του δικαίου του κράτους μέλους εκτέλεσης (κανόνας του διπλού αξιόποινου της πράξης).

Τα κράτη μέλη ορίζουν τις δικαστικές αρχές (έκδοσης και εκτέλεσης) που είναι καθ' ύλην αρμόδιες και ενημερώνουν τη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου. Εξάλλου, μπορούν να ορίσουν τις κεντρικές αρχές που θα αναλάβουν να παράσχουν συνδρομή στις δικαστικές αρχές (διοικητική συνδρομή, διαχείριση των μεταφράσεων κ.λπ.).

Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης πρέπει να περιέχει ολόκληρη σειρά πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα του προσώπου, την δικαστική αρχή έκδοσης, την οριστική απόφαση, τη φύση της αξιόποινης πράξης, την ποινή .[108]

Από τις βασικότερες αλλαγές που επέφερε το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης υπήρξε η κατάργηση του διπλού αξιόποινου που ενώ αποτελεί τον κανόνα για την εκτέλεση του, καταργείται για 32 μεγάλες κατηγορίες αδικημάτων. Η ρύθμιση αυτή έχει επικριθεί ως αντισυνταγματική παραβιάζοντας την αρχή *nullum crimen nulla poena sine lege*, καθώς επιτρέπει την παράδοση του προσώπου για να τιμωρηθεί για μία πράξη την οποία στο παραδίδον κράτος μπορεί να τελεί ελεύθερα και ατιμωρητί. Ζήτημα έχει, επίσης προκύψει με τη βασική κατεύθυνση της Απόφασης Πλαίσιο για παράδοση από το ένα κράτος-μέλος στο άλλο και ημεδαπών υπηκόων. Όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκή Ένωσης αντιμετωπίζουν με επιφύλαξη την παράδοση των πολιτών τους, δυσπιστώντας στην δικαστική προστασία που θα τους παράσχει η αλλοδαπή χώρα[109]

Είναι γνωστό ότι η αστυνομική και δικαστική συνεργασία μεταξύ Ε.Ε και ΗΠΑ ενισχύθηκε ιδιαίτερα ως προς τα ζητήματα τρομοκρατίας, κατόπιν των επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου. Το πρώτο αποτέλεσμα ήταν η αποτελεσματικότερη ανταλλαγή πληροφοριών σε σχέση με τις τρομοκρατικές οργανώσεις.

Σύμφωνα με την αναφορά της Eurojust για το 2001, της ανατέθηκε από το Συμβούλιο η συγκεκριμένη εντολή να μελετηθούν και να αναπτυχθούν οι σχέσεις και η συνεργασία με τις ΗΠΑ σε ζητήματα τρομοκρατίας με στόχο τη βελτίωση της δικαστικής συνεργασίας.

Επίσης στις 6 Δεκεμβρίου 2001, υπογράφηκε συμφωνία συνεργασίας μεταξύ του διοικητή της Eurorol και των ΗΠΑ προκειμένου να ισχύσει η ανταλλαγή δεδομένων σε σχέση με την εγκληματικότητα μεταξύ της υπηρεσίας και της αμερικανικής διοίκησης. Οι πληροφορίες θα αφορούσαν κυρίως στην τρομοκρατία και το ξέπλυμα κεφαλαίων. Δεν επρόκειτο για μετάδοση προσωπικών δεδομένων αλλά για ανταλλαγή εμπειριών σχετικά με την εξέλιξη του εγκλήματος και για δημιουργία κοινών προγραμμάτων εκπαίδευσης. Με τη συμφωνία αυτή προβλεπόταν και η ανταλλαγή Συνδέσμων.

Κατά τη διάρκεια της ισπανικής προεδρίας προχώρησαν και νέα σχέδια. Ένα από αυτά ήταν και το εργαλείο που συνιστά τον ακρογωνιαίο λίθο του αντιτρομοκρατικού μηχανισμού, ήτοι η ρύθμιση 467/2001, η οποία στόχευε στο πάγωμα των περιουσιακών στοιχείων των τρομοκρατικών οργανώσεων. Επίσης, η Ισπανική προεδρία παρουσίασε ένα σύνολο μέτρων για την καταπολέμηση του φαινομένου όπως:

Α) Τη σύσταση ενός εντύπου που προορίζεται για την ανταλλαγή πληροφοριών σε σχέση με τα περιστατικά που προκαλούνται από βίαιες ριζοσπαστικές ομάδες που σχετίζονται με την τρομοκρατία. Πιο συγκεκριμένα ένα σχέδιο απόφασης παρουσιάστηκε στην «Ομάδα Τρομοκρατίας» του Συμβουλίου από την Ισπανική Προεδρία. Στόχος ήταν η καλύτερη πρόληψη και καταστολή του βίαιου ριζοσπαστισμού των νέων στο αστικό περιβάλλον, με την ανταλλαγή πληροφοριών αποκλειστικά για άτομα που έχουν δικαστικά προηγούμενα σε σχέση με την τρομοκρατία. Υπογραμμίζεται όμως ότι δεν θίγονται ατομικά δικαιώματα και ελευθερίες του συνέρχεσθαι, της διαμαρτυρίας και της έκφρασης.

β) Τη δημιουργία πολυεθνικών ομάδων εργασίας

γ) Την ενίσχυση της αστυνομικής και δικαστικής αλληλοβοήθειας κατά των ατόμων που εμφανίζονται στον κατάλογο των τρομοκρατικών οργανώσεων.

Το 2003, η Ευρωπαϊκή Ένωση σύνηψε με τις Η.Π.Α. μία Συμφωνία για Έκδοση. Στο άρθρο 13 της Συμφωνίας αυτής προβλέπεται ότι τα κράτη-μέλη μπορούν να θέσουν ως όρο για την έκδοση την μη επιβολή ή εκτέλεση της θανατικής ποινής, διαφορετικά θα αρνηθούν την έκδοση αν οι Η.Π.Α. δεν δέχονται τον όρο αυτό. Ωστόσο, τα κράτη-μέλη, ενώ δεσμεύονται από την επικύρωση του Έκτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ για τη κατάργηση της θανατικής ποινής σε περίοδο ειρήνης και του Δέκατου-τρίτου Πρωτοκόλλου για την απαγόρευση της σε όλες τις περιστάσεις, δεν είναι υποχρεωμένα να θέσουν έναν τέτοιο όρο ή να αρνηθούν την έκδοση. Οι Η.Π.Α. έχοντας κηρύξει

τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας συνεχίζουν να παραβιάζουν τις υποχρεώσεις τους από το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, γι' αυτό και η εμπιστοσύνη στις Η.Π.Α. για τη διασφάλιση των εγγυήσεων μιας δίκαιης δίκης είναι εξαιρετικά δυσχερής.[110]

5.5.3 Συνθήκη Prum

Στις 27 Μαΐου 2005, επτά κράτη μέλη της ΕΕ (Βέλγιο, Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία και Αυστρία) υπέγραψαν τη Συνθήκη Prum με σκοπό να προωθήσουν τη διασυνοριακή συνεργασία και ειδικότερα τον αγώνα κατά της τρομοκρατίας, του διασυνοριακού εγκλήματος και της παράνομης μετανάστευσης.

Οκτώ επιπλέον κράτη ακολούθησαν δηλώνοντας τη πρόθεσή τους να καταστούν συμβαλλόμενα μέρη της Συνθήκης: Φινλανδία, Ιταλία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Σουηδία, Ρουμανία, Βουλγαρία και Ελλάδα.

Η Συνθήκη προβλέπει τη διασυνοριακή συνεργασία μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών για δεδομένα DNA, δακτυλικά αποτυπώματα, καταχωρήσεις οχημάτων, προσωπικά και μη προσωπικά δεδομένα που αφορούν τη διασυνοριακή αστυνομική συνεργασία μεταξύ των συμβαλλομένων μερών. Η Συνθήκη Prum είναι μία συνθήκη διεθνούς δικαίου, και παρόλο που έχει εγκριθεί εκτός του νομικού πλαισίου της ΕΕ, έχει στενή σχέση με την ΕΕ από πλευράς περιεχομένου. Η γερμανική πρωτοβουλία να ενσωματώσει την Prum στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ, αντίκρισε ευρεία υποστήριξη κατά τη διάρκεια μιας ανεπίσημης συνεδριάσεως του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, η οποία διεξήχθη στη Δρέσδη στις 15 και 16 Ιανουαρίου 2007, και υπήρξε συμφωνία για τη μεταφορά, "σημαντικών τμημάτων" της Συνθήκης Prum μέσω αποφάσεως τρίτου πυλώνα, στο Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της 15ης Φεβρουαρίου 2007.[111]

Η αρχική πρωτοβουλία Prum περιλάμβανε πολλές διατάξεις, οι οποίες αφορούν αρμοδιότητες του πρώτου πυλώνα, και ως εκ τούτου παραλήφθηκαν από την απόφαση του Συμβουλίου. Ο σκοπός της απόφασης Prum είναι να εντατικοποιηθούν και να επιταχυνθούν οι ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ των αρχών που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή του νόμου. Αυτό θα πρέπει να επιτευχθεί με την παροχή της δυνατότητας συγκρίσεως μεμονωμένων προφίλ DNA με αντίστοιχα τα οποία υπάρχουν στις αυτόματες βάσεις δεδομένων στα κράτη μέλη. Σύνδεσμοι θα μπορούν να υπάρξουν μεταξύ αυτών των προσωπικών δεδομένων μέσω εθνικών σημείων επαφής (που θα δημιουργηθούν), και θα χρησιμοποιηθούν στον αγώνα κατά της τρομοκρατίας. Δεδομένα που αφορούν δακτυλικά αποτυπώματα μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ανταλλαγής καθώς και δεδομένα που αφορούν ταξινόμηση οχημάτων. Ορισμένα μέτρα απορρίφθηκαν με κατηγορηματικό

τρόπο. Είτε ενέπιπταν στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα, είτε αποδείχθηκαν ότι ήταν ιδιαίτερα αμφισβητούμενης φύσεως και ικανά να προκαλέσουν διαιρέσεις (π.χ. η διάταξη για τη διασυνοριακή καταδίωξη).

Η αρχή της "διαθεσιμότητας", που περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα της Χάγης η οποία συμφωνήθηκε τον Νοέμβριο του 2004, ανέφερε ότι η ανταλλαγή πληροφοριών θα διέπεται από όρουςπου θα καθορίζονται από την αρχή της διαθεσιμότητας..... ώστε να επιτρέψει σε κάθε λειτουργό του δικαίου σε ένα κράτος μέλος που απαιτεί πληροφορίες για να ασκήσει τα καθήκοντά του να λάβει τις πληροφορίες αυτές από ένα άλλο κράτος μέλος.[112]

Ενώ, όμως, η Επιτροπή παρουσίασε ένα σχέδιο πλαίσιο απόφασης σχετικά με την αρχή της διαθεσιμότητας τον Οκτώβριο του 2005, μέχρι σήμερα (Μάιος 2007) δεν έχει υπάρξει πρόοδος στο θέμα αυτό.

Παρατίθεται τμήμα των ερωτήσεων που ετέθησαν κατά τη διάρκεια της δημόσιας ακρόασης για τη συνθήκη του Prum:

Ποιες είναι οι επιπτώσεις της απόφασης πλαίσιο στην αρχή της διαθεσιμότητας, με την ενσωμάτωση ορισμένων μέτρων Prum στο πλαίσιο της ΕΕ;

Εκκρεμή ζητήματα:

Υπάρχει ένας αριθμός θεμάτων τα οποία πρέπει να συζητηθούν και να αναλυθούν, ώστε να αξιολογηθεί η επίπτωση παρόμοιων μέτρων στους πολίτες της ΕΕ, καθώς και στον χώρο ελευθερίας ασφάλειας και δικαιοσύνης.

Μπορούν τα αιτήματα για επιχειρησιακή και αποτελεσματική συνεργασία στον αγώνα κατά των κύριων απειλών στα θεμέλια της ΕΕ να αντισταθμιστούν από το θέμα της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων;

Καταρχάς, η πρόταση του Συμβουλίου να συμπεριληφθούν τμήματα της Συνθήκης Prum στον κοινοτικό νόμο, σε αντίθεση με το αρχικό σύστημα Prum, θα δημιουργήσει ένα σύστημα όπου θα υπάρχουν δύο πλαίσια εν λειτουργία. Με ποιο τρόπο θα επηρεάσει το γεγονός αυτό την επιχειρησιακή δυνατότητα των μελών κρατών στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας στα πλαίσια του αγώνα κατά της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος;

Η διεθνής Συνθήκη Prum προέβλεπε την ενσωμάτωσή της στο κοινοτικό νομικό πλαίσιο τρία έτη μετά την θέση σε ισχύ 25. Μάλιστα, η πρόταση υποβλήθηκε απλώς μερικούς μήνες μετά την θέση σε ισχύ για πρώτη φορά της Συμφωνίας. Ως εκ τούτου, δεν υπήρξε ευκαιρία να πραγματοποιηθεί μία αξιολόγηση επιπτώσεων, μία άποψη η οποία είχε επαναληφθεί προηγουμένως από μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και από τον Ευρωπαϊκό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ). Ένα άλλο σημαντικό θέμα έχει σχέση με την επιστευθείσα γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού

Κοινοβουλίου, και την περιορισμένη εποπτεία που δόθηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σύμφωνα με τη διαδικασία διαβούλευσης που χρησιμοποιήθηκε.

Ποιες είναι οι επιπτώσεις σε ότι αφορά την έλλειψη κοινοβουλευτικής και δημοκρατικής εποπτείας; Αυτό το θέμα αποτελούσε ήδη αντικείμενο ανησυχίας όταν η διεθνής Συνθήκη του Prum ήταν υπό διαπραγμάτευση και κατόπιν εγκρίθηκε: τα εθνικά κοινοβούλια ενεπλάκησαν μόνον στο στάδιο της κύρωσης 26 και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν είχε καθόλου συμμετοχή.

Ένα περαιτέρω στοιχείο ανησυχίας αφορά στην προστασία δεδομένων: είναι οι διατάξεις που αφορούν την προστασία των δεδομένων επαρκείς, στο βαθμό που τα μέτρα τα οποία προτείνονται στο σχέδιο απόφασης του Συμβουλίου είναι διασταλτικά και παρεμβατικά;

Με σκοπό την αξιολόγηση της επίπτωσης στην ΕΕ και τα κράτη μέλη της, θα πρέπει στοχευθούν τα βασικά στοιχεία του σχεδίου απόφασης του Συμβουλίου. Αυτό θεσπίζει μία από νομικής απόψεως δεσμευτική υποχρέωση για τη δημιουργία εθνικών βάσεων δεδομένων DNA σε όλα τα κράτη μέλη.

Είναι τα κράτη μέλη από τεχνολογικής απόψεως ικανά να προσχωρήσουν σε μία παρόμοια αρχή; Έχουν όλα τα κράτη μέλη επί του παρόντος βάσεις δεδομένων DNA; Εάν όχι ποιες χώρες;

Σε ό,τι αφορά στον έλεγχο της πρόσβασης σε δεδομένα, υπάρχουν περιπτώσεις όπου τα δεδομένα θα μπορούσαν να διαβιβασθούν στην περίπτωση ύπαρξης υπόθεσης κινδύνου. Τι επακριβώς δικαιολογεί όμως η υπόθεση κινδύνου; Διεξοδική ανάλυση των επιπτώσεων από απόψεως προστασίας των δεδομένων απαιτείται ως εκ τούτου· τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Υπάρχουν πιθανά προβλήματα τα οποία πρέπει να εξετασθούν; Ποιες είναι οι επιπτώσεις από πρακτικής απόψεως; Ποιος θα φέρει το κόστος αυτού του προγράμματος; Ποιος θα χρηματοδοτήσει τις εθνικές βάσεις δεδομένων; Κάποια κράτη μέλη έχουν ήδη ζητήσει χρηματική ενίσχυση. Θα υπάρξει χρηματοδότηση από τον κοινοτικό προϋπολογισμό ή από τα κράτη μέλη; Η συνέργεια και η εναρμόνιση των μέτρων που περιέχονται στο σχέδιο απόφασης του Συμβουλίου δεν υπονομεύονται χωρίς την ύπαρξη σαφών και ανεπίδεκτων παρερμηνείας μεθόδων; Ποια είναι η σχέση με τους διοικητικούς και τεχνικούς μηχανισμούς της συμφωνίας εφαρμογής της Σύμβασης Prum; [113].

Οι επικριτές της Συνθήκης καταλογίζουν:

- Ευρεία ανταλλαγή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (DNA, δακτυλικά αποτυπώματα και αριθμοί κυκλοφορίας αυτοκινήτων «υπόπτων» ατόμων) που συνιστά άρση του απορρήτου χωρίς καμία δικαστική προστασία

- Ανεξέλεγκτη δράση ένοπλων αστυνομικών και πρακτόρων κρατών μελών ή μηχανισμών της ΕΕ στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, με δικαίωμα έρευνας και σύλληψης
- Προληπτική απαγόρευση συμμετοχής σε διεθνείς συγκεντρώσεις και προληπτική συγκέντρωση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, δυνατότητα διασταύρωσης και ανταλλαγής δεδομένων για πράξεις που να δικαιολογούν την υποψία ότι θα υπάρξουν παραβάσεις του νόμου. [114]

5.6 Συμπεράσματα

Αποτελεί πλέον κοινή συνείδηση ότι τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου άλλαξαν ριζικά την έννοια και την εικόνα της ασφάλειας παγκοσμίως. Ήταν αναμενόμενο συνεπώς, να δοθεί προτεραιότητα από το ισχύον διακρατικό σύστημα στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Εξίσου αναμενόμενο ήταν, αυτή η έξαρση αντιτρομοκρατικών μέτρων να επιφέρει επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα. Τόσο η διεθνής κοινότητα όσο και μη-κυβερνητικοί οργανισμοί εκφράζουν συχνά τις ανησυχίες τους για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που είναι δυστυχώς συνήθεις στον αγώνα κατά της τρομοκρατίας, υποστηρίζοντας το αυτονόητο, ότι δηλαδή τα μέτρα που λαμβάνονται για την καταπολέμηση του φαινομένου αυτού, θα πρέπει να είναι σύμφωνα προς τις υποχρεώσεις των κρατών κατά το διεθνές δίκαιο, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το ανθρωπιστικό δίκαιο.

Ωστόσο, δεν είναι λίγοι όσοι θεωρούν πως τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν εμπόδιο στην αποτελεσματική προστασία από τις τρομοκρατικές πράξεις. Ορισμένοι, μάλιστα, αντιλαμβάνονται ως δικαιολογημένους τους περιορισμούς σε θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, όπως η απαγόρευση των βασανιστηρίων που αποτελεί εθιμικό δίκαιο, δεσμεύοντας κάθε κράτος και κάθε άτομο. Στο όνομα της ασφάλειας, το κράτος επεμβαίνει σαφώς ευκολότερα και σε μεγαλύτερο βαθμό στα εκάστοτε δικαιώματα των πολιτών. Αυτό γιατί με τη δημιουργία ενός κλίματος φόβου και ανασφάλειας, ο πολίτης είναι διατεθειμένος να ανεχθεί ένα μεγάλο αριθμό δυνητικών περιορισμών της ελευθερίας του, προκειμένου να αισθάνεται ασφαλής από τρομοκρατικές επιθέσεις. Στη σημερινή πραγματικότητα λοιπόν, όπου η αύξηση στην ασφάλεια ζημιώνει την ελευθερία, όλοι οι συμμετέχοντες στο διεθνές περιβάλλον, κρατικοί και μη κρατικοί δρώντες, φορείς, Μ.Κ.Ο., μεμονωμένες προσωπικότητες, έχουν να κερδίσουν το στοίχημα της ισορροπίας μεταξύ των δύο αυτών θεμελιωδών εννοιών, οι οποίες είναι εξίσου σημαντικές για την ανθρώπινη ύπαρξη και επιβίωση.

Κρίνεται πλέον επιβεβλημένη μία στρατηγική αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων που παράγουν

ή οδηγούν στην τρομοκρατία, μια αντικειμενική και δίκαιη αντιμετώπιση των οικουμενικών προβλημάτων, όπως η φτώχεια, η υπανάπτυξη, οι διαφορές βορρά- νότου. Κυρίως, θα πρέπει οι ανοιχτές κοινωνίες στη Δύση να εφαρμόσουν ένα σύστημα ελέγχων και εξισορροπήσεων που θα επιτρέπουν :

- α) Τον περιορισμό της αλαζονείας των ισχυρών και μια δίκαιη επίλυση των χρόνιων εθνικών ζητημάτων ανά τη γη, όπως π.χ. του Μεσανατολικού ,
- β) Μέτρα προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης των υπανάπτυκτων χωρών, με κορυφαίο το ελεύθερο εμπόριο, χωρίς τον προστατευτισμό σε βάρος των προϊόντων των χωρών του Τρίτου κόσμου,
- γ) Την αναθεώρηση και αναπροσαρμογή της οικονομικής πολιτικής σχετικά με την παγκοσμιοποιημένη οικονομία, με στόχο αυτή να συμπεριλάβει, ευρύτερα λαϊκά στρώματα για την σμίκρυνση της απόστασης μεταξύ ανεπτυγμένου Βορρά και φτωχού Νότου,
- δ) Μέτρα περιορισμού της μετακίνησης τεράστιων κυμάτων πληθυσμών, οικονομικών και πολιτικών προσφύγων,
- ε) Περισσότερη ευαισθησία για την πολιτισμική και θρησκευτική διαφορετικότητα.

Κεφάλαιο 6 : Η Νέα Αποκεντρωμένη Τρομοκρατία

6. 1 Τρομοκρατία και νέα τάξη πραγμάτων

Το Κίνημα κατά της Παγκοσμιοποίησης συνιστά μια προσπάθεια αντιμετώπισης των αρνητικών πτυχών της παγκοσμιοποίησης. Πρόκειται στην ουσία για ένα ετερογενές κίνημα που συγκεντρώνει διαφορετικές θεωρήσεις και υιοθετεί διαφορετικές στρατηγικές και τακτικές ως προς την αντιμετώπιση του φαινομένου. Το γεγονός αυτό αιτιολογεί και τη χρήση εναλλακτικών επωνυμιών όπως: αντικαπιταλιστικό κίνημα ή αντισυντεχνιακό εναλλακτικό κίνημα ή κίνημα της παγκόσμιας δικαιοσύνης και αλληλεγγύης ή απλά «Το Κίνημα».

Αν και τμήματα του κινήματος απορρίπτουν αυτή καθαυτή την παγκοσμιοποίηση, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στο εν λόγω κίνημα συντάσσεται με άλλα κινήματα: το αναρχικό, των πρασίνων και σε μικρότερη έκταση κομμουνιστικά. Ορισμένοι ακτιβιστές δεν αποδοκιμάζουν το σύστημα της αγοράς, όσο την αδιαφάνεια σε αυτό και τις επιπτώσεις αυτού. Αντιτίθενται κυρίως στο νεοφιλελευθερισμό και στους διεθνείς θεσμούς που τον προωθούν όπως: ή Παγκόσμια Τράπεζα το ΔΝΤ, ο ΟΑΣΕ και ο Παγκόσμιος οργανισμός Εμπορίου. Επίσης, στις συνθήκες ελεύθερου εμπορίου (NAFTA), (FTAA), the Multilateral όπως και στις κυβερνήσεις που υποστηρίζουν τις συμφωνίες αυτές. Τέλος, μέρος των ακτιβιστών υποστηρίζει ότι εφόσον τα σύνορα ανοίγουν για το κεφάλαιο, το ίδιο θα πρέπει να ισχύσει και για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες. Αυτοί αντιτίθενται κυρίως σε θεσμούς όπως το Διεθνή Οργανισμό για τη Μετανάστευση και το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν.[115]

Οι σημαντικότερες κινητοποιήσεις του κινήματος μέχρι σήμερα:

1999:

G18 – N30 / "Seattle" Παγκόσμια κινητοποίηση

2000:

- 1 **Διαμαρτυρίες κατά ΔΝΤ και Παγκόσμιας Τράπεζας** – Απρίλιος, Ουάσιγκτον
- 2 **Πρωτομαγιά 2000**, Παγκόσμια κινητοποίηση
- 3 **S11 - World Economic Forum** - Σεπτέμβριος , Μελβούρνη
- 4 **S26** ΔΝΤ και Παγκόσμια Τράπεζα – Πράγα

5 G20 – 20 Νοεμβρίου - Μόντρεαλ

2001

1 Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ - Ιανουάριος 27 - Davos

2 **Πρωτομαγιά 2001** Παγκόσμια κινητοποίηση

3 Σύνοδος Ε.Ε. - Ιούνιος - Gothenburg, Σουηδία

4 Σύνοδος G8 Γένοβα Ιούλιος 2001

2002

1 Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ - Φεβρουάριος – **Νέα Υόρκη / Davos**

2 Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ - Φεβρουάριος - Porto Alegre, Βραζιλία

3 Σύνοδος Ε.Ε. Μάρτιος – Βαρκελώνη

4 **Διαμαρτυρίες κατά ΔΝΤ και Παγκόσμιας Τράπεζας**

5 Σύνοδος G8 Kananaskis, Alberta – Ιούνιος, Calgary, Alberta, Ottawa, Ontario, Καναδάς

2003

1 Αντιπολεμικές διαμαρτυρίες 15 Φεβρουαρίου - Παγκόσμια κινητοποίηση

2 G8 - Σεπτέμβριος -- Cancun, Μεξικό

3 FTAA - 2003 - Miami

2005

Διαμαρτυρίες κατά ΔΝΤ και Παγκόσμιας Τράπεζας, Απρίλιος, Ουάσιγκτον

2006

Διαμαρτυρίες κατά ΔΝΤ και Παγκόσμιας Τράπεζας Ουάσιγκτον [116]

Μια ενδιαφέρουσα πτυχή που χρήζει αναφοράς, δεδομένου ότι υποδηλώνει μια τάση διασύνδεσης του κινήματος με τις πιο ακραίες μορφές διαμαρτυρίας και πολιτικής διεκδίκησης (τρομοκρατία), είναι το άνοιγμα που παρατηρείται ότι επιχειρεί μερίδα του κινήματος σε ισλαμιστικές οργανώσεις. Στις 17-19 Σεπτεμβρίου 2004, διεξήχθη μια συνάντηση μεταξύ ακτιβιστών στη Βυρηντό με τον τίτλο «Που οδηγείται το Παγκόσμιο Αντιπολεμικό Κίνημα και το Κίνημα κατά της Παγκοσμιοποίησης». Επρόκειτο για μια διεθνή πρωτοβουλία, την οποία προσυπέγραψαν 262 οργανώσεις και κινήματα από 53 χώρες. Συμμετείχαν άνω των 300 ατόμων που εκπροσωπούσαν διαφορετικές ΜΚΟ, αντιπολεμικές συμμαχίες και άλλα κοινωνικά κινήματα.

Αξιοσημείωτο όμως ήταν το γεγονός ότι είχε προσκληθεί και η Χεσμπολάχ, η οποία παρουσιάστηκε ως μια από τις σημαντικότερες και πιο επιτυχημένες αντιστασιακές οργανώσεις (παρά τις όποιες αντιδράσεις τοπικών ΜΚΟ). Η Χεσμπολάχ δεν είναι γνωστή για την στάση της κατά της παγκοσμιοποίησης και δεν είχε συμμετάσχει ποτέ στο παρελθόν σε τέτοιου είδους συνέδρια. Ουσιαστικά είχε προσκληθεί λόγω της επιμονής μιας ομάδας Ιταλών ακροαριστερών.

Παρόμοιες εκκλήσεις είχαν υπάρξει και στο παρελθόν, όταν το Μάρτιο του 2003, η Nadia Desdemona Lioce, ηγετικό στέλεχος των Νέων Ερυθρών Ταξιαρχιών κάλεσε «...τον Αραβικό και Ισλαμικό λαό, φυσικούς συμμάχους του προλεταριάτου να πάρουν τα όπλα, στο πλευρό του αντι-ιμπεριαλιστικού μαχητικού μετώπου απέναντι σε μια νέα επίθεση των αστικών κυβερνήσεων.» Αυτή είχε δει στην Σιωνιστική- Αμερικανική επίθεση κατά του Ιράκ μια ιμπεριαλιστική επιθυμία για εξάλειψη του κυρίου εμποδίου για τη Σιωνιστική ηγεμονία και για εκμηδένιση της Παλαιστινιακής αντίστασης.[117]

Ενδεχομένως, ο πιο εύγλωττος προτείνων για τη δημιουργία μιας συμμαχίας κατά της νέας τάξης πραγμάτων είναι ο Κηθ Πρέστον, ένας αυτοχαρακτηριζόμενος βετεράνος πολυάριθμων φιλελεύθερων, αναρχικών, αριστερών, εργατικών και πατριωτικών οργανώσεων και ενεργός αναρχικός. Ισχυρίζεται ότι ο πόλεμος μεταξύ των ΗΠΑ και του μουσουλμανικού κόσμου είναι μόνο ένα μέτωπο σε έναν ευρύτερο πόλεμο (κυρίως της αναδυόμενης παγκόσμιας σύγκρουσης μεταξύ εκείνων των συμφερόντων που επιθυμούν να υποτάξουν ολόκληρο τον κόσμο στην επονομαζόμενη νέα τάξη πραγμάτων που είναι μια παγκόσμια διακυβέρνηση οικονομικών συμφερόντων από μια ελίτ στις ανεπτυγμένες χώρες, και των διάφορων εθνικών περιφερειακών, πολιτισμικών, θρησκευτικών, γλωσσικών και οικονομικών ομάδων που επιθυμούν να παραμείνουν ανεξάρτητες από μία τέτοια παγκόσμια τάξη).

Προσκαλεί τους *«ληστές και αναρχικούς να ενωθούν με τις φυλές, τις σέκτες, τους πολεμάρχους και τους εγκληματίες για να επιβληθούν μέσω της δύναμης»*. Παρόλο που η απειλή από τέτοιου είδους ομάδες δεν είναι εξίσου σημαντική, όπως αυτή των μελών της Αλ Κάιντα, πολλά από τα μέλη αυτών μπορεί να αποφασίσουν να υποστηρίξουν τους στόχους της Αλ Κάιντα ως μεμονωμένοι ή ανεξάρτητοι αντιστασιακοί, προσφέροντάς της έτσι μια νέα πηγή δυτικών στρατολογημένων. [118]

6.2 Netwar - Πόλεμος Δικτύων

Μιλώντας για δικτυακή τρομοκρατία κρίνεται χρήσιμο να γίνει μια αναφορά στη θεωρία του Πολέμου Δικτύων (Netwar), ενός όρου και θεωρίας που εισήγαγαν οι ερευνητές του ινστιτούτου RAND John Arquilla και David Ronfeldt το 1993, προκειμένου να περιγράψουν μια αναδυόμενη μορφή σύγκρουσης ήπιας έντασης, εγκλήματος και ακτιβισμού. Τυπικοί δρώντες του συγκεκριμένου είδους θεωρούνται λοιπόν, οι υπερεθνικοί τρομοκράτες, εγκληματικές οργανώσεις, ακτιβιστές και κοινωνικά κινήματα που χρησιμοποιούν αποκεντρωμένες και ευέλικτες δικτυακές δομές.

Πιο αναλυτικά, το φάσμα περιλαμβάνει οικείους αντιπάλους που τροποποιούν τις δομές και στρατηγικές τους προκειμένου να εκμεταλλευτούν τα δικτυακά σχέδια, όπως τρομοκρατικές οργανώσεις, μαυραγορίτες, διακινητές μη συμβατικών όπλων, υπερεθνικά εγκληματικά δίκτυα, φονταμεταλιστικά και εθνικιστικά κινήματα, πειρατές και λοιπούς λαθροδιακινητές ή δουλεμπόρους. Ορισμένες αστικές συμμορίες, εθνοφυλακές και οργανώσεις που εμπλέκονται με τον ακτιβισμό του ενός θέματος (single issue) στις ΗΠΑ αναπτύσσουν επίσης χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στον πόλεμο δικτύων. Επίσης, υπάρχει μια νέα γενιά ριζοσπαστών και ακτιβιστών που μόλις ξεκινά να δημιουργεί ιδεολογίες της εποχής της πληροφορίας, κατά την οποία η ταυτότητα και η αφοσίωση μπορεί να μεταφέρεται από το έθνος –κράτος στο υπερεθνικό επίπεδο μιας παγκόσμιας κοινωνίας πολιτών.[119]

Διακρίνονται τρεις βασικοί τύποι δικτύων που μπορεί να χρησιμοποιηθούν από τους δρώντες του είδους αυτού :

- 1 **Αλυσιδωτό δίκτυο (chain network)** – χαρακτηριστικό παράδειγμα δικτύων λαθροδιακινητών, στο οποίο οι ανταλλαγές από τη μια άκρη στην άλλη (επικοινωνία, λαθρεμπόριο κ/α) κινούνται μπρος και πίσω ενώ παρεμβάλλονται ενδιάμεσοι κόμβοι.
- 2 **Εστιακό δίκτυο (hub/star network)**– διάσπαρτοι δρώντες συνδέονται με ένα κεντρικό κόμβο (δεν υφίσταται απαραίτητα ιεραρχία), και η επικοινωνία μεταφέρεται διαμέσου αυτού του κεντρικού κόμβου.
- 3 **Διακαναλικό (All-channel network)** – ο κάθε μεμονωμένος δρών μπορεί να επικοινωνεί με όλους τους κόμβους του δικτύου.

Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη θεωρία υπάρχει δυναμική μετεξέλιξης των αστικών εγκληματικών συμμοριών (π.χ.hooligans), σε δικτυακές οργανώσεις που είναι οργανωμένες και λειτουργούν σύμφωνα με τα πρότυπα δικτύων καρτέλ, τρομοκρατών.

Οι τρεις σημαντικότεροι παράγοντες που επιδρούν στην «ωρίμανση» των συμμοριών είναι:

- ο βαθμός πολιτικοποίησής (ήτοι ο σκοπός της δράσης που υιοθετούν)
- ο βαθμός διεθνοποίησης (το βεληνεκές τους)
- ο βαθμός εμπειρίας (στρατηγική, οργανωτική περιπλοκότητα, χρήση τεχνολογίας). [120]

Τα αναρχικά Black Block συνιστούν ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, καθώς χρησιμοποιούν πολύπλοκες δικτυακές τακτικές και βία, τις οποίες τα όργανα της τάξης και του νόμου αδυνατούν να αντιμετωπίσουν.

Πρόκειται για ομάδες που συστήθηκαν κατά τη διάρκεια του πολέμου του Κόλπου το 1991, εμπνεόμενα από την Γερμανική αυτονομιστική κίνηση της δεκαετίας του 1980. Παρά του ότι δεν αποτελούν επίσημη οργάνωση είναι πολύ καλά οργανωμένοι. Σύμφωνα με την ιστοσελίδα τους : «*το Black Block συνιστά μια προσωρινή συλλογή αναρχικών που εκπροσωπούν μια ομάδα σε μια πορεία διαμαρτυρίας. Το Black Block συνιστά μια τακτική, όπως και η ανυπακοή του πολίτη*».[121]

Την τακτική αυτή άρχισαν να υιοθετούν πρόσφατα και Νεοναζί αυτονομιστές, όπως οι Εθνικοσοσιαλιστές Black Blocks στη Γερμανία, καθώς και λοιπές οργανώσεις όπως: τα «Ριζοσπαστικά Αντικαπιταλιστικά Blocks», η «Αντιρατσιστική δράση» και η «Αντιφασιστική δράση».[122]

Η πραγματικότητα ήρθε να επιβεβαιώσει για πρώτη φορά τη θεωρία, όταν στη διάσκεψη του Π.Ο.Ε., στις 30 Νοέμβρη 1999, διάφορες ομάδες και άτομα από το “μαύρο μπλοκ” επιτέθηκαν σε πολλές επιχειρήσεις στο κέντρο του Σηάτλ.

Όταν οι χαλαρά οργανωμένοι ακτιβιστές συνήλθαν κατά τη διάρκεια της διάσκεψης, με εικονική και φυσική παρουσία, άρχισε να αναπτύσσεται ένας πρωτοφανής συνδυασμός κοινωνικού δικτυακού πολέμου και βίαιης διαμαρτυρίας, καθώς αναρχικοί, νόμιμοι διαδηλωτές και κοινοί εγκληματίες αναμείχθηκαν. Αυτή η χαλαρή συμμαχία αξιοποίησε τις πληροφορίες, χρησιμοποίησε τακτικές ελιγμών και μάζας, εκμεταλλεύτηκε την άριστη επικοινωνία και πέτυχε τους σκοπούς της.[123]

Οι στόχοι των Black Blocks και τα συμπληρωματικά σχόλια προέρχονται από επίσημη ιστοσελίδα τους* .

Ανακοίνωση ACME Collective:

- Η Fidelity Investment (μεγαλομέτοχος στα Δυτικά Πετρέλαια, την πηγή των δεινών για τη φυλή U'wa στην Columbia)
- Η Τράπεζα της Αμερικής, η US Bancorp, η Key Bank και η Washington Mutual Bank (οικονομικοί οργανισμοί-κλειδιά στην επέκταση της οικονομικής καταστολής)
- Η Old Navy, η Banana Republic και η GAP (εταιρείες της Fisher που βιάζουν τη γη στα Βορειοδυτικά δάση και χρησιμοποιούν κακοπληρωμένους εργάτες)
- Η NikeTown και η Levi's
- Τα McDonald's (έμποροι φαστ-φουντ που δίνουν μισθούς σκλαβιάς, υπεύθυνοι για την καταστροφή τροπικών δασών και τη μετατροπή τους σε βοσκότοπους, όπως και για σφαγές ζώων)
- Η Starbucks (έμποροι μιας εθιστικής ουσίας, που η συγκομιδή των προϊόντων της γίνεται από

αγρότες που εξαναγκάζονται να καταστρέφουν τα ίδια τους τα δάση και με μισθούς κάτω από το όριο της φτώχειας)

- Η Warner Bros (στο μονοπώλιο των media)

- Η Planet Hollywood (απλώς γιατί είναι η Planet Hollywood).

Στα επόμενα κεφάλαια εξετάζονται δύο περαιτέρω μορφές δικτύων, αυτό της Αλ Κάιντα καθώς και το αναδυόμενο φαινόμενο της πειρατείας.

6.3 Το Δίκτυο της Αλ Κάιντα

Μιλώντας για το δίκτυο της Αλ Κάιντα, το πρώτο χαρακτηριστικό που ξεχωρίζει πέρα από τον υπερεθνικό και πολυεθνικό χαρακτήρα της οργάνωσης, είναι η διπλή φύση αυτής, δεδομένου ότι μπορεί να χαρακτηριστεί τόσο ως ένα διεθνές τρομοκρατικό δίκτυο όσο και ως μια επαναστατική ριζοσπαστική ιδεολογία. Η Αλ Κάιντα είναι ένα σουνιτικού προσανατολισμού κίνημα που εφαρμόζει μια ακραία σαλαφιστική[124] ερμηνεία του Ισλάμ και που χρησιμοποιεί τη θρησκεία ως κίνητρο στην επιδίωξη των πολιτικών της στόχων.

Η ιδεολογία του κινήματος είναι μια μίξη ιδεών επηρεασμένων από τη σαλαφιστική και ουαχαμπιστική[125] θεώρηση και αιγυπτιακών ισλαμιστικών ρευμάτων. Υποστηρίζει ότι είναι καθήκον του Ισλάμ να ανατρέψει τους ηγέτες που δεν ακολουθούν σωστά ή δεν επιβάλλουν τη θρησκεία του Ισλάμ. Τις ιδέες αυτές «εξευγένισε» ο Αιμαν Αλ Ζαουάχρι, διαμορφώνοντας τις κατά τέτοιο τρόπο ώστε να χρησιμοποιούνται από την Αλ Κάιντα ως κίνητρο για την ασκούμενη θρησκευτικά εμπνεόμενη τρομοκρατία. Ο Ζαουάχρι, ηγέτης της Tanzim al Jihad, μιας εκ των παλαιότερων αιγυπτιακών οργανώσεων των Τζιχάντι, ένωσε την οργάνωσή του με τον Μπιν Λάντεν και έγινε υπαρχηγός της Αλ Κάιντα. [126]

Αυτό το οποίο καθιστά μοναδική την ιδεολογία της Αλ Κάιντα εντός του ευρύτερου κινήματος των Τζιχάντι είναι ότι ξεκίνησε μια εκστρατεία με στόχο την αλλαγή πορείας του κινήματος από τον τοπικισμό (κοντινός εχθρός) προς την παγκοσμιοποίηση (μακρινός εχθρός).[127] Παρουσιάζοντας μια αναπόφευκτη σύγκρουση μεταξύ του Ισλάμ και της Δύσης ως την κεντρική ιδέα του πραγματικού Ισλάμ, μέσα στην οποία η οργάνωση εμφανίζεται ως ο απειλούμενος υπερασπιστής του Ισλάμ, η Αλ Κάιντα κατόρθωσε να προσελκύσει αρκετούς μουσουλμάνους υποστηρικτές. Επίσης, η ακραία εκδοχή του Ισλάμ που υποστηρίζει είναι θελκτική, καθώς φαίνεται ότι εξηγεί την απώλεια των αρχών και τον πολιτισμικό αποπροσανατολισμό εξαιτίας της διαδικασίας του εκσυγχρονισμού.[128]

Ο υπερεθνικός χαρακτήρας της Αλ Κάιντα βασίζεται στην συμπαντολογική της ιδεολογία και απορρέει από τον απώτερο στόχο να ενώσει όλους τους μουσουλμάνους σε ένα πανισλαμικό χαλιφάτο. Επίσης, αντανακλάται στα μέλη της και στο γεγονός ότι πέτυχε στο να στρατολογήσει εθελοντές από δυσαρεστημένες κοινότητες σε ολόκληρο το μουσουλμανικό κόσμο. Η οργάνωση αποτελείται από πυρήνες μεμονωμένων τρομοκρατών καθώς και από σειρά δικτύων και συνδέσμων με τοπικές επαναστατικές οργανώσεις σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή, τη Νοτιοανατολική Ασία και την Αφρική. Παρόλο που το σύνολο των μελών της Αλ Κάιντα παραμένει άγνωστο, υπάρχει στρατολόγηση από τη μουσουλμανική διασπορά στις Δυτικές κοινωνίες. Οι μουσουλμάνοι που ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν στη Τζιχάντ έλκονται από την Αλ Κάιντα γιατί ακριβώς η οργάνωση δεν δίνει σημασία στην εθνικότητα των εν δυνάμει μελών.[129]

Ένας ακόμα λόγος για τον οποίο η Αλ Κάιντα συνιστά ένα υπερεθνικό δίκτυο, είναι γιατί προωθεί και διευκολύνει τη συμμετοχή μαχητών Τζιχάντι, ή αλλιώς μουσουλμάνων μισθοφόρων, σε συγκρούσεις όπου εμπλέκονται μουσουλμανικοί πληθυσμοί όπως τη Βοσνία, το Κόσσοβο, την Τσετσενία και το Κασμίρ.

Περνώντας τώρα στην οργανωτική της δομή, θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή έχει εξελιχθεί σε μεγάλο βαθμό από την ίδρυσή της. Η αρχική διοικητική και ελεγκτική δομή της Αλ Κάιντα περιλάμβανε ένα συμβουλευτικό όργανο (Majlis al shura), το οποίο εξέταζε και ενέκρινε τις βασικές πολιτικές, επιχειρήσεις και την έκδοση φετβά (fatwa)[130]. Σε ένα δεύτερο επίπεδο διαιρείτο σε τέσσερις επιτροπές: μια στρατιωτική επιτροπή που σχεδίαζε και ενέκρινε τα στρατιωτικά ζητήματα, μια οικονομική επιτροπή, μια θρησκευτική που εξέδιδε θρησκευτικές εντολές και μια επιτροπή για τα ΜΜΕ.[131]

Πριν την αμερικανική εισβολή στο Αφγανιστάν και τη διάλυση της υποδομής της, η Αλ Κάιντα λειτουργούσε ως ένα εστιακό δίκτυο (star-hub network) στο οποίο οι διάφοροι κόμβοι συνδέονται ανεξάρτητα με ένα κεντρικό αρχηγείο. Μετά την απώλεια της εδαφικής της βάσης, έγινε περισσότερο αποκεντρωμένη και με μεγαλύτερη διάχυση και εξελίχθηκε σε ένα διακαναλικό δίκτυο (all-channel network) στο οποίο όλοι οι κόμβοι συνδέονται μεταξύ τους δημιουργώντας ένα περίπλοκο δίκτυο αλληλο-συνεκτικότητας. Αυτό το είδος αποκεντρωμένης οργανωτικής δομής έχει το πλεονέκτημα μιας ακέφαλης δομής που ελαχιστοποιεί τον αντίκτυπο της διάλυσης κάποιου μεμονωμένου πυρήνα στην οργάνωση.[132]

Η μοναδικότητα της Αλ Κάιντα ως κίνημα οδήγησε επίσης, σε μια νέα ιδέα-όρο, αυτή της οργάνωσης «αμμοθίνας» (dune organization). Ο όρος αυτός αναφέρεται στην τυχαία μετακίνηση ενός κινήματος μεταξύ περιοχών, την αλλαγή των χαρακτηριστικών αυτού και τους

αποκεντρωμένους δικτυακούς συνδέσμους με «θυγατρικές» οργανώσεις. Υπό αυτή την έννοια η Αλ Κάιντα προκαλεί ένα παγκόσμιο αντίκτυπο ενώ συνδέεται και αποσυνδέεται από τις περιφερειακές οργανώσεις, καθώς μεταφέρεται από τη μια χώρα στην άλλη.[133]

Όπως και σε κάθε δίκτυο η πρόκληση για το δίκτυο της Αλ Κάιντα συνίσταται στο να εξισορροπήσει τις ανάγκες για προσαρμοστικότητα και χωρητικότητα (capacity). Η προσαρμοστικότητα αναφέρεται στην ικανότητα ενός δικτύου να ανταπεξέλθει της απώλειας ενός ή περισσοτέρων κόμβων.

Για να μεγιστοποιήσει την προσαρμοστικότητά του, το δίκτυο πρέπει να μεγιστοποιήσει την υπερδιεύρυνση (redundancy). Τότε, οι λειτουργίες αποκεντρώνονται και επιτυγχάνεται η χωρητικότητα, ήτοι η ικανότητα τελειοποίησης του εύρους της επίθεσης που επιβάλλει τον συντονισμό. Αυτή όμως καθιστά την οργάνωση λιγότερο ανθεκτική, καθώς απαιτείται επικοινωνία με αποτελεσματικότητα, συνεπώς συνιστά λειτουργία τόσο της χωρητικότητας (capacity) όσο και της ελαστικότητας (resiliency). [134]

Οι θεωρητικοί των δικτύων ισχυρίζονται ότι ένα δίκτυο δικτύων συνιστά μια ανθεκτική οργάνωση εντός του κάθε στρώματος και ο κάθε κόμβος συνδέεται με τους περαιτέρω κόμβους σε αυτό που είναι γνωστό ως ένα διακαναλικό δίκτυο. Μόνο ορισμένα μέλη στο κάθε στρώμα επικοινωνούν με τα άλλα στρώματα και οι δεσμοί μεταξύ αυτών είναι χαλαροί προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος διείσδυσης. Εντούτοις, το είδος των δεσμών δεν είναι στατικό, αλλά εναλλάσσεται ανά περιόδους. Η από κοινού εκπαίδευση σε στρατόπεδα ενισχύει την εμπιστοσύνη που είναι η κόλλα που συγκρατεί ένα δίκτυο.

Όμως οι δεσμοί αποστολής (task ties), ο όρος που χρησιμοποιούν οι θεωρητικοί των δικτύων για τις απαραίτητες σχέσεις για τη διεκπεραίωση συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων, είναι πιθανόν αδύναμοι ή ανύπαρκτοι έως ότου ένας αρχηγός συγκεντρώσει μια ομάδα που θα πραγματοποιήσει μια επιχείρηση.

Σε ένα έννομο περιβάλλον λοιπόν, η πιο αποτελεσματική τρομοκρατική οργάνωση αποτελείται από πληθώρα στρωμάτων διαφορετικού μεγέθους και πολυπλοκότητας που συγκρατώνται μαζί λόγω της ύπαρξης εμπιστοσύνης και μιας κοινής αποστολής και όχι λόγω της ύπαρξης μίας ιεραρχικής δομής. Το κάθε στρώμα δύναται να αυτοχρηματοδοτηθεί δια μέσου νομίμων ή παράνομων επιχειρηματικών δράσεων, δωρεών ή μέσω των σχέσεων που αναπτύσσουν με κράτη ή κρατικούς δρώντες. Αυτά δύνανται να στρατολογήσουν και να εξοπλίσουν τις ομάδες τους ξεχωριστά. Μάλιστα, ορισμένα από αυτά παραμένουν εν υπνώσει, μέχρις ότου σχεδιαστεί μια συγκεκριμένη επιχείρηση.

Επίσης, η χρήση sleepers (ανενεργών –κοιμώμενων επιχειρησιακών) καθιστά μια οργάνωση σαφώς πιο αποτελεσματική. Αυτοί ενημερώνονται για τα καθήκοντά τους λίγο πριν την επιχείρηση. Είναι πιθανόν να γνωρίζουν μόνο αυτό που χρειάζονται, καθώς η πληροφορία είναι αυστηρά διαμερισματοποιημένη [135]

6.4 Πειρατεία

Η Διεθνής Υπηρεσία Ναυτιλίας (IMB) ορίζει την πειρατεία ως : *«μια πράξη επιβίβασης ή απόπειρας επιβίβασης σε πλοίο με την εμφανή πρόθεση της διάπραξης κλοπής ή οποιουδήποτε άλλου εγκλήματος και με την εμφανή πρόθεση ή ικανότητα χρήσης βίας στη διάπραξη αυτής.»* [136]

Ο ορισμός αυτός επιτρέπει τρόπον τινά να χαρακτηρισθούν σχεδόν τα πάντα ως πράξη πειρατείας. Επίσης, σύμφωνα με το «Janes intelligence review» η θαλάσσια τρομοκρατία συνιστά : *«την ηθελημένη δημιουργία και εκμετάλλευση του φόβου μέσω απειλής βίας ή χρήσης βίας στον τομέα της ναυτιλίας, με στόχο την πολιτική αλλαγή.»*

Η διάκριση μεταξύ πειρατείας και ναυτικής τρομοκρατίας είναι δυσχερής τουλάχιστον όσον αφορά σε τρεις παραμέτρους: τους σκοπούς, τα μέσα και τις επιπτώσεις. Όσον αφορά στους σκοπούς, η πειρατεία καθοδηγείται κυρίως από το οικονομικό κέρδος, ενώ η τρομοκρατία από πολιτικά κίνητρα. Ως προς τα μέσα, οι πειρατές συνήθως διαθέτουν συγκεκριμένες-απλουστευμένες τακτικές και ικανότητες, ενώ οι τρομοκράτες πιο εξεζητημένες. Τέλος, όσον αφορά στα αποτελέσματα η πειρατεία περιορίζεται σε επίπεδο τακτικής, ενώ η τρομοκρατία επιδιώκει συνήθως ένα στρατηγικό αποτέλεσμα.[137]

Εντούτοις, ένα άσχημο σενάριο θέλει τους πειρατές να εξελίσσονται σε δρώντες της διεθνούς τρομοκρατίας. Η τρομοκρατία στη θάλασσα θα μπορούσε να λάβει πολλές μορφές : απευθείας επιθέσεις σε στρατιωτικά ή εμπορικά πλοία όπως εκείνη στις 6 Οκτωβρίου 2002 στο Λίμπουργκ, με τους ομήρους από σκάφη αναψυχής να χρησιμοποιούνται ως διαπραγματευτικά όπλα για τους τρομοκράτες και τα πλοία που τελούν υπό πειρατεία ως επιπλέοντα όπλα. Τα τρομοκρατικά δίκτυα θα μπορούσαν επίσης να χρησιμοποιήσουν τα οικονομικά οφέλη της πειρατείας για να χρηματοδοτήσουν τις δραστηριότητές τους παγκοσμίως. [138]

Οι παραπάνω χαρακτηρισμοί θα μπορούσαν όμως να χαρακτηριστούν απλοϊκοί γιατί στην πραγματικότητα δεν υπάρχει ξεκάθαρη διάκριση μεταξύ πειρατείας και ναυτικής τρομοκρατίας.

Παρουσιάζουν μία περίπλοκη αλληλουχία πειρατείας και τρομοκρατίας. Ορισμένες οργανώσεις βρίσκονται στη γκρίζα ζώνη μεταξύ πειρατείας και τρομοκρατίας αυτές περιλαμβάνουν αρκετές «αποσχιστικές τρομοκρατικές οργανώσεις», όπως οι LTTE, GAM, ASG, όπως και υπερεθνικές τρομοκρατικές οργανώσεις όπως οι Jamaat Islamiya και Αλ Κάιντα.

Ως γνωστό, η Αλ Κάιντα επιθυμεί τη διατάραξη του θαλάσσιου εμπορικού συστήματος που συνιστά τη ραχοκοκαλιά της σύγχρονης παγκόσμιας οικονομίας και θα χρησιμοποιούσε οποιοδήποτε πυρηνικό ή ραδιολογικό μηχανισμό εάν ερχόταν στα χέρια της σε ένα λιμάνι στενό ή θαλάσσια οδό που θα κατείχε ένα ρόλο κλειδί στο διεθνές εμπόριο.

Παρά τη σύλληψη επιχειρησιακών και σχεδιαστών επιθέσεων της Αλ Κάιντα οι έρευνες αποκάλυψαν ένα τρομοκρατικό δίκτυο το οποίο είναι ευρύτερα από τι θεωρείτο μέχρι πρότινος και είναι ικανό να διεξάγει βομβιστικές και άλλου είδους επιθέσεις κατά ναυτικών στόχων. Μάλιστα μέλη της Jamaat Islamiya που είχαν συλληφθεί, παραδέχτηκαν ότι σχεδίαζαν επιθέσεις σε νευραλγικές εγκαταστάσεις στη Σιγκαπούρη συμπεριλαμβανομένων και των διυλιστηρίων πετρελαίου.

6.5 Συμπεράσματα:

Επιγραμματικά, οι ακόλουθες διαπιστώσεις-παραδοχές φαίνεται να επιβεβαιώνουν τη μετεξέλιξη της τρομοκρατίας προς ένα μοντέλο δικτυακού πολέμου:

- Όλο και μεγαλύτερος αριθμός τρομοκρατικών οργανώσεων υιοθετεί δικτυακές μορφές οργάνωσης και βασίζεται στην τεχνολογία της πληροφορίας για να υποστηρίξει τις δομές αυτές.
- Οι νεότερες οργανώσεις (όσες ιδρύθηκαν τις δεκαετίες 80-90) είναι περισσότερο δικτυακές από τις παραδοσιακές οργανώσεις.
- Αναδύεται θετικός συσχετισμός μεταξύ της δραστηριότητας μιας οργάνωσης και του βαθμού υιοθέτησης μιας δικτυακής δομής.
- Η τεχνολογία της πληροφορίας είναι εξίσου πιθανό να χρησιμοποιείται για οργανωτική υποστήριξη όσο και για επιθετικές πράξεις.
- Η πιθανότητα οι νέοι στρατολογηθέντες να είναι εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες συνεπάγεται ότι οι τρομοκρατικές οργανώσεις θα είναι όλο και περισσότερο δικτυακής μορφής και φιλικές προς τους υπολογιστές απ' ό,τι σήμερα. [139]

Σε έναν όχι και τόσο μακρινό κόσμο, η ισχύς εμφανίζεται πλέον ότι μεταφέρεται σε μη κρατικούς δρώντες που δύνανται να οργανωθούν σε εξαπλωμένα δίκτυα πολύ πιο εύκολα απ'ό,τι οι εθνικοί

–κρατικοί δρώντες που ακολουθούν ιεραρχικές δομές. Οι συνδυασμοί «διαδικτυακών» υπερεθνικών εγκληματικών οργανώσεων (cartel, τρομοκρατών, συμμοριών και άλλων, που εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες της νέας τεχνολογίας φαίνεται ότι οδηγούν προς τη δημιουργία νέων μορφών σύγκρουσης, τις οποίες η σημερινή κρατική οντότητα δεν είναι προετοιμασμένη να αντιμετωπίσει.

Ποιος όμως είναι ο καλύτερος τρόπος καταπολέμησης των δικτύων και δη της Αλ Κάιντα; Σύμφωνα με τον David Arquilla, δεν υπάρχει θέση για την αποτροπή. Στην περίπτωση αυτή, προτείνει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή σε «μη στρατιωτικές στρατηγικές έναντι μη κρατικών δρώντων και πιο συγκεκριμένα την εμπλοκή δρώντων που ανήκουν στην κοινωνία των πολιτών, ως συνομιλητών της ειρήνης.» Θεωρεί ότι οι ΜΚΟ βρίσκονται στη μοναδική θέση να σεβαστούν και τις δύο πλευρές.

Οι Arquilla και Ronfeldt προτείνουν τη θεωρία της «νοοπολιτικής»(noopolitik), η οποία εμπνέεται από τον Teilhard de Chardin και τη «νοόσφαιρα» ή σφαίρα της συνείδησής του. « Η «νοοπολιτική» είναι η εξωτερική πολιτική για την εποχή της πληροφόρησης, η οποία δίνει έμφαση στην πρωτοκαθεδρία των ιδεών, των αξιών, των κανόνων, των νόμων και της ηθικής και θα μπορούσε να λειτουργήσει μέσω της ήπιας ισχύος[140].»

Αυτό όμως θα πρέπει να γίνεται παράλληλα και με άλλες πράξεις σημειώνει ο Ronfeldt: « Όσο περισσότερο οι ΗΠΑ χρησιμοποιούν αδιακρίτως στρατιωτική δύναμη, τόσο δυσκολότερο είναι να δημιουργήσουν ένα δίκτυο συνεργασίας εναντίον των μη κρατικών δρώντων γεγονός που συνιστά τη μεγαλύτερη πρόκληση του πολέμου κατά της τρομοκρατίας.» [141]

“In the future war, war will not be waged by armies but by groups whom today we call terrorists, guerillas, bandits and robbers, but who will undoubtedly hit on more formal titles to describe themselves.”

Martin van Creveld

“The transformation of war”, 1991

Κεφάλαιο 7: Επίλογος

Δεδομένων των αλλαγών που παρουσιάζονται στην τρομοκρατία με το πέρας του Ψυχρού Πολέμου, δηλαδή της εμφάνισης νέων δρώντων, νέων τεχνολογιών και νέων τακτικών, ταυτοποιούνται ορισμένες νέες τάσεις που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως τμήμα μιας «νέας» τρομοκρατίας.

Όπως έχει υποστηριχθεί και εντοπισθεί με την παρούσα εργασία, τρία είναι τα βασικότερα χαρακτηριστικά – τάσεις που δικαιολογούν την εμφάνιση ενός νέου «είδους τρομοκρατίας». Το πρώτο είναι μια αλλαγή στη δομή οργάνωσης των διαφόρων κινημάτων- ομάδων σε συνδυασμό με μια ιδεολογική μεταστροφή. Ενώ η παραδοσιακή τρομοκρατία ακολουθούσε μια συγκεκριμένη ιεραρχική δομή και είχε ως επί τω πλείστω συγκεκριμένη (εθνική) εδαφική βάση, πλέον γίνεται λόγος για αποκεντρωμένα δίκτυα, στο ύψος των συνδικάτων του οργανωμένου εγκλήματος, που δρουν σε υπερεθνικό επίπεδο ακολουθώντας μια τακτική πυραμίδας, για τα οποία η έννοια του έθνους κράτους δεν δρα περιοριστικά και τα οποία δεν διστάζουν να συνεργαστούν με τους

λοιπούς εγκληματικούς κλάδους για να επιτύχουν τους στόχους τους.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, παρατηρείται μια επανεμφάνιση του θρησκευτικού φανατισμού, ο οποίος όμως λειτουργεί ως πυροκροτητής ή ως πρόκληση στις εκάστοτε πολιτικές διεκδικήσεις που δεν διαφοροποιούνται σε μεγάλο βαθμό από αυτές του παρελθόντος (εθνικές-οικονομικές-κοινωνικές). Ένα διαφορετικό στοιχείο είναι ο βαθμός του φανατισμού, ο πρωτοφανής ρυθμός εξάπλωσής του, καθώς και το γεγονός ότι βρίσκει παγκοσμίως εύφορο έδαφος που διευκολύνει στη διείσδυσή του σε όλα τα κοινωνικά στρώματα. Το φανατικό θρησκευτικό κίνητρο είναι το κατεξοχήν χαρακτηριστικό του σύγχρονου τρομοκράτη, καθώς δημιουργεί *«ριζικά διαφορετικά αξιακά συστήματα, νομιμοποιητικούς μηχανισμούς, έννοιες ηθικής και παγκόσμια προοπτική σε σχέση με τον κοσμικό αντίποδα»*[142]

Τρίτο χαρακτηριστικό είναι η τυφλή βία. Πλέον, έχει εκλείψει η όποια διάκριση μεταξύ αμάχων και αθώων πολιτών. Κυρίως στην περίπτωση της «νομιμοποιημένης στα μάτια του θεού βίας», όπως την αντιλαμβάνονται οι εξτρεμιστές τρομοκράτες που υπηρετούν τη θρησκευτικά εμπνεόμενη τρομοκρατία, δεν γίνεται διάκριση των αθώων, άπαξ και εξυπηρετείται ο απώτερος στόχος. Στο εν λόγω πλαίσιο, εμπίπτει και η πεποίθηση- φόβος για χρήση από τους νέους τρομοκράτες μη συμβατικών όπλων εναντίον αστικών πληθυσμών, δεδομένου του αντίκτυπου που θα είχε μια τέτοια επίθεση. Κατά τον Hoffman οι παρακάτω λόγοι αιτιολογούν την αυξανόμενη φονικότητα:

- Η απευαισθητοποίηση των ΜΜΕ και του κοινού ενώπιον της τρομοκρατικής βίας, ωθεί τους τρομοκράτες στο να επιχειρούν πιο δραματικές και καταστροφικές επιθέσεις προκειμένου να επιτύχουν την προσοχή που αποζητούν
- Οι τρομοκράτες έχουν μάθει από το παρελθόν και έχουν βελτιώσει τακτικές και οπλοστάσιο
- Η «κρατική χορηγία» εξακολουθεί να υφίσταται προσφέροντας στους τρομοκράτες εκπαίδευση, υλικοτεχνική υποστήριξη και τα μέσα για αγορά νέων και πιο θανατηφόρων όπλων
- Οι θρησκευτικά εμπνεόμενοι τρομοκράτες θεωρούν την τρομοκρατία ως θείο καθήκον και αναζητούν θρησκευτικές δικαιολογίες για την άσκηση βίας εις βάρος μιας διευρυμένης κλίμακας αντιπάλων (οιουδήποτε αντιτίθεται στην πίστη τους)
- Οι ερασιτέχνες είναι δύσκολο να εντοπιστούν και να προληφθεί η δράση τους και απουσιάζει μια κεντρική αρχή που να θέτει όρια στη συμπεριφορά τους
- Οι επαγγελματίες τρομοκράτες έχουν τεχνογνωσία και εξειδικευμένες ικανότητες.[143]

Δύο περαιτέρω χαρακτηριστικά της «Νέας Τρομοκρατίας» είναι τα παρακάτω. Το πρώτο και κύριο είναι η χρήση των τεχνολογιών πληροφοριών. Μέσω του Διαδικτύου, είναι πλέον εφικτή όχι μόνο

η οργάνωση ενός χτυπήματος, αλλά και η απόκτηση κάθε είδους χρήσιμης πληροφορίας εύκολα, γρήγορα και, το κυριότερο, με τον ελάχιστο κίνδυνο εντοπισμού από τις αρχές. Ένα άλλο χαρακτηριστικό θα μπορούσε να είναι η απουσία άμεσων αιτημάτων, μια ενδεχόμενη ικανοποίηση των οποίων θα απέτρεπε το τρομοκρατικό χτύπημα. Κατά τις δεκαετίες του '70 και του '80 μια τρομοκρατική πράξη (αεροπειρατεία, όμηροι κ.τ.λ.) είχε συγκεκριμένα αιτήματα, όπως την ελευθέρωση φυλακισμένων ή την αναγνώριση ανεξαρτησίας μιας εθνικής ομάδας. Αντίθετα σήμερα, υπάρχει ένας απροσδιόριστος στόχος (π.χ εγκαθίδρυση ενός παγκόσμιου Χαλιφάτου, εκδίωξη των Σταυροφόρων), ο οποίος μπορεί να τύχει οποιασδήποτε ερμηνείας, τόσο από τον επιτιθέμενο όσο και από τον αποδέκτη της επίθεσης. Ο W.Laqueur αναφέρει χαρακτηριστικά : « η νέα τρομοκρατία έχει εντελώς διαφορετικό χαρακτήρα, επιδιώκοντας όχι ξεκάθαρα καθορισμένα πολιτικά αιτήματα, αλλά την καταστροφή της κοινωνίας και την εκμηδένιση ευρέων πληθυσμιακών τμημάτων.»[144]

Πέρα όμως από το αξίωμα των υποστηρικτών της θεωρίας της «νέας τρομοκρατίας» ότι η λήξη του Ψυχρού Πολέμου τροποποίησε ουσιαστικά το φαινόμενο, έχει αποδειχθεί ότι τα βασικά χαρακτηριστικά της τρομοκρατίας έχουν παραμείνει αμετάβλητα. Αυτό γίνεται εμφανές κυρίως ως προς το ζήτημα των κινήτρων. Ένα κύριο χαρακτηριστικό της νέας τρομοκρατίας είναι αυτό του θρησκευτικού παρονομαστή. Εντούτοις, όπως έχει υποστηριχθεί και πιο πάνω, και το χαρακτηριστικό αυτό δεν απουσίαζε στις παραδοσιακότερες εκφράσεις του φαινομένου.

Επίσης, ως προς το ζήτημα της υπερεθνικής φύσης και δομής, είναι δυνατόν να υποστηριχθεί ότι πολλές παραδοσιακές επαναστατικές οργανώσεις, είχαν προσχωρήσει σε μια υπερεθνική, εμπνεόμενη από το μαρξισμό, ιδεολογία και άλλες, όπως η PLO, λειτουργούσαν ως ένα δίκτυο χωρίς επίσημη κεντρική αρχή. Το επιχείρημα της αλόγιστης βίας, κυρίως όσο έχει να κάνει με την πιθανότητα χρήσης όπλων μαζικής καταστροφής φαίνεται ότι διατηρεί την ισχύ του, αλλά δεν πρέπει να αμελεί κανείς ότι πρόκειται για ένα υποθετικό σενάριο και ότι οι τρομοκράτες έχουν να ξεπεράσουν αντικειμενικές δυσκολίες για την απόκτηση και χρήση τέτοιας τεχνολογίας. Μάλιστα, οι επιθέσεις της Αλ Κάιντα αποδεικνύουν ότι οι παραδοσιακές τρομοκρατικές τεχνικές (π.χ αεροπειρατεία) με ορισμένες τροποποιήσεις σε επίπεδο τακτικής, εξακολουθούν να υφίστανται.

Ανεξαιρέτως όμως των όποιων καινούργιων χαρακτηριστικών της τρομοκρατίας, γίνεται αντιληπτό ότι η τρομοκρατία συνιστά μια τεχνική που μπορεί να προσαρμοστεί ανάλογα με τις περιστάσεις και τις χρονικές συγκυρίες, ενώ παράλληλα κατορθώνει να διατηρεί τη δυναμική της ως πολλαπλασιαστής ισχύος, χρησιμοποιώντας τον παράγοντα του φόβου. Ο τρόπος με τον οποίο έχει εξελιχθεί η διεθνής τρομοκρατία, αποδεικνύει ότι κύριος άξονας παραμένει και θα εξακολουθεί να παραμένει η επιθυμία της αλλαγής των υφιστάμενων κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών συνθηκών μέσω της βίας ή της απειλής χρήσης βίας. Παρόλο λοιπόν που τα κίνητρα, οι

στρατηγικές και οι τακτικές έχουν εξελιχθεί, όλοι ανεξαιρέτως οι τρομοκράτες διατηρούν τον ίδιο στόχο που δεν είναι άλλος από την ανατροπή και την επιτάχυνση των αλλαγών.

Οι τρομοκρατικές οργανώσεις συνεπώς, δεν γίνεται να λειτουργήσουν ανεξάρτητα από το διεθνές περιβάλλον και κατ'επέκταση επηρεάζονται από τις αλλαγές σε αυτό. Η άνοδος του θρησκευτικού εξτρεμισμού (φονταμεταλισμού) και του εθνικισμού ήταν μια αντίδραση στις αλλαγές που ακολούθησαν το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Το κενό εξουσίας, η αυξημένη πρόσβαση σε πολεμικό υλικό και στα οπλοστάσια μαζικής καταστροφής της πρώην ΕΣΣΔ, οι συνεχιζόμενες αδικίες στη Μέση Ανατολή σε συνδυασμό με την πρωτοφανή ανάπτυξη στις νέες τεχνολογίες και τη διαφοροποίηση στο παγκόσμιο οικονομικό –εμπορικό σύστημα, ήταν οι παράγοντες που πυροδότησαν το μηχανισμό των νέων εξελίξεων και ανατροπών στο διεθνές περιβάλλον ασφαλείας και τροφοδότησαν το φαινόμενο της διεθνούς τρομοκρατίας που έως τότε δεν συνιστούσε σημαντική απειλή για τα κράτη και το διεθνές σύστημα. Συμπεραίνεται δηλαδή, ότι το ίδιο το διεθνές σύστημα, και πιο συγκεκριμένα οι υφιστάμενες σε αυτό παθογένειες, «γέννησε» το φαινόμενο που το απειλεί.

Ακριβώς αυτό το γεγονός, ότι τα κυριότερα αίτια που προκαλούν την τρομοκρατία εντοπίζονται στο ίδιο το σύστημα ενισχύει και την άποψη ότι το φαινόμενο θα εξακολουθήσει να υφίσταται, δεδομένου ότι ποτέ δεν θα πάψουν να υφίστανται εντάσεις και συγκρούσεις στο διεθνές σύστημα. Η τρομοκρατία, πράγματι, μπορεί να «ανθίσει» στη βάση της όποιας ακραίας ιδεολογίας, θρησκείας ή πολιτισμικού –αξιακού συστήματος.

Μπορεί επί του παρόντος να κυριαρχεί το ισλαμιστικό τρομοκρατικό μοντέλο στη διεθνή τρομοκρατία, αυτό όμως είναι δυνατόν να αλλάξει στο μέλλον, δεδομένου ότι αλλάζουν οι παγκόσμιες εξελίξεις και όπως και στο παρελθόν η όποια τρομοκρατική εκστρατεία ακολουθώντας την επικαιρότητα, φυσικά ολοκληρώνεται. Οι αλλαγές στα διεθνή γεγονότα και στα ζητήματα αρχών και αξιών θα καθορίσουν τις όποιες διαφοροποιήσεις στα κίνητρα της διεθνούς τρομοκρατίας, όπως έγινε και με την εμφάνιση του ριζοσπαστικού Ισλάμ, μετά την κατάρρευση του Κομμουνισμού.

Θα μπορούσε λοιπόν να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι παρά τους όποιους νεωτερισμούς στο φαινόμενο της τρομοκρατίας από τη λήξη της Ψυχροπολεμικής περιόδου, η διάκριση μεταξύ παραδοσιακής και νέας τρομοκρατίας είναι ζήτημα οπτικής. Τα κατεξοχήν χαρακτηριστικά της τρομοκρατίας, το ό,τι δηλαδή έχει συγκεκριμένο σκοπό και σχεδιασμό, πολιτικούς στόχους και κίνητρα, το ό,τι χρησιμοποιεί βία ή την απειλή αυτής πλήττοντας τους όποιους στόχους της αδιακρίτως, αποζητώντας τον ευρύτερο αντίκτυπο, εκ των πραγμάτων δεν έχουν αλλάξει. Φαίνεται λοιπόν ότι ενώ έχουν αλλάξει τα μέσα, οι τακτικές και η εκδήλωση του φαινομένου, τουλάχιστον

έως ένα βαθμό, η παραδοσιακή τρομοκρατία παραμένει παρούσα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική (Βιβλίο)

Μπόση Μ., 2004, Αντιτρομοκρατική Νομοθεσία, Ελλάδα και Διεθνές Περιβάλλον, Εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή

Μπόση Μ., 1999« Ζητήματα Ασφαλείας στη Νέα Τάξη Πραγμάτων», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Συμεωνίδου-Καστανίδου Ελισάβετ, Οργανωμένο έγκλημα και τρομοκρατία, σύγχρονες εξελίξεις στην ευρωπαϊκή και ελληνική έννομη τάξη Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη

Αλαίν Ντε Μπενουά, Ρόμπερτ ντε Χερτ, 1987: Τρομοκρατία το αληθινό πρόβλημα δεν τέθηκε ποτέ- Ελεύθερη Σκέψις, Αθήνα

Ελληνική (Άρθρα σε περιοδικά-εφημερίδες)

Ευθυμιόπουλος Μ.Π, «Αξιολογώντας το πλαίσιο λειτουργίας του ΝΑΤΟ στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας», περιοδικό Άμυνα και Διπλωματία, Ιούλιος 2008.

Καπραβέλος Ε., Διεθνής Τρομοκρατία, Αίτια, Ερμηνείες, Συνέπειες, Περιοδικό ΕΛΕΣΜΕ, Τεύχος 13

Μάζης Ιωάννης Θ. , «Τα αίτια της τρομοκρατίας και οι δυνατότητες αναίρεσής τους» Γεωστρατηγική , Τεύχος 7 Ιανουάριος - Απρίλιος 2005

Μπόση Μ. «Η Ελλάδα και ο Πόλεμος», Διάλογοι για την 11η Σεπτεμβρίου, ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 07/09/2008

Ριζοσπάστης Πολιτική, 21 Νοέμβρη 2008

Ελληνική (Ηλεκτρονικές πηγές)

Ο ρόλος των ηγετών, των υπερδυνάμεων, της διπλωματίας, Ο ΟΗΕ, οι ηγέτες και η προπαγάνδα ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 10/01/2009

http://archive.enet.gr/online/online_obj?pid=243&tp=T&id=17385068

Η ΦΤΩΧΕΙΑ, ΦΥΤΩΡΙΟ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ Research Institute for European and American Studies

http://www.rieas.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=497:2009-05-28-08-53-17&catid=34:political-articles-in-greek-&Itemid=

Μούσης Ν, Ευρωπαϊκή Ένωση: δίκαιο, οικονομία, πολιτικές. Ευρωπαϊκή πολιτική ασφαλείας και άμυνας

http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/2/3/index.tkl?lang=gr&all=1&pos=107&s=1&e=10

Επίσημη ιστοσελίδα Υπ.Εξωτερικών, Καταπολέμηση της τρομοκρατίας

http://old.mfa.gr/greek/foreign_policy/organizations/un/fightter.html

Ανακοινωθέν Τύπου. 2781 η συνεδρίαση του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, Βρυξέλλες 2007.

[5922/07./www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/.../664063el.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/.../664063el.pdf)

Συμπεράσματα της Προεδρίας. Βρυξέλλες, 4-5 Νοεμβρίου 2004. Παράρτημα 1, 14292/1/04 REV 1.www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/.../664063el.pdf

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Δημόσια Ακρόαση σχετικά με την Απόφαση Prum, www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/.../664063el.pdf -

Ξενόγλωσση (Βιβλίο)

Cettina N. ,2001, Terrorisme l'histoire de sa mondialisation, L. Harmattan

Harvey W. Kushner, 2003, Encyclopedia of Terrorism, Sage Publications

Wilkinson P., 2000:Terrorism versus Democracy. The liberal State Response.London :Franck Cass

Wilkinson, P. 1977, Terrorism and the Liberal State, London Macmillan

Gerges F., 2005. The Far Enemy, Why Jihad went Global, Cambridge University Press

Fukuyama F., "History and September 11". In Booth, k & Dunne T Worlds in Collision, Terror and the Future of Global Order, Palgrave Mac Millan

Bergen P.L., The Osama Bin Laden I know, An oral History of Al Qaeda's leader, Cambridge University Press,

Gunaratna R., 2002. Inside Al Qaeda, Global Network of Terror, Berkley Books

W.Laqueur The New Terrorism,2002 Fanaticism and the Arms of Mass Destruction, Phoenix Press, London

Lutz, JM &Lutz BJ,2004.Global Terrorism London, Routledge

O'Neill, B.E., Insurgency and Terrorism, From Revolution to Apocalypse, Manas Publications

Lutz, JM &Lutz BJ, Terrorism, Origins and Evolution. New York Palgrave Macmillan

Jessica Stern,2003, Terror in the name of God, Why Religious Militants Kill, Harper Collins, New York

Lia B.,2005 Globalisation and the Future of Terrorism, Patterns and Predictions, Routledge

Hall Gardner, 2005 American global Strategy and the "War on Terrorism", Ashgate

Harmon C.C,2000.Terrorism Today Franck Cass

Kepel G. , 2004Jihad, the Trail of Political Islam , I.B Tauris

Wilkinson P, Terrorist Targets and Tactics: New Risks to World Order. Conflict studies Research Institute for the Study of Conflict and Terrorism

Hoffman Bruce, 1998Inside Terrorism London, St Andrews

Hoffman, B. Inside Terrorism. Columbia University PressNew York

Carlton D. The West's Road to 9/11, Resisting, Appeasing and Encouraging Terrorism since 1970, Palgrave Macmillan,

Gurr N. & Cole B, 2005, The new Face of Terrorism, Threats from Weapons of Mass Destruction I.B Tauris

Fraser Cameron,"US foreign Policy after the cold War Global Hegemon or Reluctant Sheriff,

John Arquilla και David Ronfeldt, 2001.Networks and Netwars, The future of terror,crime and militancy RAND

Ξενόγλωσση (Άρθρα)

Cronin A.K,2003 “Behind the Curve, Globalization and International Terrorism”, International Security, 27

Mayntz, R 2004, “Organizational Forms of Terrorism: Hierarchy, Network, or a type sui generis? Koln: Max Planck Institute for the Study of Societies, σελ 11.

Mc Allister B., “Al Qaeda and the Innovative Firm:Demythologizing the Network” Studies in Conflict and Terrorism, 27 2005,σελ 302

Mishal S.&Rosenthal M., “Al Qaeda as a Dune Organisation: Towards a Typology of Islamic Terrorist Organisations” Studies in Conflict and Terrorism, 28 2005,

Linden, Edward V.,“What is Terrorism?”: ed. Focus on Terrorism 8, κεφ. 2, σελ. 23-32.

Simon S. and Benjamin D, 2000, “America and the New terrorism” Survival σελ 66

Hough M, “International Terrorism: Drivers, Trends and Prospects” The Emirates Occasional Paper No 56, The Emirates Center for Strategic Studies and Research.

Hough M, “New Terrorism or new perceptions? Some observations regarding changing views on terror”, Strategic Review for Southern Africa, November 2005, σελ1-11

Medd R. &Golstein F., International Terrorism on the eve of a New Millenium, Studies in Conflict and Terrorism, 20 p. 282

Bruce Hoffman, TERRORISM AND WMD:SOME PRELIMINARY HYPOTHESES, The Nonproliferation Review/Spring-Summer 1997

Major Frederick Chaw, “Piracy, maritime terrorism and regional interests”, Geddes Papers 2005, σελ.75

Ξερόγλωσση (Συλλογικός Τόμος)

Wade L., Terrorism and the Internet : Resistance in the Information Age. In Clarke D., Technology and Terrorism, Transaction Publishers

Drawing the line between piracy and maritime terrorism”, Janes Intelligence Review, September 2004

J.Arquilla, David Ronfeldt, Micele Zanini, Countering the New Terrorism, Networks, Netwar and Information Age Terrorism, σελ 48

John Arquilla και David Ronfeldt, Networks and Netwars, The future of terror,crime and militancy,σελ.100

Ξενόγλωσση (Άρθρα σε Διεθνή Συνέδρια)

De Vries Gijs, "The fight against terrorism-Five years after 9/11" Presentation by Gijs de Vries, EU Counter-Terrorism Coordinator, Annual European Foreign Policy Conference, London school of Economics & King's College London, 30 June 2006

Ξενόγλωσση (Άρθρα Εφημερίδων)

Concord Tribune 15 June 2006, "The New GM Strategy", p.10.

Schwarzer Neonazi-Block alarmiert Polizei und Politik, der Spiegel, 15 May 2008

Ξενόγλωσση (Ηλεκτρονικές Πηγές)

Mark Burgess, A Brief History of Terrorism, Center for Defense Information

Guy Perville, 2000, Le terrorisme urbain dans la guerre d'Algerie, «Η αστική τρομοκρατία στον πόλεμο της Αλγερίας» http://guy.perville.free.fr/spip/article.php3?id_article=66

Vennemann Nicola "Country Report on the EU" στο Terrorism as a Challenge for National and International Law: Security versus Liberty?, Walter Christian, Vöneky Silja, Röben Volker, Schorkopf

Frank, Springer, Berlin, Heidelberg, New York, Barcelona, Paris, Tokyo, Hongkong, Mailand 2004,

www.europa.eu.int/comm/justice_home/news/terrorism/documents/concl_council_21sep_en.pdf

Early History of Terrorism, <http://Terrorism-Research.com> United Nations. 2005-03-21. Archived from the original on 2007-04-27.

UN REFORM 21 MARCH 2005, New York City, / <http://web.archive.org/web/20070427012107/http://www.un.org/unifeed/script.asp?scriptId=73>

COUNCIL FRAMEWORK DECISION, 13 June 2002, on combating terrorism/ <http://www.statewatch.org/news/2002/jul/frameterr622en00030007.pdf>

http://www.tkb.org/documents/Downloads/NCTC_Report.pdf

Academic Consensus Definition of "Terrorism," Schmid 1988, United Nations website.

Dagmar de Mora-Figueroa, Η απάντηση του NATO στην τρομοκρατία /
<http://www.nato.int/docu/review/2005/issue3/greek/art1.html>

Christopher Bennett, Aiding America/ <http://www.nato.int/docu/review/2001/0104-01.htm>

NATO's military concept for defence against terrorism/
<http://www.nato.int/ims/docu/terrorism.htm>

Francis Pisani, "How to fight the terror networks", Monde Diplomatique/
<http://mondediplo.com/2002/06/02networks>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Thuggee>

<http://www.southerncrossreview.org/13/genoa.htm>

Fr.Marelli UNICRI Organised Crime and Terrorism : Dancing Together
members.lycos.co.uk/ocnewsletter/SGOC0903/marelli.pdf

Piracy in Somalia Threatening global trade, feeding local wars, Roger Middleton,
<http://www.chathamhouse.org.uk/files/122003>

The European Union Counter-Terrorism Strategy, Justice and Home Affairs council
Meeting, Brussels 1 December
2005./www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/JHA,1-2.12.05.pdf

E.U Network of Independent Experts in Fundamental Rights "The balance between
freedom and security in the response by the European Union and its Member States to
the terrorist threats" 31 March 2003 σελ.20 -24/
http://ec.europa.eu/justice_home/cfr_cdf/doc/obs_thematique_en.pdf

Ely Karmon ,Hizballah and the Anti-globalization Movement: A New
Coalition?www.ict.org.il/.../Default.aspx

-
- [1] N.Cettina, Τρομοκρατία και η διεθνοποίηση αυτής, Εισαγωγή σελ 11
- [2] Mark Burgess, A Brief History of Terrorism, Center for Defense Information
- [3] Harvey W. Kushner, 2003 Encyclopedia of Terrorism, Sage Publications σελ.360
- [4] Harvey W. Kushner, ό.π., σελ 360
- [5] Early History of Terrorism, <http://Terrorism-Research.com>
- [6] *United Nations*. 2005-03-21. *Archived from the original on 2007-04-27*.
<http://web.archive.org/web/20070427012107/http://www.un.org/unifeed/script.asp?scriptId=73>
- [7] <http://www.statewatch.org/news/2002/jul/frameterr622en00030007.pdf>
- [8] http://www.tkb.org/documents/Downloads/NCTC_Report.pdf
- [9] Academic Consensus Definition of "Terrorism," Schmid 1988, United Nations website.
- [10] Linden, Edward V. "What is Terrorism?": ed. Focus on Terrorism 8, κεφ. 2, σελ. 23-32.
- [11] ΑΛΑΙΝ ΝΤΕ ΜΠΕΝΟΥΑ, ΡΟΜΠΕΡΤ ΝΤΕ ΧΕΡΤ, 1987: Τρομοκρατία το αληθινό πρόβλημα δεν τέθηκε ποτέ- Αθήνα Ελεύθερη Σκέψις, σελ. 35-36
- [12] ΑΛΑΙΝ ΝΤΕ ΜΠΕΝΟΥΑ, ΡΟΜΠΕΡΤ ΝΤΕ ΧΕΡΤ , ό.π. σελ. 37-40
- [13] Harvey W. Kushner, ό.π. , σελ.361
- [14] Simon S. and Benjamin D, 2000, "America and the New terrorism" Survival σελ 66
- [15] Mayntz, R 2004, "Organizational Forms of Terrorism: Hierarchy, Network, or a type sui generis? Koln: Max Planck Institute for the Study of Societies, σελ 11.
- [16] N.Cettina , Τρομοκρατία και η διεθνοποίηση αυτής, Εισαγωγή σελ 16
- [17] N.Cettina , ό.π., σελ 18
- [18] N.Cettina , ό.π, σελ 18-20
- [19] W.Laqueur, The New Terrorism, Fanaticism and the Arms of Mass Destruction , Phoenix Press σελ.5
- [20] Harvey W. Kushner, ό.π., σελ.363
- [21] Patterns of Global Terrorism ,2003
- [22] Wilkinson P., 2000:Terrorism versus Democracy. The liberal State Response.London :Franck Cass ,σελ 10
- [23] Hough M, "International Terrorism: Drivers, Trends and Prospects" The Emirates Occasional Paper No 56, The Emirates Center for Strategic Studies and Research.
- [24] Wilkinson, P. 1977 Terrorism and the Liberal State..London Macmillan, σελ 174
- [25] Hough M, "New Terrorism or new perceptions? Some observations regarding changing views on terror", Strategic Review for Southern Africa, November 2005, σελ1-11
- [26] W.Laqueur The New Terrorism, Fanaticism and the Arms of Mass Destruction p.10-12, Phoenix Press
- [27] <http://en.wikipedia.org/wiki/Thuggee>
- [28] Lutz, JM &Lutz BJ,2004 Global Terrorism London Routledge σελ. 118-119
- [29] W.Laqueur, ό.π.σελ.16-19
- [30] W.Laqueur, Guerilla Warfare Κεφάλαιο: Ο 20ος αιώνας -Μεταξύ δυο παγκοσμίων πολέμων
- [31] Guy Perville «Η αστική τρομοκρατία στον πόλεμο της Αλγερίας»
http://guy.perville.free.fr/spip/article.php3?id_article=66
- [32] W.Laqueur The New Terrorism, Fanaticism and the Arms of Mass Destruction, Phoenix Press σελ23
- [33] O'Neill, B.E., Insurgency and Terrorism, From Revolution to Apocalypse, Manas Publications σελ 37
- [34] Lutz, JM &Lutz BJ, Terrorism, Origins and Evolution. New York Palgrave Macmillan p 99
- [35] Medd R. &Golstein F., International Terrorism on thw eve of a New Millenium, Studies in Conflict ant Terrorism, 20 p. 282

- [36] W.Laqueur The New Terrorism, Fanaticism and the Arms of Mass Destruction p.127, Phoenix Press
- [37] Bruce Hoffman, TERRORISM AND WMD:SOME PRELIMINARY HYPOTHESES, *The Nonproliferation Review/Spring-Summer 1997*
- [38] **Ο ρόλος των ηγετών, των υπερδυνάμεων, της διπλωματίας, Ο ΟΗΕ, οι ηγέτες και η προπαγάνδα ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 10/01/2009 http://archive.enet.gr/online/online_obj?pid=243&tp=T&id=17385068**
- [39] W.Laqueur The New Terrorism, Fanaticism and the Arms of Mass Destruction p.151, Phoenix Press
- [40] Μ.Μπόση « Ζητήματα Ασφαλείας στη Νέα Τάξη Πραγμάτων» εκδόσεις Παπαζήση ,σελ 105, πρβλ.υποσημείωση 15
- [41] Wilkinson P., 2000 Terrorism versus Democracy. The liberal State Response.London :Franck Cass σελ 16
- [42] Wilkinson P, Terrorist Targets and Tactics: New Risks to World Order. Conflict studies 236. Research Institute for the Study of Conflict and Terrorism. σελ 4-5
- [43] Lia B. Globalisation and the future of Terrorism, Patterns and Predictions. London :Routledge σελ.2
- [44] Hoffman, B. Inside Terrorism. New York Columbia University Press,σελ 28
- [45] Carlton D. The West's Road to 9/11, Resisting, Appeasing and Encouraging Terrorism since 1970, Palgrave Macmillan, σελ.109-118
- [46] Carlton D. The West's Road to 9/11, Resisting, Appeasing and Encouraging Terrorism since 1970, Palgrave Macmillan, σελ.142-143
- [47] W.Laqueur The New Terrorism, Fanaticism and the Arms of Mass Destruction σελ .47, Phoenix Press
- [48] Harvey W. Kushner,2003 Encyclopedia of Terrorism, Sage Publications σελ 363
- [49] Gurr N. & Cole B, The new Face of Terrorism, Threats from Weapons of Mass Destruction I.B Tauris 2005, σελ 3
- [50] Fraser Cameron,"US foreign Policy after the cold War Global Hegemon or Reluctant Sheriff, σελ181
- [51] Μ.Μπόση « Ζητήματα Ασφαλείας στη Νέα Τάξη Πραγμάτων» εκδόσεις Παπαζήση ,σελ 147-149
- [52] Fr.Marelli UNICRI Organised Crime and Terrorism : Dancing Together members.lycos.co.uk/ocnewsletter/SGOC0903/marelli.pdf
- [53] Μ.Μπόση « Ζητήματα Ασφαλείας στη Νέα Τάξη Πραγμάτων» εκδόσεις Παπαζήση ,σελ 217-218
- [54] Ως άνω , σελ178
- [55] Harvey W. Kushner, Encyclopedia of Terrorism,Sage Publications 2003, σελ.263-265
- [56] Ως άνω σελ.405
- [57] Μ.Μπόση « Ζητήματα Ασφαλείας στη Νέα Τάξη Πραγμάτων» εκδόσεις Παπαζήση ,σελ191
- [58] Harvey W. Kushner, Encyclopedia of Terrorism,Sage Publications 2003, σελ 405
- [59] Harmon C.C, 2000 Terrorism Today Franck Cass, σελ 139-142
- [60] Cronin A.K , 2003"Behind the Curve, Globalization and International Terrorism", International Security, 27 σελ.40
- [61] Cronin A.K "Behind the Curve, Globalization and International Terrorism", International Security, 27 2003 σελ.35
- [62] Harvey W. Kushner, 2003 Encyclopedia of Terrorism,Sage Publications, σελ.186
- [63] Kepel G. , 2004 Jihad, the Trail of Political Islam , I.B Tauris, σελ 362
- [64] Ισλαμικός Νόμος.
- [65] Harvey W. Kushner, 2003 Encyclopedia of Terrorism,Sage Publications, σελ.230
- [66] Τα Χαντίθ είναι η παράδοση γύρω από την συμπεριφορά και τη σοφία του Μωάμεθ, που καθορίστηκαν μεταδιδόμενα από στόμα σε στόμα από αυτόπτες μάρτυρες κυρίως της πρώτης αλλά και της δεύτερης και της τρίτης Ισλαμικής γενιάς. Ενώ το Κοράνιο είναι ο λόγος του Θεού, τα Χαντίθ θεωρούνται «ο λόγος του Μωάμεθ».
- [67] Harvey W. Kushner, 2003 Encyclopedia of Terrorism,Sage Publications , σελ.194-196
- [68] 1906-1966, Αιγύπτιος ισλαμιστής συγγραφέας και θεωρητικός. Εκτελέστηκε από την κυβέρνηση Νάσερ.
- [69] Harvey W. Kushner, 2003 Encyclopedia of Terrorism,Sage Publications , σελ.230-232
- [70] W.Laqueur The New Terrorism, Fanaticism and the Arms of Mass Destruction σελ.134-136, Phoenix Press
- [71] Walter Laqueur, Ως άνω σελ 136-137
- [72] Cronin A.K. "Behind the Curve, Globalization and International Terrorism", International Security, 27 σελ 48

[73] Ιωάννης Θ. Μάζης, «Τα αίτια της τρομοκρατίας και οι δυνατότητες αναίρεσής τους»
Γεωστρατηγική , **Τεύχος 7** Ιανουάριος - Απρίλιος 2005

[74] Lia B., 2005 Globalisation and the Future of Terrorism, Patterns and Predictions, Routledge , σελ 17

[75] Ως άνω σελ 160

[76] Lutz, JM & Lutz BJ, 2004 Global Terrorism London Routledge , σελ 73

[77] Ιωάννης Θ. Μάζης, «Τα αίτια της τρομοκρατίας και οι δυνατότητες αναίρεσής τους»
Γεωστρατηγική , **Τεύχος 7** Ιανουάριος - Απρίλιος 2005

[78] Wilkinson P., Terrorism Versus Democracy. The Liberal State Response Franck Cass, σελ 29

[79] Wilkinson P., Terrorism Versus Democracy. The Liberal State Response, β' έκδοση, Routledge, σελ 147-148

[80] Wade L., Terrorism and the Internet : Resistance in the Information Age. In Clarke D., Technology and Terrorism, Transaction Publishers σελ 133

[81] Liberation Tigers of Tamil Eelam

[82] Harvey W. Kushner, 2003 Encyclopedia of Terrorism, Sage Publications , σελ 103-104

[83] Ιωάννης Θ. Μάζης, «Τα αίτια της τρομοκρατίας και οι δυνατότητες αναίρεσής τους»
Γεωστρατηγική , **Τεύχος 7** Ιανουάριος - Απρίλιος 2005

[84]

http://www.rieas.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=497:2009-05-28-08-53-17&catid=34:political-article-s-in-greek-&Itemid=76. Η ΦΤΩΧΕΙΑ, ΦΥΤΩΡΙΟ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ Research Institute for European and American Studies

[85] Ως άνω

[86] Μπόση Μ. «Η Ελλάδα και ο Πόλεμος», Διάλογοι για την 11^η Σεπτεμβρίου, *ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ* - 07/09/2008

[87] Καπραβέλος Ε., Διεθνής Τρομοκρατία, Αίτια, Ερμηνείες, Συνέπειες, Περιοδικό ΕΛΕΣΜΕ, Τεύχος 13

[88] Hall Gardner, American global Strategy and the "War on Terrorism", Ashgate 2005, σελ 13

[89] Ως άνω σελ 14-16

[90] Harvey W. Kushner, 2003 Encyclopedia of Terrorism, Sage Publications , σελ 400-402

[91] Μαίρη Μπόση, Αντιτρομοκρατική Νομοθεσία, Ελλάδα και Διεθνές Περιβάλλον, Εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλα, σελ 38-39

[92] Harvey W. Kushner, Encyclopedia of Terrorism, Sage Publications 2003, σελ 287-288

[93] http://old.mfa.gr/greek/foreign_policy/organizations/un/fightter.html

[94] Μαίρη Μπόση, Αντιτρομοκρατική Νομοθεσία, Ελλάδα και Διεθνές Περιβάλλον, Εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλα, σελ 46

[95] <http://www.nato.int/docu/review/2005/issue3/greek/art1.html>

[96] <http://www.nato.int/docu/review/2001/0104-01.htm>

[97] <http://www.nato.int/ims/docu/terrorism.htm>

[98] Ευθυμιόπουλος Μ.Π., «Αξιολογώντας το πλαίσιο λειτουργίας του NATO στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας», περιοδικό Άμυνα και Διπλωματία, Ιούλιος 2008.

[99] Vennemann Nicola "Country Report on the EU" στο *Terrorism as a Challenge for National and International Law: Security versus Liberty?*, Walter Christian, Vöneky Silja, Röben Volker, Schorkopf Frank, Springer, Berlin, Heidelberg, New York, Barcelona, Paris, Tokyo, Hongkong, Mailand 2004, σελ.235

[100] Ως άνω σελ.220-221

[101] Ως άνω σελ. 225-226

[102] Ως άνω σελ 228-229

[103] www.europa.eu.int/comm/justice_home/news/terrorism/documents/concl_council_21sep_en.pdf

[104] De Vries Gijs, "The fight against terrorism-Five years after 9/11" Presentation by Gijs de Vries, EU Counter-Terrorism Coordinator, Annual European Foreign Policy Conference, London school of Economics & King's College London, 30 June 2006 σελ.4

- [105] http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/2/3/index.tkl?lang=gr&all=1&pos=107&s=1&e=10
- [106] The European Union Counter-Terrorism Strategy, Justice and Home Affairs council Meeting, Brussels 1 December 2005 σελ.6-13
- [107] .E.U Network of Independent Experts in Fundamental Rights “The balance between freedom and security in the response by the European Union and its Member States to the terrorist threats” 31 March 2003 σελ.20 -24
- [108] Βλ.[Επίσημη Εφημερίδα L 190, 18.07.2002].
- [109] Συμεωνίδου-Καστανίδου Ελισάβετ, *Οργανωμένο έγκλημα και τρομοκρατία, σύγχρονες εξελίξεις στην ευρωπαϊκή και ελληνική έννομη τάξη* Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ.108
- [110] Συμεωνίδου-Καστανίδου Ελισάβετ, *Οργανωμένο έγκλημα και τρομοκρατία, σύγχρονες εξελίξεις στην ευρωπαϊκή και ελληνική έννομη τάξη* Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ.27
- [111] Ανακοινωθέν Τύπου. 2781 η συνεδρίαση του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, Βρυξέλλες 2007. 5922/07.
- [112] Συμπεράσματα της Προεδρία. Βρυξέλλες, 4-5 Νοεμβρίου 2004. Παράρτημα 1, 14292/1/04 REV 1.
- [113] Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Δημόσια Ακρόαση σχετικά με την Απόφαση Prum, PE 388.491ω01-00, OJL664063EL.docDeytera 7 ΜΜαΐου 2007
- [114] Ριζοσπάστης Πολιτική, 21 Νοέμβρη 2008
- [115] wikipedia
- [116] www.infoshop.org
- [117] Βλ.Ely Karmon ,Hizballah and the Anti-globalization Movement: A New Coalition?
- [118] Jessica Stern, *Terror in the name of God, Why Religious Militants Kill*, σελ 276-277 Harper Collins
- [119] J.Arquilla, David Ronfeldt, Micele Zanini, *Countering the New Terrorism, Networks, Netwar and Information Age Terrorism*, σελ 48
- [120] John Arquilla και David Ronfeldt, *Networks and Netwars, The future of terror,crime and militancy*,σελ.100
- [121] <http://www.southerncrossreview.org/13/genoa.htm>
- [122] Schwarzer Neonazi-Block alarmiert Polizei und Politik, der Spiegel, 15 May 2008
- [123] John Arquilla και David Ronfeldt, *Networks and Netwars, The future of terror,crime and militancy*,σελ.120
- [124] Το κίνημα των σαλάφι (προκατόχων ή πρώτων γενεών στα αραβικά) είναι κίνημα του σουνιτικού Ισλάμ που θεωρεί ως πρότυπα τους σεβασμίους προγόνους της πρώιμης ισλαμικής περιόδου
- [125] Ο ουαχαμπισμός θεωρείται μια σέκτα εντός του σουνιτικού Ισλάμ που αποζητά την κάθαρση του Ισλάμ από οποιοδήποτε νεωτερισμό ή μεταρρύθμιση.
- [126] Gerges F., 2005*The Far Enemy, Why Jihad went Global*, Cambridge University Press, σελ 119-126
- [127] Ως άνω σελ 118
- [128] Fukuyama F., “History and September 11”. In Booth, k & Dunne T *Worlds in Collision, Terror and thw Future of Global Order*, Palgrave Mac Millan σελ 32
- [129] Bergen P.L., *The Osama Bin Laden I know, An oral History of Al Qaeda’s leader*, Cambridge University Press,σελ .138
- [130] Επίσημη γνωμοδότηση ή ερμηνεία θρησκευτικού ή νομικού ζητήματος τού ιερού μουσουλμανικού δικαίου που δίνεται από τον μουφτή ή τον ιμάμη·
- [131] Gunaratna R., *Inside Al Qaeda, Global Network of Terror*, Berkley Books 2002, σελ. 77
- [132] Mc Allister B., 2005“Al Qaeda and the Innovative Firm:Demythologizing the Network” *Studies in Conflict and Terrorism*, 27 ,σελ 302
- [133] Mishal S.&Rosenthal M., 2005“Al Qaeda as a Dune Organisation: Towards a Typology of Islamic Terrorist Organisations” *Studies in Conflict and Terrorism*, σελ.282
- [134] Jessica Stern, *Terror in the name of God, Why Religious Militants Kill*, Harper Collins, σελ 276-277

[135] Jessica Stern, *Terror in the name of God, Why Religious Militants Kill*, Harper Collins, σελ 276-277

[136] "Drawing the line between piracy and maritime terrorism", *Janes Intelligence Review*, September 2004, σελ 31

[137] "Piracy, maritime terrorism and regional interests", Major Frederick Chaw, *Geddes Papers* 2005, σελ.75

[138] *Piracy in Somalia Threatening global trade, feeding local wars*, Roger Middleton,

<http://www.chathamhouse.org.uk/files/122003>

[139] J.Arquilla, David Ronfeldt, Micele Zanini, *Countering the New Terrorism, Networks, Netwar and Information Age Terrorism*, σελ 68

[140] Ήπια ισχύς (soft power) είναι η ικανότητα του να επιτύχεις τα επιθυμητά αποτελέσματα διαμέσου της έλξης-επιρροής παρά του εξαναγκασμού. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε και αναπτύχθηκε από τον καθηγητή J.Nye στο βιβλίο *Bound to Lead* το 1990.

[141] "How to fight the terror networks", Francis Pisani, *Monde Diplomatique*,

<http://mondediplo.com/2002/06/02networks>

[142] Hoffman Bruce, 1998 *Inside Terrorism* London, St Andrews 1998, σελ 87, 94

[143], Ως άνω, σελ 12-13

[144] W.Laqueur *The New Terrorism, Fanaticism and the Arms of Mass Destruction* σελ 81